

İRFAN
MEŞALESİ

İRFAAN MEŞ'ALESİ

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığam, taşarım.

Garbin afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş Yurduma alçakları uğatma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı:
Düşün altında binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, ilahi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli,
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, ilahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-i mücerred gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Mehmet Akif Ersoy

Ey Türk gençliği !

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyeti'ni, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahili ve harici bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve Cumhuriyet'i müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerâit, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri, şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet, fakru zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!

Gazi Mustafa Kemâl ATATÜRK / 20 Ekim 1927

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	6
Lisemizin Tarihçesi	7
Okul Marşı	9
Abdülbaki GÖLPINARLI	10
Arif Nihat ASYA	16
Arslan KAYNARDAĞ	25
Behçet NECATİGİL	33
Fethi TEVETOĞLU	44
Hüsnü AÇIKSÖZ	48
İsmail Habib SEVÜK	56
Mümtaz TİFTİK	65
Orhan Şaik GÖKYAY	74
Rıfat ILGAZ	88
Siyami ÖZEL	97
Tahir KARAUĞUZ	109
Vasfi Mahir KOCATÜRK	119
Zeki Ömer DEFNE	127
Ziya GÖĞEM	133

ÖN SÖZ

Kuruluşundan günümüze değin, dile kolay, yüz otuz iki yıl geçen okulumuz, **“idadî”**, **“sultanî”** ve **“lise”** olarak Osmanlı Devleti’nin yaklaşık son kırk yılına ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kadar süren macerasına şahitlik etmiştir. Canla başla ülke bekası için çabalamış; yeri gelmiş ellerinde silahlarıyla öğrencisi öğretmeni cepheye koşan, yeri gelmiş yetiştirdiği büyük devlet adamlarıyla çeşitli makam ve mevkilerde ülkesine hizmet edecek üstün karakterler yetiştiren kutlu bir çatı olmuş. Bilimde, eğitimde, siyasette, sporda, sanatta, edebiyatta yurda sayısız şahsiyetler yetiştirerek yurdumuzu hep aydınlatmış koca bir **“irfan meşalesi”** olmuş Büyük Lise.

Bizler, bir grup öğrencimizle adeta bir hazine olan Lisemizin mezunu ya da mensubu olmuş, Lisemizin çatısı altında gün geçirmiş, kalemiyle topluma yön vermiş ya da edebî zevk uyandırmış, gerek isimleriyle gerek roman, hikâye ya da bir dörtlük, beyit ya da dizeleriyle dillere yer etmiş ediplerimizi araştırarak onları yâd etmek, onlara olan minnetimizi bir nebze kağıda dökmek istedik.

Şüphesiz eksiklerimiz olmuştur. Ancak kısa bir zamanda böyle bir çalışmayı hazırlayıp ortaya koyan, Abdurrahmanpaşa Liseli olma gururunu ilelebet yaşayacak, Büyük Lisenin mezun adaylarından öğrencilerimiz **Sefa YALMAN, Eda HÜSEYİNOĞLU, Hüseyin Ufuk İYİSAN, Gökhan KENDİRCİ, Ali DEMİRCİOĞLU, Sude Nur DEMİR** başta olmak üzere,

Bizlerden desteklerini esirgemeyen **okul yöneticilerimize,**

Kastamonu’nun yerel basın organlarına,

Röportaj ve gösterdiği kaynaklarla bizlere gönülden destek olan **Mustafa ESKİ’ye** ve Büyük Liseye ayrı bir kimlik kazandıran, ömrünü okuluna adayan, çalışmamızda bizlere bilgisiyle ve tecrübesiyle her an yön veren **İsmail DÖNMEZ Hoca’mıza** şükranlarımızı sunuyor;

Büyük Lisenin çalışmamızda adı geçen ya da geçmeyen, ahirete intikal etmiş tüm mezun ya da mensuplarını rahmetle yâd ediyor, hayatta olanlara uzun, sağlıklı yıllar diliyoruz.

Ümit HELVECİ

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

LİSEMİZİN TARİHÇESİ

Okulumuzun kurucusu Abdurrahman Nurettin Paşa muhtelif Valiliklerde bulunduktan sonra Umur-i Nafia Komisyonu Azalığından Başvekil unvanı ile 2 Mayıs 1882 tarihinde Sadr-ı Azamlığa tayin olunmuştur. 18 Nisan 1883 tarih ve 484 numaralı Kastamonu gazetesinden anlaşıldığına göre 31 Aralık 1882 tarihinden 2 Eylül 1891 tarihine kadar Kastamonu ilinde Valilik yapmıştır. Daha sonra Aydın ve Edirne Valiliklerinde bulunmuştur. Abdurrahman Paşa, 7 Kasım 1895 tarihinde Adliye Nazırlığına tayin olunmuş ve 2. Meşrutiyetin İlanı'ndan sonra 2 Ağustos 1908 günü emekli olmuştur. 1912 yılında vefat etmiş, Fatih Türbesi yanında gömülüdür.

Kastamonu ilinde Valilik yaptığı 8 yıl 9 aylık süre içerisinde sayılmayacak kadar çok eser bırakmıştır. Bu eserler arasında 20 Nisan 1885 Cumartesi günü Kastamonu İdadisinin temelini atmıştır. Bu şekilde Galatasaray ve İstanbul Liselerinden sonra Türkiye'de 3. derecede bir maziye sahip Anadolu'da kurulan ilk lisenin kesin kuruluş tarihi 20 Nisan 1885 günüdür. Bu günkü Cumhuriyet Meydanı'nı çevreleyen arsayı temin eden Abdurrahman Paşa belirtilen günde arsanın bir bölümü üzerinde Lisemizin eski binasının inşaatına başladı. Binanın dereye bakan cephesini sağlam temeller üzerine oturtarak kaymayı önledi. Sadece bu işe Bin Osmanlı altını harcanmıştır. Abdurrahman Paşa, Lise binasının inşaatı ile yakından ilgilenmiş, binanın tamamı için gerekli olan 8500 altın lira halktan toplanmış ve yine halktan kurulan bir komisyonca harcamalar yapılmıştır. Okul Binası 4 yılda tamamlanabilmiştir.

Abdurrahman Paşa, okulun ilk sınıfını Askeri Rüştiye binasında açmıştır. 1887 yılında İdadî Müdürlüğüne Celal Bey tayin edilmiştir. Bu zamanda 2 sınıf vardı. 1888 yılında sınıf sayısı 3, 1891-1892 senesi başında sınıf sayısı 5 olmuştur. Aynı zamanda okul yatılıya çevrilmiştir.

1900-1901 ile 1903-1904 yıllarında okula bir Ziraat Şubesi eklenmiş ise de 1904 yılından sonra bu şube kaldırılmıştır. 1912-1913 ders yılına kadar eğitim öğretim normal devam etmiş, bu ders yılından itibaren okulun adı "***İdadî***"den "***Sultanî***"ye çevrilmiştir. Yine bu ders yılı içerisinde Liseye bağlı olmak üzere bir de ilk kısım oluşturulmuş ve Lise onuncu sınıftan itibaren Edebiyat ve Fen diye iki şubeye ayrılmıştır.***1922-1923 yılında Sultanî ismi Liseye çevrilmiş***, sınıf adedi 11'e indirilmiştir. 1925 yılında ise ilk kısım kaldırılmış; Lise, orta kısmı ile birlikte eğitim ve öğretime devam etmiştir.

Anadolu'nun ilk Lisesi olan Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesinin bütün çevre illerden gelen öğrencilerle mevcudu artmış, kadrosu çok değerli elemanlarla takviye edildiği için bu okula gelmek isteyen öğrenciye cevap veremez olmuştur. Yeni şubeler açmak, ek binaları yapmak durumu ortaya çıktığından Lise binasının dere kenarında Atatürk Caddesi'ne bakan evler istimlak edilerek 29 Eylül 1937 tarihinde Bakanlıktan gelen projeye uygun olarak orta kısım inşaatına başlanmıştır. Bu bina 10 sınıf, 2 laboratuvar, 1 konferans salonu, 1 yemekhane ve 1 dolaphane ihtiva etmekte olup, bu gün Lise binası olarak kullanılmaktadır.

1885'te açılıp ilk mezunlarını 1891'de veren asırlık Kastamonu (Abdurrahmanpaşa) Lisesinde hiçbir zaman zararlı ve aşırı akımlar yer bulamamıştır.

1975-1980'li yıllarda anarşinin kol gezdiği, her gün onlarca insanımızın öldüğü günlerde okulumuzda hiçbir öğrencimizin burnu dahi kanamamıştır. Büyük Atatürk'ün Samsun'a çıkışıyla başlayan dönemde okulumuz, öğretmen ve öğrencisi ile birlikte onun izinde ve emrinde, ilke ve inkılâplarının benimseyicisi ve takipçisi olmuştur.

Lisemiz mezunları ve Kastamonulular belirtilen bu durumun haklı kıvancını duymaktadırlar.

Kastamonu (Abdurrahmanpaşa) Lisesinde yetişen yüzlerce öğrenci çok yüksek sorumluluk mevkilerinde görevler üstlenerek hizmetler ifa etmişlerdir.

1995 yılında Lisemizin okul ve pansiyon binası büyük bir onarımdan geçirilerek restore edilmiş, bilgisayar, fizik ve kimya laboratuvarları, teknoloji odası çağın normlarına göre hazırlanmış, pansiyon kısmı günün şartlarına göre donatılmış, çağdaş bir kütüphanesi öğrenci ve öğretmenlerin kullanabileceği lokali, Her türlü saha sporlarının yapılabileceği, bir bölümü yeşil alan olan bahçesiyle, modern ve öncü halini almıştır.

Okulumuz komşu iller dahil olmak üzere civarın sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerinin öncüsü olmuştur.

1981-1982 Eğitim Öğretim yılında okul başarımız Üniversite Giriş Snavında ilimize Türkiye birinciliğini getirmiştir. Bu nedenle zamanın Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlık İlköğretim Haftası'nı Kastamonu'da başlatmıştır.

Okulumuz 1990-1991 yılında Liseler arası Türk Halk Mûsikîsi koro yarışması alanında Türkiye 2.si, 1991-1992 yılında Liseler arası Halk Oyunları yarışmasında Türkiye Şampiyonu olmuş, **ülkemizi ve ilimizi Norveç'te temsil etmiştir.**

(2004-2005), (2005-2006), (2006-2007) yıllarında **Hentbol'de peş peşe üç defa Liseler arası Türkiye şampiyonu olarak kırılması zor bir rekora imza atmıştır.**

2004-2005 yılında Macaristan'da yapılan Dünya Şampiyonasında 24 ülke arasında Dünya 11.si, 2006-2007 yılında Fransa'da yapılan Dünya Şampiyonası'nda 26 ülke arasında bir mağlubiyetle, Final Gurubu'na girememiş, dünya 9.su olmuştur.

Okulumuz, ülkemizi yurt dışında onurlu bir şekilde temsil etmenin gururunu yaşamaktadır.

KAYNAK : <http://abdurrahmanpasalisesi.meb.k12.tr/>

OKUL MARŞI

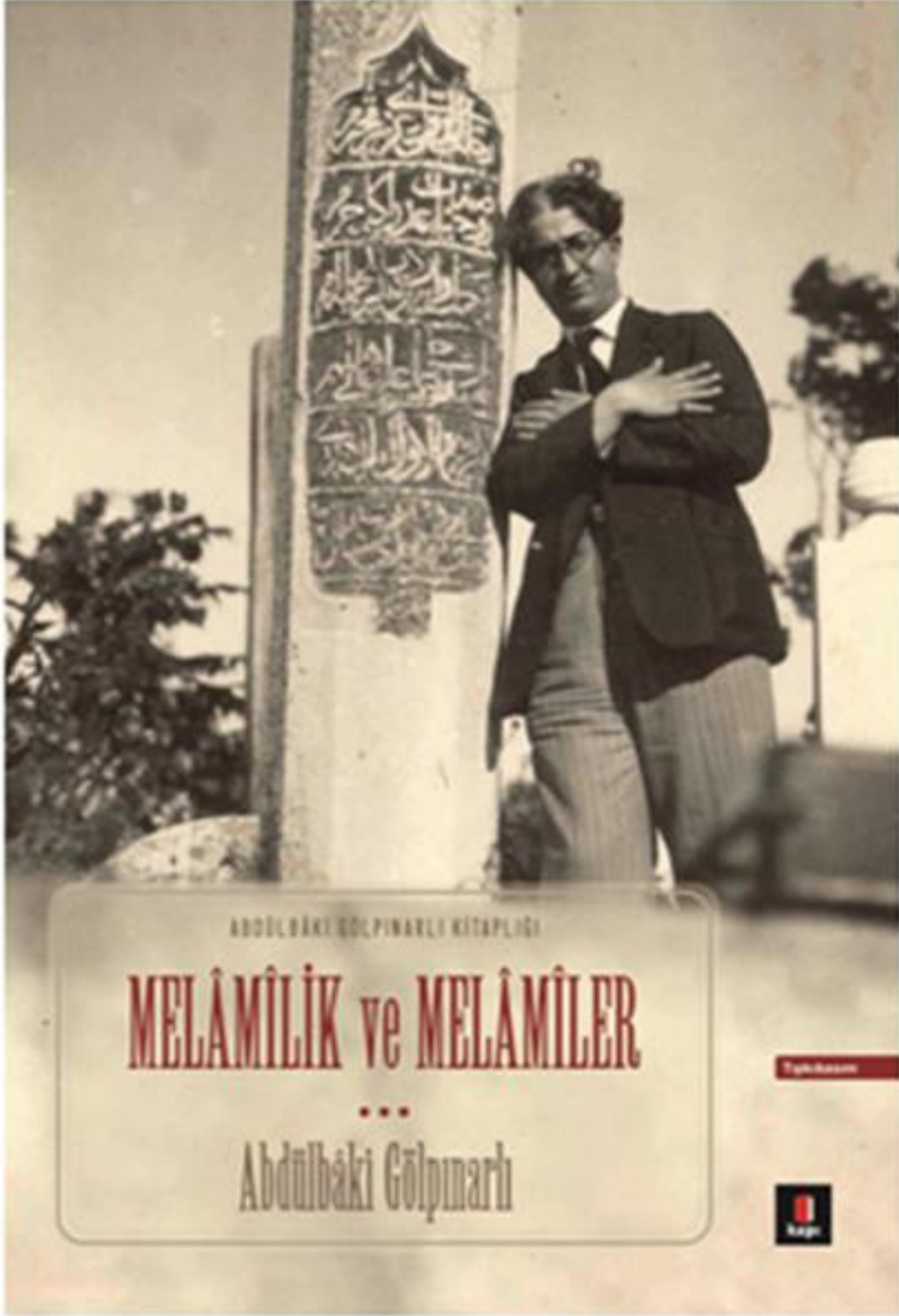
*Hür gençliğin sesidir çınlayan,
Her gönülden taŐar bu vatan.
Türk ırkının Őanına Şan katan,
Her toprak üstünde bir zafer yaratan.*

*Kuvvet bizde, iman bizim.
İlim bizde, irfan bizim.
Yurda feda, bu can bizim.
AŐıđız aŐkımız bu vatan bizim.*

*Alnımızda bilginin nuru yanar,
Kalbimizde en güzel duygular yaşar.
İrfan meşalesi yurda lisemiz,
KASTAMONU LİSESİ gençleriyiz biz.*

ABDÜLBÂKÎ
GÖLPINARLI

İRFAN MEHÂLESİ

“Melamilik ve Melamiler”

ABDÜLBÂKİ GÖLPINARLI

Abdülbaki Gölpınarlı'nın ataları Kafkas kökenli Vubh veya Ubihlardır. Gazeteci olan babası Ahmed Agâh Efendi, Mevlevî idi. Gelenbevi İdâdisinin son sınıfındayken babasını kaybetti. Tahsiline ara vererek çalışmaya başladı. İstanbul Vezneciler'de kitapçılıkla uğraştı. Çorum'un Alaca ilçesindeki Menbâ-i İrfân İptidâî Mektebinde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. 1922'de İstanbul'a döndü, sınavla son sınıfına girdiği İstanbul Erkek Muallim Mektebini, ardından da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü, Profesör Köprülüzade Mehmet Fuat Bey'in nezaretinde hazırladığı Melâmilik ve Melâmiler adlı mezuniyet tezi ile bitirdi (1930).

Edebiyat öğretmeni olarak Konya, Kayseri, Balıkesir, Kastamonu Liseleriyle İstanbul Haydarpaşa Lisesinde çalıştı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Farsça okutmanlığı yaptı. Doktorasını verdikten sonra aynı fakültede Metinler Şerhi okuttu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde İslam-Türk Tasavvuf Tarihi ve Edebiyatı dersleri verdi. 1945'te Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı davrandığı iddiasıyla tutuklandı; 10 ay hapis yattıktan sonra beraat etti ve yeniden görevine döndü. 1949'da kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Adını 1931'de yayımladığı "**Melamilik ve Melamiler**" adlı eseriyle duyuran Gölpınarlı, Türkiyat Mecmuası, Şarkiyat Mecmuası, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası'nın yanı sıra çeşitli dergi ve gazetelerde çok sayıda bilimsel makale yayımladı. İslam Ansiklopedisi ile Türk Ansiklopedisi'nin çeşitli maddelerini yazdı.

ESERLERİ

Melâmilik ve Melâmiler (1931)* ve Kaygusuz-Vizeli Alâeddin'den (1933) sonra, 1936'da doktora tezi olarak hazırladığı Yunus Emre, Hayatı, Sanatı, Şiirleri'ni (6. bas. 1986) yayımladı. Onu Yunus Emre ile Âşık Paşa ve Yunus'un Batnîliği (1941) ve Pir Sultan Abdal (1943; P. N. Boratav ile birlikte) izledi. Gölpınarlı, Celaleddin Rumî'nin (Mevlânâ) Mesnevi'sini (1941-46, 6 cilt) Türkçeye çevirdi. Yunus Emre Divanı'nı (1943, 2 cilt) yayıma hazırladı.

Gölpınarlı'nın 1945'te yayımladığı Divan Edebiyatı Beyanındadır'da yer alan edebiyat eleştirisi tartışmalara yol açtı. Kitabın savına göre divan edebiyatı İran edebiyatının kötü bir taklidiydi; toplum sorunlarıyla ilgilenmiyor, insanları uyuşukluk ve tembelliğe iterek hayalcilik ve kadere boyun eğmeye özendiriyordu. Sonraları divan şiirine daha yumuşak bir tutumla yaklaşan Gölpınarlı Fuzûlî Divanı (1948), Nedim Divanı (1951) gibi yapıtları yayıma hazırladı.

Gölpınarlı, Mevlânâ Celaleddin (1951), Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik (1953), Mevlevî Âdap ve Erkânı (1963) ve Mesnevi Şerhi'nde (1973, 6 cilt) Mevlevîliğin dünya görüşünü işleyerek yorumladı. Tasavvuf, tasavvuf edebiyatı, mezhepler ve tarikatlar konusunda da Menâkıb-ı Hacı Bektaş-ı Veli (1958), Alevî, Bektaşî Nefesleri (1963), 100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar (1969),

100 Soruda Tasavvuf (1969), Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi (1972), Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri (1977) gibi geniş kapsamlı çalışmalar yayımladı. Öbür yapıtları arasında Şeyh Galip, Hayatı, Sanatı, Şiirleri (1953), Nâilî-i Kadim, Hayatı, Sanatı, Şiirleri (1953) Kaygusuz Abdal-Hayatı-Kul Himmet (1953), Nesimî-USulî-Ruhî (1953), Divan Şiiri (1954-55, 4 kitap), On İki İmam (1958), Nasreddin Hoca (1961), Yunus Emre ve Tasavvuf (1961), Yunus Emre, Risâlat al-Nushiyye ve Divan (1965), Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin (1966), Hz. Muhammed ve İslam (1969), Şeyh Galip Seçmeler (1971), Hurufilik Metinleri Kataloğu (1973), Hayyam ve Rubaileri (1973), Müminlerin Emiri Hz. Ali (1978), Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiilik (1979) sayılabilir. Gölpınarlı'nın ayrıca bir Kuran çevirisi (Kuran-ı Kerim ve Meali, 1955) vardır.

MELÂMİYYE (MELÂMETİYYE)... *Melâmet nedir? Melâmî nedir? Melâmiyye; Bir tarikat adı. Melâmet, sözlükte kınamak, ayıplamak ve sitem etmek manalarına gelir. Melâmîlik yoluna bağlanan kimseye de "**Melâmî**" denir. İşte Melâmiyye tarikatı hakkında tüm detaylar...

Melâmîliğin bir tarikat olduğunu söyleyenler yanında; kuralları belli bir tarikat olmadığını, her türlü gösterişten ve dünya kaygısından uzak kalmayı benimseyenlerin genel adı olduğunu ileri sürenler de vardır. Melâmîliğin bir tarikat olmadığı düşüncesi, kurucusunun ve kuruluş tarihinin bilinmediğinden dolayıdır. Birinci dönem Melâmîlik, "Melâmetiyye"

adıyla tanınır. İlk defa Nişabur'da Hicrî III. Asrın başlarında Ebu Salih Hamdun b. Ahmet b. Ammâr el-Kassâr, Melâmîliğin yayılmasında büyük rol oynamıştır. Melâmîlik, Hamdun Kassâr'dan önce varsa da, bir tarikat haline onun zamanında gelmiştir.

Melâmîlikte Muhyiddin İbnü-l Arabî'nin "*Vahdet-i vücud*" görüşünün derin etkisi vardır. Melâmîler kaçınılması mümkün olmayan cemaatle namaz dışındaki ibadetlerini ve Allah'a yakınlıkla ilgili hallerini halktan gizlerler. Bunları açığa çıkarırlarsa kendilerini kınarlar. Gerçek durumlarını sezdirmemek için halk içinde sıradan bir insan gibi giyinip kendilerini belli etmeden yaşamaya çalışırlar. Görünüş ve gösterişe değer vermezler. İnsanlara yalnız kötü taraflarını gösterip iyiliklerini gizlemede çok ileri gittiklerinden, çevresindekiler onları kusurlu kimseler sanarak ayıplar ve kınarlar. En hoşlanmadıkları şey, kibir ve gösterişdir. Bu kötü huylardan korunmak, Melâmîlikte bir kuraldır. Özel giysileri ve tekkeleri yoktur. Melâmîler kimseye dertlerini açmazlar.

Çünkü kula ihtiyacı bildirmek, muhtaçtan yardım istemektir. Bu sebeple ihtiyacı Allah'tan dilemek ve Peygamber'in yolundan gitmek, kulluğun iki esasıdır. Birbirlerinin yardımına koşarlar. Bu konuda Hamdun Kassâr; "*Mümin, kardeşi için gece kandil, gündüz asa olmalıdır*" der.

Melâmîlik başta Mevlevîlik olmak üzere IV. asrın sonlarında oluşmaya başlayan, V. ve VI. asırlarda gelişen tarikatları etkilemiş, birçok bâtinî mezhep ve mesleklerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Muallim Abdülbaki (Gölpınarlı)
YURT BİLGİSİ
Atatürk Dönemi Ders Kitabı

Atatürk Türkiye'sinin ilkokul beşinci sınıflarında 1927-1928 yılından başlayarak okutulan Yurt Bilgisi kitabını sunuyoruz. Ashında bu, ilkokul çocuklarına bir ders kitabı olmaktan te, Cumhuriyet'in "nasıl bir millet, nasıl bir hükümet, meclis, milletvekili, bakan" sorularına verdiği yanıttır. İlkönce ana ilkeler saptanır. Diğer tanımlar bu noktadan hareketle yapılır:

"Ben bir Türküm, düşüncem, hareketim hürdür. (...) Ancak bu hürriyet, milletimin hür bir devlet olmasındandır." "Cumhuriyette bir tek hkim vardır ki, o da halktır." Ancak, "her çıkarın üzerinde büyük bir çıkar vardır, o da yurt çıkarı, bağımsızlık kaygısıdır."

Kısa bir süre önce zorlu bir Kurtuluş Savaşı vermiş, karanlığın dipsiz kuyularından çıkıp Cumhuriyetini kurmuş ülkenin çocuklarına daha beşikten bilim ve ilerlemeden yana, laik, bağımsız, kendine güvenen, "biz yeneriz, biz başarırız, biz yaratırız" diyebilen yurttaşlar olma bilinci verilmektedir.

Bugün çocuklarımıza okutulan Yurttaşlık Bilgisi kitaplarının kapağında neden Atatürk'mzn değil de, Amerika Birleşik Devletleri'nin simgesi olan anıtın fotoğrafının konulduğu, belki bu kitap okununca daha da iyi anlaşılacaktır.

Cumhuriyet Devrimi'nin bilinciyle yazılan Yurt Bilgisi kitabı aslında yalnızca öğretmenler, öğrenciler için değil, bugünün yönetici ve siyasetçileri için de bir ders kitabıdır. Cumhuriyet'imizin temelini konan harcı ve 80 yılda geçirdiği irkiltici değişim sürecini saptamak açısından bir belge niteliğindedir.

ISBN 975-343-487-1

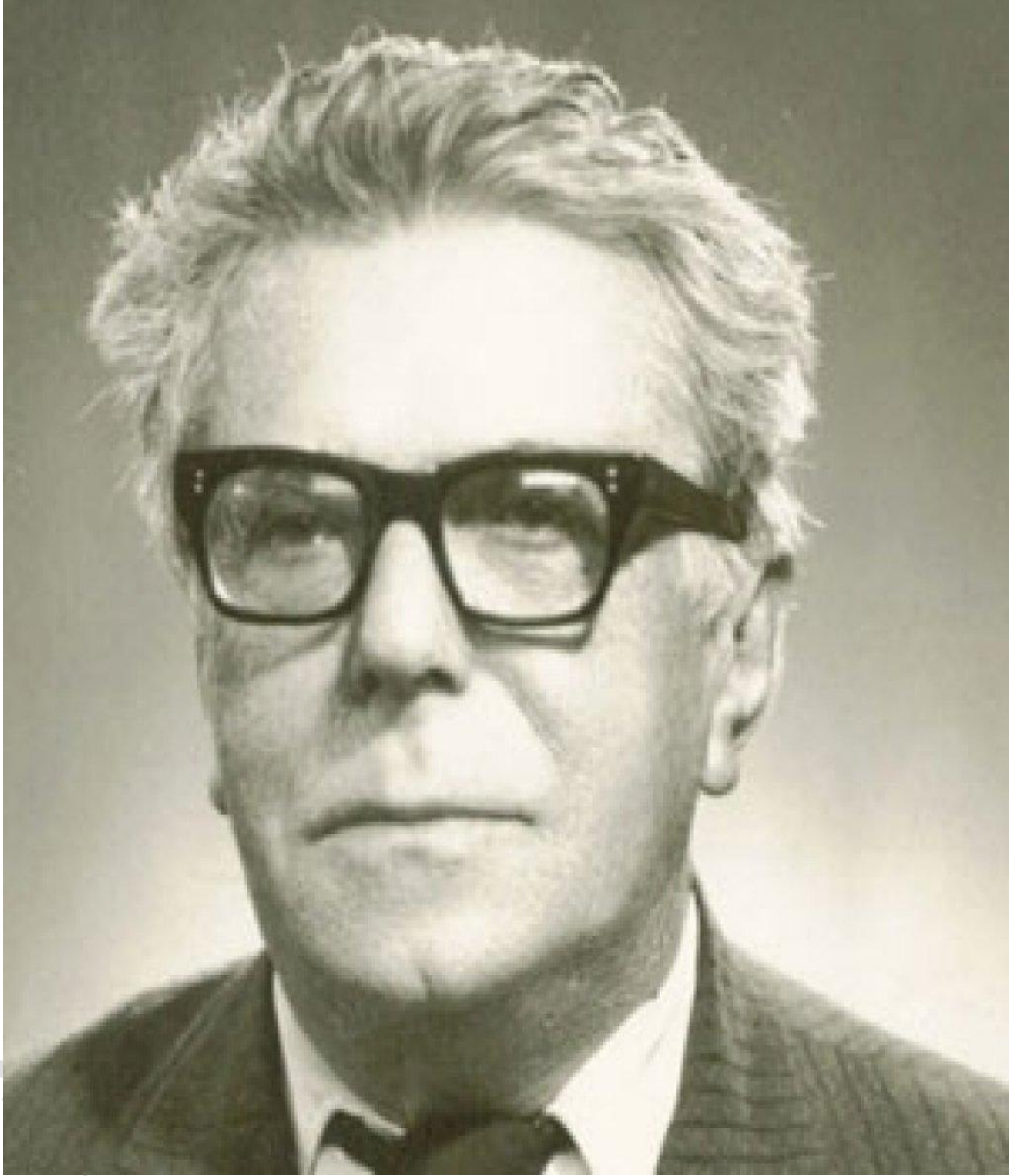
9 789753 434874

KAYNAK YAYINLARI

ARİF NİHAT

ASYA

(BAYRAK ŞAİRİ)

Arif Nihat Asya (7 Şubat 1904, Çatalca, İstanbul - 5 Ocak 1975, Ankara)

BAYRAK

Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.
Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selâmlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.
Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgende bana da, bana da yer ver.
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.
Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızılığında ısındık;
Dağlardan çöllere düştüğümüz gün
Gölgene sığındık.
Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim.
Senin altında doğdum.
Senin altında öleceğim.
Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:
Yer yüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim!

Arif Nihat Asya

ARİF NİHAT ASYA'NIN KASTAMONU SULTÂNİSİNDEKİ ÖĞRENCİLİK YILLARI VE BU DÖNEMDE YAYIMLANMIŞ ŞİİRLERİ

Arif Nihat Asya, 1904 yılında Çatalca'da doğmuştur. İlköğrenimini Çatalca ve İstanbul'da yapmıştır. Ortaokula İstanbul'da başlamış ve Bolu'da devam etmiştir. *Lise öğrenimini Kastamonu Sultânîsinde yapmış ve buradan 1923'te mezun olmuştur.* Sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirmiştir. Adana, Malatya, Kıbrıs ve Ankara'da öğretmenlik görevinde bulunmuş, 1961'de emekli olmuş ve 1975'te ölmüştür. Arif Nihat Asya Kastamonu'da okurken burada yayımlanan *Açıksöz* gazetesi ile *Gençlik* ve *Doğu* dergilerinde şiirler yazmıştır. Bu şiirlerde Türklük ve kahramanlık temasını işlemiştir. Şiirlerinin çoğu vezinli ve kafiyelidir. Yapılan araştırmalarda Kastamonu'da yazdığı şiirlerden söz edilmemektedir. Bu makalemizde onun yazdığı şiirler tanıtılmıştır.

Bolu Sultânîsinin ikinci kısmı kapatıldığı için bu defa *Kastamonu Sultânîsine* gönderilmiş, burada yatılı okumuş ve buradan 1923'te mezun olmuştur. Sonra İstanbul Yüksek Muallim Mektebi'ne girmiş ve Darülfünun Edebiyat Şubesini bitirmiştir. İstanbul Postanesinde ve Anadolu Ajansında kısa bir süre çalışmıştır. İstanbul'da bulunduğu dönemde ilk evliliğini yapmıştır. 1928'de Adana'ya tayin edilmiş ve 14 yıl çeşitli okullarda öğretmenlik görevlerinde bulunmuştur. 1941'de ikinci kez evlenmiştir. Adana ve İstanbul'da askerlik hizmetini yerine getirmiş; terhisini müteakip Malatya Lisesi Müdürlüğüne atanmış; sonra bu görevden alınmış ve önce Adana'ya, 1948'de Edirne'ye tayin edilmiştir. 1950 – 1954 arasında Demokrat Parti Adana Milletvekili olarak TBMM'de bulunmuş; yasama görevi bitince tekrar öğretmenliğe dönmüştür. 1954'te Eskişehir, 1955'te Ankara (Gazi Lisesi), 1959'da Kıbrıs ve 1961'de tekrar Ankara Gazi Lisesine dönmüş ve aynı yıl kendi isteği ile emekli olmuştur.

Şairlerin, yazarların çocukluk ve özellikle gençlik yılları, onların sanat yönünü değerlendirmede çok önemlidir. Çünkü bu dönemlerde alınan eğitim, onların sanatçı kişiliklerinin oluşmasında çok önemli bir etkidir. Arif Nihat Asya'nın *Kastamonu Sultânîsinde* okuduğu yıllarla ilgili yeterli araştırmalar yapılmamıştır. Hakkında yazılan kitaplarda ve makalelerde bu hususta bir bilgi yoktur. Öğrencilik hayatı, okuldaki sosyal ve kültürel çalışmalara katılımı, mahallî gazete ve dergilerde yazdığı yazılardan söz edilmemiştir. Buna karşılık, lise hayatına ait yazılı hatıralarının bulunmadığı, Kastamonu'daki fikir ortamının ve öğretmenlerin, şairin üzerinde yarattığı tesirlerin bilinmediği ifade edilmiş-

tir. Bütün ülküsünü o dönemin üzerine kuran bir şair, 'Lise yıllarında yazdığı şiirleri beğenmeyip yırtmış mıdır, yoksa bir durgunluk mu geçirmiştir?' gibi cevabı alınamayan sorular sorulmuştur.

Arif Nihat Asya'nın Kastamonu'da okuduğu yıllar, Millî Mücadele'nin en kritik dönemidir. Vatanın içinde bulunduğu zor günlerin havasını burada teneffüs etmiştir. Asker sevkیاتlarını, silah, cephane nakliyatlarını ve yaşanan bütün sıkıntıları yakından görmüş; çekilen çileleri, üzüntüleri benliğinde yaşamıştır. *O günlerde halkın moralini yükseltmek için Kastamonu Sultânîsinde çok fazla müsamereler düzenlenmiştir. Bu toplantılarda okul yöneticileri, öğretmenler ve şehrin ileri gelen kişileri tarafından millî ve hamasî konularda konuşmalar yapılmış, ülkenin içinde bulunduğu durum anlatılmıştır. Öğrenciler tarafından piyesler sahnelenmiş, şiirler okunmuş, kahramanlık şarkıları ve türküleri söylenmiştir. Okunan şiirlerden bazıları bizzat öğrencilerin kendi yazdığı şiirlerdir. Saatlerce süren bu etkinlikleri izleyenler hem eğlenmişler hem de gönüllerini vatan, millet ve kahramanlık duygularıyla doldurmuşlardır.*

“Muhtelif Medeniyetlerle İcra Ettikleri Temaslar ve Avrupa Medeniyetinin Tesirâtı” konulu bir konferans vermiş ve tarihte geçirdiğimiz medeniyet aşamalarını anlatmıştır. *İstanbul-İnebolu-Kastamonu yoluyla Ankara'ya gidip gelen siyaset ve edebiyat dünyasının önemli şahsiyetleri okulda misafir edilmişler; ziyaret münasebetiyle konuklar şerefine özel müsamereler düzenlenmiştir. Bu toplantılarda misafirler de konuşmuşlar, şiirler okumuşlar ve izleyicilere bilgi vermişlerdir. Okul öğrencileri önemli kişilerle tanışmanın mutluluğu yanında onların fikirlerinden de önemli ölçüde yararlanmışlardır. O yıllarda Okul Müdürü Mehmet Behçet Yazar, Felsefe Öğretmeni Enver Kemal, Tarih Öğretmeni İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Edebiyat Öğretmeni İsmail Habib Sevük en saygın öğretmenler olarak göze çarpmaktadır. Bu kişiler okulda ders vermenin yanında, mahallî gazetelerden “Açıksöz” ile “Doğu” ve “Gençlik” dergilerinde yazdıkları şiirler ve makalelerle Millî Mücadele'ye destek vermişlerdir. Öğrenciler, bu yazılardan büyük ölçüde etkilenmişler; hatta kendileri de aynı gazete ve dergilerde şiirler yayınlamıştır. Arif Nihat Asya; Orhan Şaik Gökyay ve Bahri Vedat ile aynı dönemde okumuştur. Öğrencilerde millî duyguların gelişmesinde öğretmenlerin ve Kastamonu'daki ortamın büyük etkisi olmuştur. Bu hususu Orhan Şaik Gökyay, kendisiyle bizzat yaptığımız konuşmalarda açıkça ifade etmiştir. Millî Mücadele Dö-*

nemi'nde Mehmet Akif, Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Rıza Nur; Yakup Kadri, Fransız gazeteciler Madam Berthe G. Gaulis ve Jan Chiqueline gibi siyasî ve edebî şahsiyetler Kastamonu'dan gelip geçmişlerdir.

Arif Nihat Asya Sultânîde okurken **Mehmet Arif** adını kullanmıştır. Okul numarası 65'tir. İlk yazdığı şiirin, Enver Kemal Bey'in çıkardığı bir dergide yayımlandığını anlatmıştır. Adını belirtmediği bu dergi "**Gençlik**" mecmuasıdır. İlk şiiri, derginin 20 Ocak 1921 tarihli 7. sayısında "**Yurt Acularından**" başlığı ile yayımlanmıştır. Aşağıda görüleceği gibi,

*Kastamonu'da öğrenci iken toplam yirmi şiiri neşredilmiştir. Ayrıca "Gençlik" dergisinde nesir tarzında iki kısa yazısı bulunmaktadır. Arif Nihat Asya, okulun kültürel faaliyetlerine de etkin bir şekilde katılmıştır. Okulda 24 Şubat 1922 günü "Fâtih" piyesi sahnelenmiştir. Bu piyeste Bizans İmparatoru Jüstinyen rolünü oynamıştır. Yukarıda ifade edildiği gibi, okulda çok sayıda müsamere düzenlenmiştir. Bu toplantılarda dönemin önemli şairlerinin şiirleri okunmuş, kahramanlık şarkıları ve türküleri söylenmiştir. Ayrıca takdire şayandır ki, öğrenciler kendi eseri olan şiirleri okumuştur. Nitekim 1921 yılındaki bir müsamerede Arif Nihat Asya kendi yazdığı şiiri okumuş ve bu şiir, çok beğenilmiştir. 5 Şubat 1921 tarihli Açıköz, bunu şu sözlerle duyurmuştur: "**Şiir okuyanlar arasında, en ziyade takdire mazhar olan 65 numaralı Arif Efendi oldu. Ve okuduğu şiir başkasının değil, kendisinini. Harâb Ellerde nâmındaki bu şiiri, bu genç mekteplinin nasıl parlak bir istikbale namzet olduğunu gösteriyordu. Kendisini samimiyetle tebrik ederiz. Bu güzel şiiri yarınki nüshamızda derc ediyoruz**".* Elbette bu tür ifadeler öğrencilerin hoşuna gitmiş ve teşvik edici olmuştur.

Arif Nihat Asya'nın Kastamonu'da yazdığı bazı şiirler, aşağıda sunulmuştur. *Şiirlerindeki dil sade ve akıcıdır. Aruz ve hece vezni ile şiir yazmakla beraber bazen serbest vezin kullanmıştır. Ancak o dönemde lisede okuyan öğrenciler vezinli ve kafiyeli olan, ölçülü şiir yazmayı tercih etmişlerdir. Şiirde daha ziyade yarım ve tam kafiyeyi seçtiği görülmektedir. Vatan, millet, kahramanlık ve Türklük sevgisini tema olarak işlemiştir. Daha sonraki yıllarda da aynı çizgiyi sürdürmüştür. Şiirlerinde genel olarak bir hüznün görülür. Bunu o yıllarda vatanın içinde bulunduğu durumla açıklamak mümkündür. Ancak şairin küçük yaşta annesiz ve babasız kalarak büyümesinin etkisini de dikkate almak gerekir. Arif Nihat Asya; öğrencilik yıllarında ölçülü şiir yazmaya özen göstermesine karşılık, sonraki dö-*

nemlerde vezin, şekil ve kafiye konularında kuralcı olmamış, daha serbest bir anlayışı tercih etmiştir. Rubâilerinde ise aruz veznini kullanmıştır. Bu araştırmanın amacı ve kapsamı, Arif Nihat Asya'nın bütün sanat hayatını irdelemek değildir. Sadece hayatının bir kesiti olan öğrencilik yıllarındaki sanat yönünü ve Kastamonu'da yazdığı şiirleri ortaya çıkarmaktır.*

Osman Gazi'nin Feryadı - I

'Mehmet Emin Beyefendi 'ye'***

İnleyen bir nefes esti derinden;
Dağıttı benim de ak saçlarımı.
Beni de kalbimin derinlerinden
Kemirdi bu hazin rüzgârın gamı.
Sandım ki dağılan ak saçlarıma
En koyu bir mâtem rengi sarıldı;
Sarıldı beynime soğuk bir humma;
Mâtemden bir okla kalbim yarıldı.
Bu rüzgâr, gamlarla esen bu rüzgâr
Bilmedim yurdumun hangi yerinden?
Dedim ki: "Orada mâtemler mi var?
Neş'eler uçarken dün seslerinden."
Doğmuştu felâket gecesi gibi
Bir zulmet kalbimin boşluklarına;
Doğmuş idi bu eş yasın sebebi
Ruhumun kararan ufuklarına.
Lâkin ben inanmak istemiyordum
Yurdumun mâtemli bir haberine;
Kalbimde felâket duyunca sordum
Göklerin o ölgün handelerine:
"Mâtemler taşıyan, nedir bu, rüzgâr?
Ah! Nedir bu boğuk nefes, bu ölüm?"
Bir korkunç mâtemle doldu semâlar;
Bir derin sükûna sarıldı sözüm
Bu engin sessizlik semâsında da
O gamlı rüzgârın mâtemi vardı;

Bu derin sükûtun fezasında da
Yurdumun çağlayan elemi vardı.
Nihayet işittim dilber İzmir'in
Yabancı ellerde inlediğini;
Bu korkunç, uğursuz, kara haberin
Acısı bürüdü bir anda beni.
O zaman ruhumu akıyor sandım
Boğucu bir ölüm karanlığına
Çağlayan ruhumla yasa boyandım;
Benzedim bir mâtem renkli yangına.
Ağlamak istedim, ağlayamadım;
Bütün göz yaşlarım kalbime aktı
Boğulup kalırken öksüz feryadım
Her bir ses kalbime zehir bıraktı.
Gözüme türbemin ufuklarında
İzmir'in kabaran aksi görüldü;
O aslan neslimin öz diyarında
Her gülen güzellik yasa büründü.
Göklerde serseri gezen bulutlar
Ölüler arayan yırtık bir kefen
Her yerden figanlar getiren rüzgâr
Binlerce neş'eye yersiz bir medfen;
Dereler bu yurdun handelerini
Âdeme götüren yollar gibidir;
Nağmeler ölüye söylenen ninni,
Sessizlik nağmeye mezar gibidir.
Her ulu kubbeye sindi geceler;
Oldu her minare bir mezar taşı,
Kararan ümide döndü her seher;

Beliren handeyi sardı göz yaşı.
Uzanan ufuklar muhiti saran,
Handeyi bunaltan mâtem şeridi;
Handeler son bahar gibi sararan;
Gittikçe eriyen bir güzelliği.
Dağların ak saçlı tepelerine
Mâtemden, ölümden çelenk takıldı;
Her yeşil yamaçtan nağme yerine
Yükseldi, kuşların kısık feryadı.
Çamların ilâhî uğultuları
Ta ruha sığınan inilti oldu.
Göklerde çağlayan mâtem rüzgârı
Handeler taşıyan kalblere doldu.
Güneşin sularda çırpınan aksi
Ah, işte mâtemin cehennemisi!
Suların titreyen muhteriz sesi.
Sanki bir öksüzün kısık nefesi
Sevdalı yıldızlar, sevdalı kamer
Karardı, gömüldü yas denizine;
Bir verem hastası oldu da her yer;
Gecenin solgunluk geldi benzine
Gündüzün çakarken kara şimşekler
Beynime yıldırım yağıyor sandım
Ağlar iken İzmir'de yaşlı mülkler
O şanlı maziye bakıp utandım.
Anarken Türklüğün şan günlerini
Bugünkü acıyla ruhum titredi;
Anarken o zafer düğünlerini,
Ruhumun sarardı bütün ümidi.

(Açıksöz, 20 Temmuz 1921, sayı:238)

*Mustafa ESKI Kastamonu Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü,
Kastamonu (Özet).

**Mehmet Emin Yurdakul, 6 Nisan 1921
günü Yusuf Akçura ile beraber
İnebolu'dan Kastamonu'ya gelmiştir.
Okuldaki müsamerede "*Aydın Kızları*"
adlı şiirini okumuştur. Yusuf Akçura da
millî kültür konusunda bir konuşma
yapmıştır.

Mustafa ESKİ Hoca'mızla Röportaj

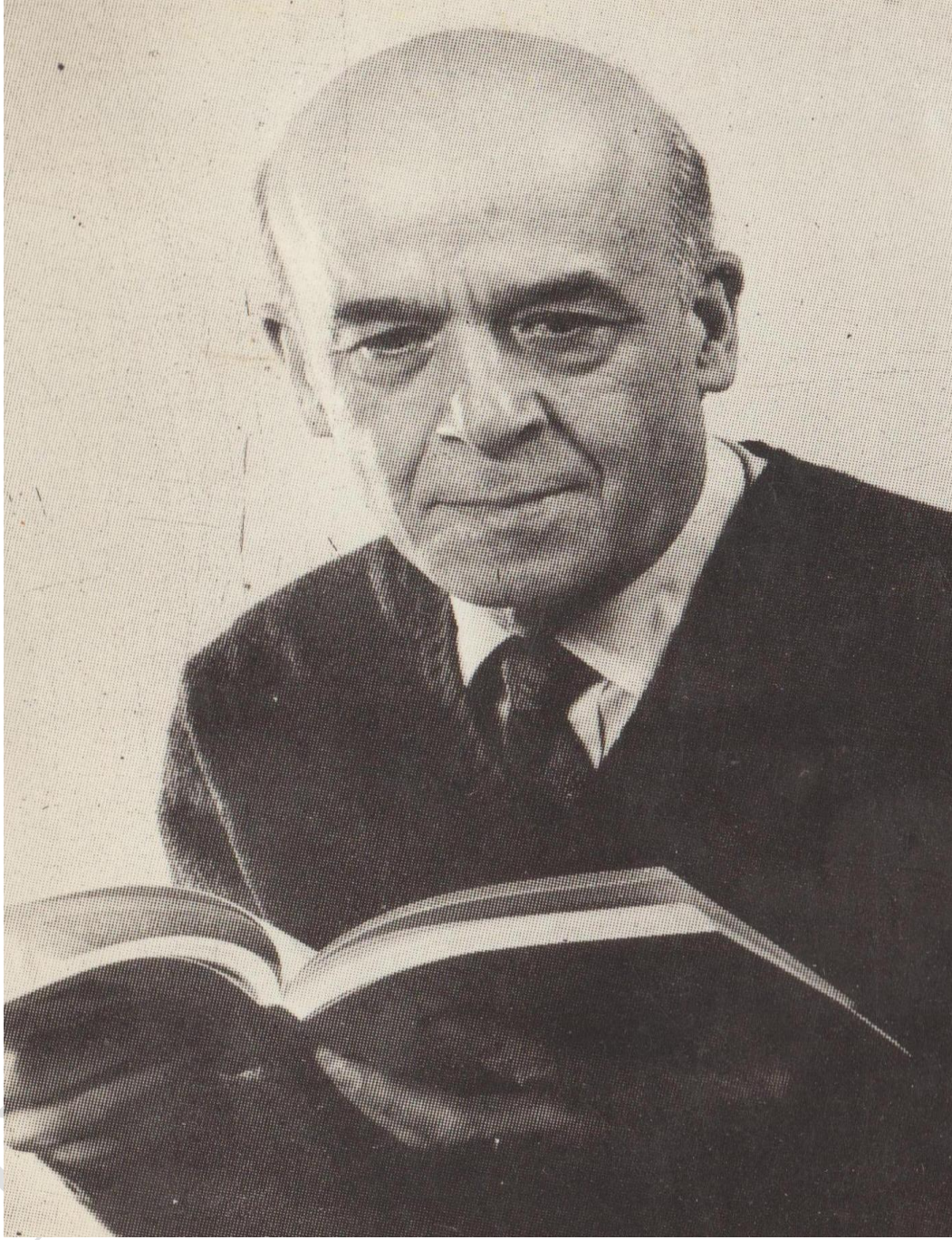
Arif Nihat Asya garip bir aile... Çatalcalı aslında orada doğmuş. Yedi günlükken babası ölmüş. Ondan sonra da işte bu annesi Suriyeli mi Beyrutlu mu birisiyle evlenmiş çekmiş gitmiş, kalmış ninesiyle... Daha sonra halası almış, İstanbul'a götürmüş Asya'yı. Orada ilkokulu okumuş. Daha sonra ne yapsınlar, Bolu Lisesinin ortaokuluna kayıt ettirmişler. Orta kısmı orada bitirmiş. Lise kısmının yatılısı yokmuş. Onun üzerine *Kastamonu Lisesine, Kastamonu Sultanîsine alıyorlar*. Buraya gelmiş ve yatılı okumuş bizim lisede. Çalışkan bir öğrenci ve insan, sosyal etkinliklere, şiire meraklı. Yirmi civarında şiiri var Arif Nihat Asya'nın "*Açıksöz*"de ve "*Gençlik*" deşisinde. Oralarda yazılar da yazmış. Böyle tiyatroya falan da meraklı birisi. Bizimkiler 1922'de '*Fatih*' diye bir piyes oynamışlar bizim lisede. Arif Nihat Asya "*Justinyani*" rolündedir.

Sonuçta o da liseyi bitirmiş gitmiş edebiyat fakültesine. Mezun olduktan sonra değişik yerlerde hocalığı var. Malatya'dan sonra Adana'ya tayin edilmiş. İşte o meşhur "*Bayrak*" şiirini Adana'da yazmış. Bir öğrenciye görev verilmiş, öğrenci de bir şey olmuş yazmamış mı gelmemiş mi bir şey olmuş. Aniden şiir yazmak icap etmiş. Hoca oturmuş böyle doğaçlama çok da güzel bir şiir yazmış.

Sonra onun 1950-54 yılları arasında Adana milletvekilliği var. Dört yıl, Demokrat Parti'den milletvekilliği yapmış ve sonra tekrar hocalığa dönmüş.

Bazı yerlerde serbest şiire kaçmıştır. Yani vezin, hece yerine kendini biraz serbest almış mesela Orhan Şaik Hoca öyle değil onun şiirlerinde mutlaka vezin vardır, kafiye vardır, düzen vardır. Arif Nihat'ın şiirlerinde vezin yoktur serbesttir iki tane ölçülü şiiri vardır ama...

ARSLAN
KAYNARDAĞ
(FELSEFENİN DİNGİN SESİ)

“Felsefeyi felsefe olarak kendi bağımsız alanında geliştirdiğimiz gibi, onu eğitim, kültür ve politikanın başlıca yol göstericisi durumuna da getirmeliyiz.”

Arslan Kaynardağ

Arslan Kaynaradağ, babasının komutan olarak görevli bulunduğu *Yemen'in başkenti San'a*'da 1923'te doğdu.

İlk, orta ve lise öğrenimini, ailece yerleştikleri **Kastamonu**'da yaptı. *Liseyi orada parasız yatılı okuyarak Kastamonu Lisesinde* 1941'de bitirdi. Bir süre İstanbul'da *Vakit* ve *Son Saat* gazetelerinde çalıştı.

Güzel Sanatlar Akademisi'nin Mimarlık Bölümü'ne bir yıl devam ettikten sonra 1944'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne yazıldı. "*Spinoza'nın Felsefesinde Doğruluk Kavramı*" konusundaki tezi ile 1948'de bu fakülteyi bitirdi.

Kısa bir süre yaptığı öğretmenlik ve mtercimlikten sonra kitapçılık ve yayıncılık mesleğine yöneldi. 1957'de İstanbul'da Sahaflar arşısı'nda Elif Kitabevi'ni açtı ve burasını bir bilim ve kültür merkezi haline getirdi.

"*Kitap Belleten*" adıyla bibliyografya-biyografya dergisini çıkardı (1960-1965, 43 sayı). *şiirleri ve felsefe ile ilgili yazıları Yığın, Fikirler, Vakit, Son Saat, Türk Dili, Yeni Ufuklar, Yeditepe, Cumhuriyet, Sanat Olayı gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.*

Türk düşünce dünyasına yönelik çalışmalarıyla tanınan değerli felsefeci Arslan Kaynaradağ, 4 Haziran 2009'da aramızdan ayrıldı. Bir düşünce tarihçisi olarak Kaynaradağ'ın Türkiye'de felsefi düşüncenin tarihine yönelik önemli çalışmaları bulunmaktadır.

ESERLERİ :

şiirleri:

Sevgiler de Gndemdedir (1980).

Diğer Eserleri:

Türkiye'de Shakespeare Shakespeare'de Türkiye (1958)

1001 Bilmece (1960)

Halk Resminde ve Kartpostallarda Kurtuluş Resimde ve Kartpostallarda Kurtuluş Savaşı Atatürk (1981)

Değerşen Türkiye, Değerşen Felsefe Dili ve Macit Gökberk (1983)

Eğitim ve Yayın (Konuşmalar, 1985)
Felsefecilerle Söyleşiler (1986)
Kadın Felsefecilerimiz (1999)
Çağdaş Düşünce-İpşiroğlu'na Saygı (1987)
Türk Düşüncesinde Dünden Bugüne Sokrates İlgisi (1989)
Felsefeci Macit Gökberk'e Saygı (1991)
Hilmi Ziya Ülken'in Düşünce Tarihi ile İlgili Çalışmaları (1992)
Hilmi Ziya Ülken'in İslâm Düşüncesiyle İlgili Çalışmaları (1993)
Atina'ya Felsefe Yolculuğu (1993)
Biz ve Felsefenin Kurumlaşması (1994)
Felsefeci Hasan Âli Yücel'in Üniversite Yılları (1997)
Türkiye'de Hümanizm Düşüncesinin Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi (1998)
Türk Orta Eğitiminde Felsefenin Yeri (1998).

TÜRK YAZIN VE DÜŞÜNCE TARİHİNDE ÜTOPYA*

Ünlü düşünür Thomas More İngiliz toplumunu eleştirmek için 1644'te Ütopya adında bir kitap yazdı. Bir ada ve orada yaşayan insanları hayal ediyordu. Bu mutlu toplumun temel özelliği eşitlikti. Herkes doğanın nimetlerinden, emeğin ürünlerinden eşit pay alıyordu.

Yunancadan türetilen "ütopya", iyi ülke anlamına geldiği gibi, "yok ülke" anlamına da gelmektedir. Yazar böylece ta-sarladığı olağanüstü toplumun gerçek değil, düş olduğunu anlatmak istemişti.

Ütopya türüne giren yapıtlarda, eşitlik kadar bilime, bilimin sağladığı ilerlemeye de önem verilir. Bu nedenle 19. yüzyılda gördüğümüz örneklerde "ütopya" ve "bilimkurgu" özellikleri iç içe girmeye başlar.

Çeşitli zamanlarda yazılmış ütopya kitaplarının temel özellikleri, bir düş toplumundan söz etmeleri, günün toplumunu eleştirmeleri, eşitliği ve özgürlüğü savunmalarıdır. Bunlar, başta bilim ve ilerleme olmak üzere, halkın kimi toplumsal özelemlerini çarpıcı biçimde dile getirirler.

Eleştiri ağırlıklı ütopya kitapları toplumların bunalım dönemlerinde ortaya çıkmaktadır, Bilim ve teknikte büyük ilerlemeler olduğu zamanlarda bu kitapların bilimkurgu niteliği kazandığı görülür.

Ütopyalar çoğunlukla, ilerde kurulabilecek toplum modelleri önerirler. "Geçmişin altın çağlarında kalan yaşam biçimlerini" önerenler de vardır.

Bu tür yapıtlar bizde ancak Tanzimat Dönemi'nde yazılabilmektedir. Batı yazınında yapılan ilk çevirilerin ütopya olması da ilgimizi çekmektedir, Örneğin, 1862'de Fenelon'dan çevrilen "**Telemak**" böyle bir yapıttır.

Fenelon 1699'da "**Telemak**"ı yazarken politik bir amacı vardı. Bu kitap aracılığı ile, hocası olduğu prence, insan sevgisi, halk sevgisi, savaş ve zorbalıktan nefret gibi duygu ve düşünceleri aşılacak istiyordu, düşüncelerini kitapta, *Salente* adında bir adada yaşayan düşsel bir toplumu betimleyerek anlattı. O toplumda zorba yönetim yoktu, lüks yasaklanmıştı, mutluluğu herkes paylaşıyordu.

Kitaptaki yaşam biçimi ve eleştiri Türk toplumunda büyük ilgi uyandırdı. Öyle ki, kısa sürede. iki çeviri daha yapıldı. Hatta "**Tanzir-i Telemak**" adında bir kitap yazılarak kitabın as-lındaki temalar Osmanlı toplumuna uygulanmak istendi. Karşı bir ütopya oluşturuluyor, hem padişah zorbalığı, hem de Batılılaşma eleştiriliyordu.1

Ütopya türüne girebilecek yapıtlar arka arkaya çevrildi. "**Robenson Cruzoe**" 1864'te, "**Güiver'in Seyahatleri**" 1872'de, Jules Verne'den ilk çeviri 1890'da yayımlandı.

Bu türün getirdiği eleştiri ve bilim hayranlığı Tanzimat yazarlarının dikkatini çekti. Onlar da eleştirilerinde ütopyadan yararlandılar. Bu tür yapıtları "**rüya**" başlığı altında kaleme aldılar.

Ziya Paşa 1869'da "**Hürriyet**" gazetesinde yayımladığı yazıda, Londra'da bir parkta gördüğü rüyayı anlatır. "**Rüya**"sında, dönemin padişahı olan Sultan Aziz'e, yönetimin bozukluğundan, Sadrazam'ın yolsuzluklarından yakınır. Çare olarak millet meclisi kurulmasını önerir, Öneriyi kabul eden sultan, sadrazamı azleder.

Rüya devam ederken park bekçileri gelirler, Ziya Paşa'yı uyandırırılar, o da gördüklerinin rüya olduğunu anlar.

Namık Kemal'in 1872'de Boğaziçi'nde gördüğü rüya'da "*ütopya*" özelliği daha belirgindir:

Özgürlük perisi zincire vurulmuştur. Halkı vatan yolunda özveriye çağırılmaktadır. Baskıya karşı ayaklandırmak için coşturucu şeyler söylemektedir. Tembel ve uyuşuk olanları eleştirmekte, bir an önce harekete geçilmesini, bilim ve teknikten yararlanılarak yepyeni bir toplum kurulmasını istemektedir.

Namık Kemal kitabında, özlediği bilim ve hukuk toplumunu çarpıcı biçimde betimler. Devletin talih bayrağının özgürlük eliyle yükseleceğini söyler.

Servet-i Fünun yazınının ise ütopya ile değişik bir ilgisi olduğu söylenebilir. Burada ilk gördüğümüz ütopya bir kitap değil, belli başlı yazarların giriştikleri, ama gerçekleştiremedikleri bir kaçış eylemidir. Tevfik Fikret ve arkadaşları, yeni bir yaşam, özgür bir toplum özlemi içindedirler. *İstanbul'da bunalmışlardır. Başka ülkelere gitmeyi düşünürler.*

Ziya Gökalp'te de ütopya vardır ve ideoloji ile karışmaktadır. Onun kimi yazılarında en büyük ülkü olarak düşündüğü "**Turan**" ve "**Kızıl Elma**" aynı zamanda hayal ülkeleri idi.

Yazınımızda gördüğümüz ütopyalar bu kadarla bitmiyor. Ben burada yalnız, Cumhuriyet'ten öncesine değindim. Ahmet Ağaoğlu, Refik Halit, Yakup Kadri, Ahmet Haşım gibi yazarlarımızda da "*ütopya*" vardır. Bunlar ileride başka bir yazının konusu olacaktır.

* **Varlık, Şubat 1993.**

Arslan Kaynaradağ

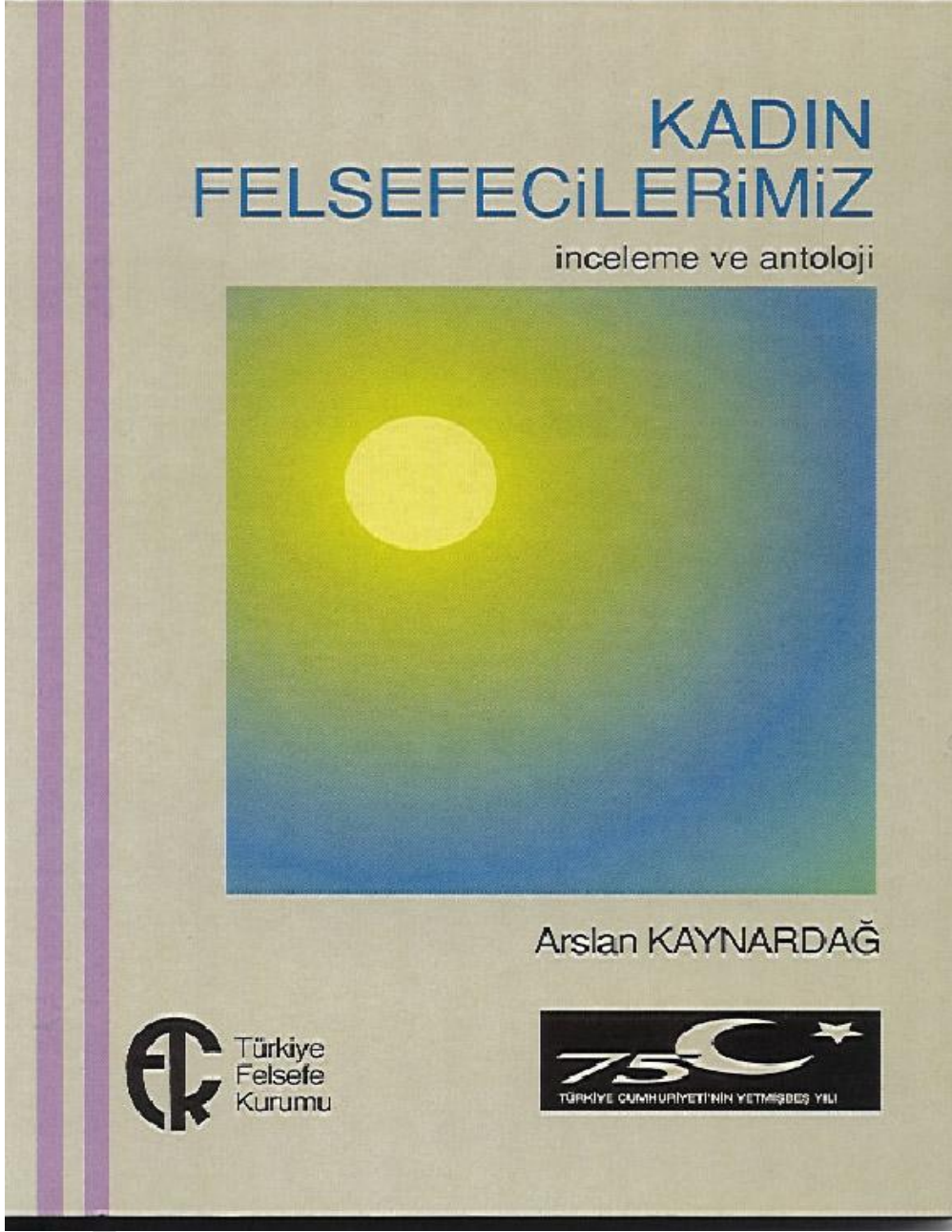

Arslan Kaynardağ'ın bu kitabı, 1920'lerden bu yana üniversitelerimizin felsefe bölümleri dışında örgün biçimde yapılan ve felsefenin işlevini gerçekleştirmeyi amaçlayan çalışmaların öyküsüdür.

Bir bilgi alanı olarak felsefe, yeni bilgilerin getirilmesiyle geliyor. Ne var ki, bu bilgilerin olan bitenleri aydınlatabilmesi ve onlardan tüm insanların yararlanabilmesi için, ulusal ve uluslararası düzeydeki çalışmaların kurumlaşması ve bazı çalışma geleneklerinin oluşması gerekmektedir.

Bu kitap, bu alanda 65 yıldır yapılan çalışmaların belgelerini de göstererek, felsefenin ülkemizde kurumlaşma yoluna girdiğine tanıklık ediyor.

(Tanıtım bülteninden)

Türk kadın felsefecileriyle ilgili bir araştırma olan bu kitapta, değerli düşünce tarihçimiz **Arslan Kaynardağ**, Osmanlıdan Cumhuriyet'e nelerin devredildiğini belirttikten sonra, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde edebiyatçı ve yazar kadınlarımızın sayısı az olduğu halde, Cumhuriyet'ten önce kadın felsefeci olarak ancak bir kişiyi **-Fatma Aliye Hanım'ı-** gördüğümüzü belirtiyor ve kadın felsefecilerimizin yetişmesinde Cumhuriyet'in oynadığı rolü vurguluyor.

(Tanıtım bülteninden)

**BEHÇET
NECATİGİL**

(EVLER ŞAİRİ)

“Necatigil, evleri, bu evlerdeki güç yaşantıyı ise evde en çok vakit geçirdiği yerde, odasında yazar. Camgöz Sokak’taki ahşap, küçük evin tahta merdivenlerden çıkılarak gidilen tavan arasındaki odası, Necatigil’in gündelik hayatın gürültülerinden uzak kalıp şiire ‘gömüldüğü’ yerdir. Necatigil kitaplarla dolu raflarla çevrelenmiş daracık odada, yazıyla, şiirle baş başadır. Bu daracık mekan, Necatigil’in şiirle dünyaya açıldığı yerdir.”

Behçet Necatigil, 16 Nisan 1916'da İstanbul'un Fatih semtinde, Atik Ali Paşa'da doğdu. *Kastamonulu olan babası Mehmet Necati Gönül*, dersiam vaizdi. Uzun yıllar İstanbul'da, Beyoğlu ilçesinde müftülük yaptıktan sonra Sarıyer Müftülüğünden emekli oldu. Annesi Fatma Bedriye Hanım, Geyveli Müderris Hafız İbrahim Hakkı Efendi'nin kızıydı. Sanatkâr ruhlu, duyarlı bir hanım olan annesi Fatma Bedriye Hanım (1896-1918), Necatigil, iki yaşındayken vefat etti. Bir süre Karagümrük'te oturan anneannesi ile birlikte yaşadı. Bir yıl sonra babası, Beşiktaş'ta bir saray memurunun kızı olan Saime Hanım'la evlenince, Necatigil için anneannesinin evi ile babasının evi arasında geçecek bir dönem başladı.

Babası Necati Efendi'nin ikinci evliliğinden iki kızı oldu (Sabahat, 1921 ve Fahamet, 1923). Behçet Necatigil ilkokula başlayacağı yıl, anneannesinin de hastalanması üzerine, Karagümrük'ten Beşiktaş'a, babasının yanına döndü ve 1923'te Beşiktaş Cevri Usta Okuluna başladı.

Babasının Singer Dikiş Makineleri firmasında müfettiş olarak işe başlaması ve ailesiyle birlikte *Kastamonu'ya* taşınmasıyla, Necatigil ilkokul son sınıfı **Kastamonu Muallim Tatbikat Mektebinde** okudu ve 1927'de mezun olarak *Kastamonu Lisesinde* ortaöğrenimine başladı.

Ancak, yıllar önce yetersiz beslenme ve bakımsızlık nedeniyle başlamış olan hastalığı "*adenit tüberküloz*" yüzünden öğrenimine ara vermek zorunda kaldı. Aile, yeniden İstanbul'a taşındı. İstanbul'da ameliyatlar ve elektrik tedavileriyle geçen uzunca bir süreden sonra öğrenimine 1931 yılında Kabataş Lisesi'nde, orta ikinci sınıftan yeniden başladı ve 1936'da okulun edebiyat bölümünden birincilikle mezun oldu.

Edebiyata ilgisi, *Kastamonu'da*, ortaokul yıllarında başladı. İyi bir rastlantı sonucu edebiyat öğretmeni olan şair Zeki Ömer Defne, onu hep destekledi ve yazması için teşvik etti. O yıllardan kalan bir kompozisyon defterinde Zeki Ömer Bey'in 23.1.1930 tarihli şu cümleleri var: "*Yarının iyi bir kalemine sahipsin. Boş durma, oku!*"

Necatigil ortaokul yıllarında bir de dergi çıkarmaya başladı. Kendi ifadesiyle "17 Ekim 1927'den itibaren eskilerin eser-î cedid dedikleri kağıtları "El-Marifet" matbaası adını verdiği hususi matbaasında(yani kendi el yazısıyla) doldurarak hazırladığı "*Küçük Muharrir*"

adındaki bu dergi, 14. sayısı ile birlikte birinci cildini kapamış ve iki yıllık bir tatilden sonra 20 Haziran 1932'den itibaren ikinci cildine başlayarak on iki sayı daha çıkmıştır. Bugüne kadar saklanmış olan bu dergilerin okuyucuları arkadaşları ve akrabalarıydı.

Aynı yıllarda, Akşam gazetesinin haftalık “Çocuk Dünyası” sayfasına *Küçük Muharrir* imzasıyla şiirler, fıkralar, hikâyecikler yazmaya başladı. 1931-1933 yılları arasında sürdürdüğü bu çalışmalarının karşılığında, yıllar sonra yaptığı bir röportajda dediğine göre, dergi yönetiminden telif ücreti de aldı ya çikolata, ya da bonbon olarak!

Necatigil Kabataş Lisesini bitirdikten sonra öğrenimine Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde devam etti. Bu arada Alman Filolojisindeki bazı derslere konuk öğrenci olarak katıldı ve ilk ders yılı sonunda "*Deutscher Akademischer Austauschdienst*" kuruluşunun davetlisi olarak bursla Berlin'e gönderildi; dört ay Almanya'da kalarak Berlin Üniversitesinin dil kurslarına devam etti.

Yüksek öğrenimini 1940 yılında tamamlayarak okuldan birincilikle mezun oldu. Aynı yıl Kars Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak atandı. İklim koşullarına uyum sağlamakta güçlük çekip hastalanması üzerine 1941 yılında Zonguldak Çelikel Lisesine, 1943 Mart ayında da İstanbul'a, Pertevniyal Lisesine tayin edildi. İki ay sonra, yaz dönemine girince yedek subaylık için başvurarak Ankara'ya gitti. Temel eğitim sonrası askerlik görevini İzmir'de levazım subayı olarak yaptı (Ekim 1943- Kasım 1945) ve terhis olmasının ardından İstanbul'a, on beş yıl süreyle çalışacağı Kabataş Lisesine tayin edildi (Aralık 1945). İlk şiir kitabı "*Kapalı Çarşı*" da aynı yıl yayımlandı.

Yine aynı yıl, İstanbul Üniversitesi Alman Filolojisine kaydını yaptırarak iki yıl süreyle, öğretmenliği ve öğrenciliği birlikte sürdürdü. İki yıl sonra, lisedeki ders saatleri arttığı için, modern Almanca sertifikası alarak Alman Filolojisindeki öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı. Zonguldak'tan İstanbul'a döndükten bir süre sonra, 1948 yılında Edebiyat Fakültesi öğrencisi olan ve o dönemde Sarıyer Ortaokulunda stajyer öğretmen olarak çalışan Huriye Korkut ile tanıştı. Ağustos 1949'da Necatigil'in ailesinin yaşadığı Beşiktaş, Valideçeşmesi, Dibekçi Kamil Sokağı (şimdi Enis Akaygen Sokağı), 22 numaralı evde, aile arasında kıyılan bir nikâhla evlenerek yine Valideçeşmesi, Setüstü Sokak, 22 numaralı kiralık eve taşındılar.

1951 yılında ilk kızları Selma dünyaya geldi. 1955 yılında, Beşiktaş Camgöz Sokağı'ndaki 22 numaralı ahşap evi satın alarak oraya taşındılar. 1957 yılında küçük kızları

Ayşe doğdu. 1964 yılında yine Beşiktaş'ta, Nüzhetiye Caddesi üzerindeki Deniz Apartmanı'nın bir dairesini satın alarak oraya taşındılar. Necatigil, ölümüne dek bu apartmanın 23 numaralı dairesinde yaşadı.

Necatigil, 1960 yılında Çapa Eğitim Enstitüsüne tayin edildi ve 1972 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Emeklilik dönemini, evinde yoğun bir biçimde çalışarak geçirdi. 1979 yılının Kasım ayında akciğerlerindeki rahatsızlık nedeniyle Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesine yatırıldı. Kısa bir tedavi döneminin ardından, 13 Aralık 1979 tarihinde aramızdan ayrıldı. İstanbul'da Zincirlikuyu mezarlığında yatıyor. Ölümünden sonra ailesi tarafından konulan Necatigil Şiir Ödülü, 1980'den beri verilmektedir. 1960 yılında yayımlanan "**Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**"nde, şiir serüvenini şöyle özetlemiştir: "*İlk şiiri lisede öğrenciyken, Varlık dergisinde çıkmıştı (Ekim 1935). Şiirde kırk yılını, doğumundan ölümüne, orta halli bir vatandaşın, birey olarak başından geçecek durumları hatırlatmaya; ev-aile-yakın çevre üçgeninde, gerçek ve hayal yaşantılarını iletmeye, duyurmaya harcadı. Arada biçim yenileştirmelerinden ötürü yadırgandığı da oldu, ama genellikle, eleştirmenler, onun için, tutarlı ve özel bir dünyası olan bir şair dediler.*"

Necatigil'in "**Eski Sokak**" şiirine konu olan Camgöz Sokağı'nın adı artık "Behçet Necatigil Sokağı". Ölümünün ardından, 1987 yılında yakın arkadaşlarının çabaları ve basın da desteğiyle, yaklaşık on yıl yaşadığı sokağın adı Belediye tarafından "Behçet Necatigil Sokağı" olarak değiştirildi.

Behçet NECATİGİL, her ne kadar İstanbul doğumlu olsa da Aslen Kastamonuludur. Babası Mehmet Necati GÖNÜL, Vakıf eşrafından BEKAROĞULLARI'NDANDIR. Baba Mehmet Necati de oğlu gibi küçük yaşta öksüz ve üstelik yetim kalmıştır.

Baba Mehmet Necati'nin anne ve babasının o dönemler halk arasında ter hastalığı denilen tifo salgını sonucu bir ay arayla öldüklerini biliyoruz. Bunun üzerine dayısı Hacı Merdan Efendi Mehmet Necati'yi eğitim ve öğretim için İstanbul'a gönderir. Orada eğitimini tamamlayan baba, evlilik çağına geldiğinde ilk eşi ile evlenir ve bu evlilikten adına Behçet

koydukları bir erkek çocukları olur. Ne var ki bilindiği üzere daha küçük yaşında Behçet annesinin ölümüyle öksüz kalacaktır.

Annesinin ölümünden sonra anneannenin bir süre büyüttüğü Behçet bir gün ne yazık ki anneanneyi de kaybedecektir. İşte bunun ardından üvey anne ile tanışır. Baba, Singer kampanyasında çalıştığı için Anadolu şehirlerini dolaşmak zorundadır. Bu gidişlerde ailesini İstanbul'da yalnız bırakmak durumunda kalmaktadır. Oysa İstanbul'da ailesini emanet edebileceği bir yakını yoktur. ***O nedenle Kastamonu ve Çankırı Bölgesini seçer ve bu bölgeye atanır. İşte bu atamanın ardından Kastamonu'ya bir süreliğine yerleşmiştir.***

Kastamonu'ya gelindiğinde eski adıyla İbnineccar, yeni adıyla Yavuz Selim Mahallesi Maymun çeşme sokakta bir ev kiralanır. Çünkü Vakıf mevkiindeki dedeye ait ev, nedenini bilemediğimiz bir şekilde elden çıkarılmıştır.

Maymun Çeşme Sokak seçilmiştir çünkü bu sokakta hem dayı Merdan Efendi'nin, hem de İdrisoğulları'nın gelini olan Cemile teyzelerin evi vardır. Cemile teyzeler kış aylarında ailenin bir kısmıyla bu evde kalmakta, ilkbaharla birlikte bu günkü Seydiler ilçesi Yayla - Halkacılar köyündeki köylerine gitmektedirler.

Küçük Behçet, benim halam ve babamlardan edindiğim bilgiye göre dayı Merdan Efendi'nin evine fazla takılmamaktadır. Bunu burasının mistik havası oluşuna veriyorum, tabi ki bu benim yorumum. Daha çok teyze Cemile Hanım'ın çocuklarının bulunduğu evlerine gidip gelmektedir. Ve bu evde kim bilir belki özlediği anne yakınlığını birazcık da olsa bulabildiği, 'hala' dediği ve Cemile teyzenin kızı Huriye Hanım da kalmaktadır. İşte bu nedenle baş başa kalındığında Behçet, hala ile adeta dertleşmektedir.

Huriye Hanım benim de öz halamdır. Burada merak ettiğim şey, NECATİGİL'in halama göre yaşları daha büyük olan babam ve amcama abi demesidir. Oysa Huriye Hanım'a 'hala' demeyi seçmiştir. Sanırım bu, Huriye Hanım'ı kendisine yakın görmesindedir.

İşte benim sizlerle paylaştığım, halam, babam ve amcamla birlikte evimin içinden NECATİGİL'in çocukluğu hakkında dinlediklerimdir. En emin olduğum rivayetler ise halamın anlattıklarıdır.

NECATİGİL'in Kastamonu günlüğü üzülererek ifade ediyorum ki kapalı bir kutudur. Bilebildiğim bu güne kadar kendisi hiç kimseye bu günlüğünü açmamıştır. Ama kimi dizelerini okudukça aslında şiirlerinin bir yerlerine gizlediğini fark ediyorum.

Halam derdi ki:

“Kastamonu’da kaldığım bir akşam vaktiydi, gaz lambasını yakmıştım. Perde aralığında sokağa bakıyordum. Uzaktan bir çocuk silueti belirdi. Ürkek adımlarla yürüyordu. Kör sokak fenerinin loşluğunda zar zor fark ediliyordu. Pencereyi az araladım, pencereyi yukarı sürüp baktım. Ayak sesleri karanlıkta kayboluyor, duyulmuyordu. Bir kaçış vardı sanki yürüyüşünde. Sonra, sokak kapısının önünde durduğunu fark ettim. Suskun tıkırtılarla birlikte vuruyordu kapı tokmağını. Behçet’i anlamıştım, bekletemezdim.

Koşarak indim merdivenleri, birkaç basamak bitmek bilmiyordu. Kapıyı açmamla birlikte aralıktan süzüldü içeri. ‘Halam’ diye dolandı boynuma. Kucakladım, yanaklarımdan öpüyordu.

‘Hala, o kadın beni dövdü.’ diyordu üvey annesi için, ‘Kulağımı yırttı hala’.

Sonra kulağına baktım gaz lambasının ışığını açarak, sol kulağı kanıyordu. İncelemeğe başladım, kulak memesinin altında yırtık vardı. Tırnağı batmış olmalı diye düşündüm. İçini çekerek ağlıyordu.

Ağlama geçer dedim, hem o senin annen. ‘Hayır, o benim annem değil olsa ağlatır mıydı?’ dedi. Ama annen oğlum dedim. ‘Benim annem öldü hala’ diyordu. Ne yapacağımı şaşırılmıştım, yavaşça sıyrıldı kucağımdan, sanki kırılmış gibiydi. Sedirin karşı köşesine oturup adeta kıvrıldı. Biraz kendi haline bırakmak istedim.

Ama içime sindirememiştim. Başını okşamak için yanına vardım. Alnına değdi elim. Öptüğümde de hissetmişim, ateşi vardı.

Hemen mutfaka geçip ıhlamur kaynattım. Aç mı idi acaba diye düşündüm. Dönüp sordum. ‘Tokum hala.’ Dedi. Ihlamurun yanına kahvaltılık bir şeyler koyup bir tepsiyle getirdim önüne. Hatırım için yiyeceksin dedim. Kıramam seni gibilerden yüzüme baktı. Bak

ben de yiyeceğim seninle dedim. Yemiyor, yiyormuş gibi görünüyordu.

Sofrayı kaldırıp odaya döndüğümde o sedir yastığına dayanmış, diktiği dizlerine dayadığı dirseklerinin uç noktasındaki küçük avuçlarıyla yüzünü kapatmaya çalışıyordu. Ellerinini başparmakları bana göstermek istemediği gözyaşlarını siliyordu.

Sedire varıp yanına oturduğumda, yüzünü köşe yastığına dönerek dizime yattı. Uyumak mı istiyor diye düşündüğümde gözlerinin bana baktığını gördüm. 'Anlatmak ister misin?' diye sordum. 'Yemekten sonra sofrayı kaldırırken yardım ettim, babamın tembihlediği gibi hep yardım ediyorum hala. Tek beni dövmesin diye.' dedi.

'Sonra odaya geçtik. Kırık leblebi getirdi kese kâğıdında. Ben, yerdeki minderimde dersime çalışmaya başladım. Gök gözlü kızla yiyorlardı. Hiç istemedim hala.' diyordu. 'Kalkıp kulağımdan tutarak kalkmama bile fırsat vermeden sürüklemeye başladı, zor kalktım. Kulağım kopacak sandım hala. 'Sonra odama götürdü beni, lambayı yakmamı da yasaklamıştı. Korktum hala, sana kaçtım.' dedi. 'Seni merak eder annen sonra.' dedim. 'O kadın bir daha benim odama uğramaz. Sabah kalkar erken giderim.' dedi.

Tamam, Behçet üzülme bu da geçer. Bir gün kocaman adam olduğunda bu günleri gülerek hatırlayacaksın dedim. 'Hayır, hala.' dedi. Yetişkin insanlar gibi konuşuyordu.' Hiç ama hiç hatırlamamaya çalışacağım ve hiç anmayacağım bu günleri.' Belki biraz buruk ama yine de anımsayacaksın.' dediğimde, kim bilir dercesine boynunu büktü.

'Yatalım mı?' diye sordum. Dizimden kalkıp boynuma sarıldı ve 'Seninle yatabilir miyim hala?' diye sordu. 'Tabi' dedim, 'Tabi yatabilirsin.' Eve geldiğinden bu yana ilk defa gülümsedi, 'halam' diye sıkı sıkı boynumu. Sonra yattık yatakları yapıp, sıkı sıkı sarılıp uyumuştı.

Bir tıkırtıyla uyandım erkenden. Behçet kalkıp giyinmiş, bir mektup bırakmıştı yastığın üstüne. Duyduğum ses onun sessizce kapattığı oda kapısının sesiydi. Duymazlığa geldim, öyle istemişti. 'Hala ben erkenden gidiyorum, sen uyu. Kıyamadım uyarmaya. Bu da geçecek değil mi? Teşekkür ederim.' diyordu mektupta ve altına adını, yani Behçet yazmıştı.

Hemen kalkıp giyindim. Bir bahane olsun diye elime bir tas süt aldım. Birkaç dakika

sonra kapılarını çaldığımda Behçet açtı kapıyı. ‘Uyuyorlar daha.’ dedi sessizce. Akşam sizde kaldığımı duymasınlar der gibiydi. ‘Tamam, söylemeyelim.’ dedim, sanki kurnaz bir gülümseme yayıldı yüzüne. Birlikte merdivenleri çıktık. Mutfağa sütü bırakmaya girerken kapıyı duymaları için sesli örttüm. Behçet de girmişti mutfağa. ‘Dur sana bir süt pişireyim.’ dedim. Gaz ocağını yakıp bir miktar süt koydum üstüne. Gaz ocağı o zamanlar her evde yoktu. Sevinmişti, belli ki açtı, okula gidecekti.

Bir an akşamki ateşi geldi aklıma, yanına yaklaşarak alnına baktım. Ateşi düşmüştü. ‘Yine ateşlenirsen haber ver, doktora götürelim olur mu Behçet?’ dedim. Omuz silkti önce. ‘Küserim ha!’ dediğimde olur gibilerden başını salladı, rahatlamaştım. Sonra uyandılar. Akşam olanlardan habersiz göründüm, hiç oralı olmadım. Behçet okula gitti.”

Gerçek yaşamdan kareleri fotoğraflıyorum sizlere ne eksik, ne fazla. Amcamın bir anısı vardır, şöyle anlatırdı:

“Bir gün Kastamonu’dan geliyoruz bizim yaylı faytonla. Bizim Behçet’le birlikte Tayyip de var arabada. Az yol değil hani dört buçuk hatta beş saatte gelirdik atlı arabayla. Arabacı kullanırdı arabayı. Onlar daha çocuk. Kurdum çilingir soframı arabaya, usuldan demleniyorum. Erik zamanydı, can eriği almıştım şehirden Tayyip’le erik yiyorlar ikisi. Behçet diyor ‘erik’, Tayyip ‘örük’ diyordu. Erik, örük, erik, örük. En sonunda Behçet eriği de, örüğü de kaybetti. Başladı ‘erüüükk, erüükk.’

Tayyip Behçet’in bir başka teyzesinin torunuydu.”

Yaz tatili başladığında babası aileyi İdrisoğulları’nın köylerine bırakırdı ve bütün tatil Halkacılar denen köyde geçirdi. Yaşanan anıların hepsini bilmem mümkün değil. Ama benim dinlediklerimden anımsadıklarımı paylaşmak istiyorum. Bu Kastamonu’da kalındığı tüm yıllarda böyle olmuştur.

Babam anlatırdı:

“Ormana gelmişti Behçet, bizimle bir gün. Odun için kestiğimiz çam ağaçları büyük bir gürültüyle devrilirken arkasını dönmüş, kulaklarını elleriyle adeta tıkayarak gözlerini kapamıştı.

Hiç kıyamazmış ağaçların kesilmesine, ama hiç.”

Yıllar geçmiş, küçük Behçet, NECATİGİL olmuştu. Oysa babasının soyadı GÖNÜL'dü. Amcam neden babasının soyadını almadığını sorduğunda, *'Onunla aynı soyadı taşıyamam.'* demişti üvey anne için. Sanırım üvey annenin psikolojik rahatsızlığının da oluşu çocukluğunda çok çektirmiş olmalıydı Behçet'e. *'İşte bunun için babamın adını soyadım olarak aldım ve NECATİGİL dedim.'* dediğini anlatmıştır amcam.

Zaman içersinde ben de büyümüşüm. Düğünümde davet edildiğinde sevgili eşi Huriye Hanım ve küçük kızı Ayşe'yi göndermiş, kendi gelememişti. İstanbul'a gittiğimizde mutlaka uğrar, kısa süreli de olsa illa konuğu olurduk.

Ama maalesef bir gün o menhus hastalığa yakalandığını duyduk. Çok geçmedi ki bir mektupla ölüm haberi geldi. Mektubu ilçedeki postaneden alıp eve geldiğimde derin bir üzüntü içersindeydim. Babamı ve amcamı bu süre içersinde kaybetmiştik. Tek halam vardı. İstanbul'dan mektup aldığımı söyledim. Her zaman mektubu alıp okumak isteyen halam:

'Desene' dedi, 'Behçet'i kaybettik.' Hayır diyemedim, sorar gibi baktım yüzüne. 'Nerden mi bildim?' diye devam etti, 'Seni hiçbir şey bu kadar hüznlendiremezdi çocuk, Allah günahlarını affetsin.'

Yavaşça kalkarak odasına çekildi, arkasından gözlemek istemiştik. Kapı kapalıydı, Kuran sesi geliyordu içerden. Belli ki ruhuna okuyordu.

O akşam hüznü bir sessizlik vardı evimizde. Ertesi gün, günlük işlerime gittim. Akşama doğru traktörümüzle evimize geldiğimden eşim karşıladı, üzüntülüydü. 'Ne oldu?' diye sordum. *'Halam Behçet ağabeyin nesi varsa yaktı, engel olamadım.'*

Olan olmuştu, yapacak bir şey yoktu. Köşesinde oturuyor, düşünüyordu. 'Nasılınız halam?' diye sordum. 'Nasıl olacağım?' dedi, 'Behçet'i şimdi öldürdüm.' Belli ki anılardan kurtulmak istiyordu.

Zaman içersinde NECATİGİL hakkında bildiklerini, anılarını defalarca anlatmasını istedik kendisinden. Her seferinde şu yanıtı verdi. *'Behçet öldü Ahmet, Behçet öldü.'*

Halamla birlikte Behçet gibi öğrenmek istediğimiz geride kalan anılar da toprak olmuştu. Hiç değilse dedim bende kalanları anlatayım sizlere, hiç değilse bir mum ışığı yakayım.

En kalbi saygılarımla efendim.

Ahmet İDRİSOĞLU

Gizli Sevda

Hani bir sevgilin vardı
Yedi sekiz sene önce,
Dün yolda rastladım
Sevindi beni görünce.

Sokakta ayaküstü
Konuştuk ordan burdan.
Evlenmiş, çocukları olmuş
Bir kız bir de oğlan,

Seni sordu.
Hiç değişmedi, dedim.
Bildiğin gibi...
Anlıyordu.

Mesutmuş, kocasını seviyormuş.
Kendilerininmiş evleri...
Bir suçlu gibi ezik,
Sana selam söyledi.

Behçet Necatigil

FETHİ
TEVETOĞLU

"Alemdar Vapuru kahramanlarından Yüzbaşı Ali Dursun Bey'in oğludur Fethi Tevetoğlu. otuzdan fazla kitabın sahibi, ömrünü büyük bir davaya adanmış, tabiri uygunsa ömrünün her anı dolu dolu geçmiş bir Türk büyüğüdür."

Doç. Dr. Şaban SAĞLIK

Fethi Tevetoğlu (31 Ocak 1916 - 27 Kasım 1989), *Türk doktor, yazar, ansiklopedist ve siyasetçi.*

Cihat Fethi Tevetoğlu, 1916 yılında İstanbul'da doğmuştur. Aslen Rizeli olan ailesi, babasının asker olması nedeniyle İstanbul'da yaşamıştır. *Küçüklüğünde babasının etkisiyle Türkçülüğe yönelen Tevetoğlu, özellikle lise eğitimi esnasında bu ilgiyi aktif bir şekilde dönüştürmüştür.*

İlk şiiri "Kastamonu" 1934'te "Çığır" dergisinde yayımlandı.

Türkçülüğünü, şiire olan düşkünlüğü sayesinde gençlik yıllarında şiirleriyle ifade etmişti. Bu şiirleri dönemin Türkçülerinin dergilerinde sık sık yayımlanmış, bu sayede Nihal Atsız'la tanışmış ve Türkçü mücadeleye katılmıştır. Yazarlığa Türkçü dergilerde başladı. **"Kopuz, Atsız Mecmua, Türk Kültürü, Orhun, Türk Sazı, Çınaraltı, Ülkü, Toprak, Hayat Tarih"** dergilerinde ve **"Tasvir, Yeni İstanbul, Son Havadis"** gazetelerinde yazdı. *"Türk Ansiklopedisi"*nde fahrî yöneticilik yaptı ve maddeler yazdı. Komünizmle Mücadele Derneği'nin de kurucularındandır. *Tevetoğlu, Türkçülüğün İkinci Dünya Savaşı nedeniyle uluslararası siyasî konjektörünün de etkisiyle yükselmesinde önemli rol oynamıştır, Türk siyasetinde Türkçülüğün savunucularından biri olmuştur.*

Irkçılık-Turancılık Davası adı altında Mayıs 1944'te başlayan ve Hüseyin Nihal Atsız, Alparslan Türkeş, Ankara Konservatuvarı Müdürü *Orhan Şaik Gökyay*, Hikmet Tanyu, Türk Tarihi Profesörü Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkan gibi Türkçülerin de bulunduğu davada on bir ay tutuklu kalmıştır.

1957 yılında Demokrat Parti'de Samsun İl Başkanı olarak siyasete başladı, Adalet Partisi'nden 1961 ile 1974 yılları arasında Samsun Cumhuriyet Senatörü oldu. İslam Ülkeleri Konferansı Başkan Yardımcılığı, Parlamento Dış İlişkiler Komisyonu Başkanlığı, Müslüman Mültecileri Kalkındırma Vakfı Genel Başkanlığı, Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı Genel Başkanlığı yaptı.

Ayrıca şarkıcı Tarkan'ın dedesinin kardeşi olan Fethi Tevetoğlu 27 Kasım 1989 tarihinde hayatını kaybetti.

ESERLERİ:

Yarın Turan Benimdir

Bir Bayrak Altına

Türklüğe Kurban

Büyük Türkçü Müftüoğlu Ahmed Hikmet

Enis Behiç Koryürek- Hayatı ve Eserleri

Faşist Yok Komünist Var

Dış Politika Görüşümüz

Milletlere Işık Tutan İki Beyanname

Komünist Bloкта Milliyet ve Mefkure(G. Von Mende'den çeviri)

Kıbrıs ve Komünizm

Açıklıyorum

Yirminci Yüzyılın Yüzkarası: Utaç Duvarı

Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler

Mukaddes Topraklardan Geçen Yol

Benim Gördüğüm Bugünkü Rusya

Mehmed Emin Yurdakul - Hayatı ve Eserleri

Ömer Naci

Hamdullah Suphi Tanrıöver - Hayatı ve Eserleri

Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar

HÜSNÜ AÇIKSÖZ

“Millî Mücadele’nin Anadolu’daki Basın Bayraktarı...”

Kastamonu'da yayımlanan ve Milli Mücadele'yi destekleyen ilk yerel yayın organlarından olan Açıksöz gazetesinin kurucusudur.

1895'te Kırcaali'de doğan Açıksöz **Kastamonu Sultanîsi**'ni bitirdiği yıl, Ahmet Hamdi (Çelen) ve Tahir (Karaoğuz) ile Açıksöz gazetesini kurdu. 15 Haziran 1919'da yayın hayatına giren Açıksöz, Milli Mücadele'nin henüz başlamadığı bir dönemde halkı, vatanın çıkarları için birlik olmaya çağırıyordu. Kurtuluş Savaşı'nın propagandasını yapmak üzere 1920'lerde parasız dağıtılan gazetenin yazı kadrosunda **Mehmet Behçet (Yazar), İ. Hakkı (Uzunçarşılı), İsmail Habib (Sevük)** gibi isimler bulunuyordu.

Açıksöz, 1928' de yeni harflerle yayımlanmaya başladı ve yayımlandığı sürece tarih, edebiyat ve inceleme yazılarıyla önemini korudu.

14 Aralık 1931'de kapanan gazete 1937'de "**Doğrusöz**" adıyla yeniden yayın hayatına girdi ve 1972'ye değin yayımını sürdürdü. 1930'da Serbest Fırka'nın il örgütünü kuranlar arasında yer alan **Hüsnü Açıksöz**, 1939'da milletvekili seçildi; bu görevini ölümüne değin sürdürdü. 1933'te yayımlanan "**İstiklal Harbinde Kastamonu**" adlı anı kitabı bir belge niteliği taşır.

*Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllar, Türkiye'nin ulus ve devlet olarak karşılaştığı sorunlar bakımından son derece önemli olaylarla doludur. Özellikle **Kurtuluş Savaşı**'nda ülkenin bağımsızlığını sürdürebilmesi için büyük çaba harlandı.*

Ordu cephede savaşırken cephe gerisindeki aydınlara büyük görevler düştü. Onların yönetici, öğretmen, yazar ve gazeteci olarak birçok işi üstlenmeleri gerekiyordu.

Kastamonu'nun coğrafyadaki yeri daha çok önem kazanmaya başlamıştı. İstanbul'dan Kuvayı Milliye'ye katılmak isteyenler, İnebolu-Kastamonu yoluyla Ankara'ya ulaşıyorlardı. En güvenli yol bu yoldu.

Dolayısıyla birçok yazar ve aydın **Kastamonu**'ya gelerek burada bir süre kaldılar, şehri tanıdılar, insanlarıyla kaynaştılar. Şehir, **Kurtuluş Savaşı**'nın en çok konuşulduğu yerlerden biriydi artık. Bu savaş "**Yalnızca bir yurt savaşı anlamına gelmiyordu. O, bir insanlık ve erdem savaşı**" idi.

*Genç Hüsni, olaylar içinde bilinçsiz bir nesne gibi yuvarlanıp gitmek değil, bilinçli bir insan olarak harekete geçip bölgesindeki halkı bilgilendirme ve uyandırma zamanı geldiğini düşünerek gazete çıkarmaya karar verdi, adı **Açıksöz** olacaktı.*

Halk gazeteyi kısa zamanda benimsemişti. Haftada bir kez tek yaprak olarak yayınlanırken, haftada iki kez dört yaprak olarak yayınlanmaya başladı. Hüsni'nün coşkulu bir dille yazdığı yazıların yanında, Lise müdürü Behçet(Yazar)'in, edebiyat öğretmeni İsmail Habib(Sevük)'in, tarih öğretmeni İsmail Hakkı (Uzunçarşılı)'nın öğretici ve uyarıcı yazıları da merakla bekleniyordu. **Meclis'te kabul edilen “İstiklal Marşı”nın güftesi, Mehmet Akif'in isteği üzerine ilk kez Açıksöz'de yayımlandı.**

Bu gazete aynı zamanda okul gibiydi. Halkın öğretimi ve eğitimi yolunda az iş yapmadı. Hüsni Açıksöz, politikacı kimliği yanında, öğretmenliğe özlem duyan bir insandı. Kastamonu Bölge Sanatlar Mektebi'nde Türkçe öğretmenliği yaptığı gibi, çocuklar için “*Başefendi (1934), Kim Kimi Yola Getirdi?*” (1934) adlarında iki oyun kitabı yazmıştır.

ESERLERİ:

İSTİKLAL HARBİNDE KASTAMONU/ANI (1933)

BAŞEFENDİ, KİM KİMİ YOLA GETİRDİ /OYUN (1934)

KARA GÜNLER(GAZETEDE YAYIMLANAN İLK MAKALE)

Garbın parlak, güneşli semâsında beliren siyah ve korkunç bulutlar, kuvvetini yıldırımlardan alan ölüm kasırgaları şarka tevcih edip bizim semâmızı da kararttığı; bizim yollarımızı da toz dumana kattığı zamanlar müthiş ve hain bir fırtına bizim de yollarımızı dağıtmış, bizi de idam diyarına sürüklemiş ve her birimizi bir dağa, bir tepeye fırlatmıştı. Bu siyah gecenin karanlığına gözlerimiz, uğultusuna kulaklarımız alıştıktan sonra gözlerimizi oğuşturarak sorduk: *Nerdeyiz, ne yapıyoruz?*

Önümüzde gecenin karanlıklarından yapılmış siyah perde; üstünde yalnız iki kelime okunuyor: *“Ateş ve ölüm!”* Arkamızda yıldırımlarla beraber inleyen ses: *“İleri, ya ölüm!”* diyor. Önümüzde mezar bize kucağını açmış; arkamızda hayat bize teşyi neşideleri okuyordu. Kafkasların soğuk ve yüksek dağları, Çanakkale'nin kayalık ve kan seven dereleri, Sina'nın susuz çölleri hepsi kan görmek, kan içmek, kızarmak istiyordu. Ve biz damarlarımızdaki o saf ve sıcak kanlarımızı kızarttık. Nebatsız ve haşin yaprakları, ıssız ve hissiz çölleri kanımızla yeşerttik. Biz ümîd-i hayatla ellerimizi kaldırdığımız zaman derin ve korkunç derelerden bir ses uğuldadı: *“Ö!”* Ve bunu arz ve semâvat ve eşya ve sükûnat tekrar etti: *“Öl, öl!”* Ve biz teselliyi ölümde, vefayı ölümde, hayatı yine ölümde bulduk. Ve biz öldükçe hayat revnak buldu. Biz öldükçe arz daha ziyade yeşerdi, daha ziyade güzelleşti. Bu hayırsız gecenin

uğursuz saatleri çoğaldıkça biz azaldık. Her saat, her dakika ufukları gözleyerek rüzgârı dinliyorduk. Bir ümit şerâresi gibi hayat nefhası bekliyordu. Nihayet soğuk ve kısık horoz sesini işittik. Ufukta âleme nazardan mahcup ve muhteriz, mahzun ve mağmum bir yıldız; bir sabah melikesi gördük. Kara bulutlar sıyrılıp ortalığı septiğimiz zaman, dağ başlarından, kaya tepelerinden, genç iken belleri bükülmüş, yirmi yaşında iken elli yaşında görünen genç ihtiyaçların ellerindeki melâmet sopalarına dayanarak ettiklerini gördük, toplandık ve o müthiş, yıkıcı kasırganın harap ettiği mâbetler, söndürdüğü hânümanlar üzerinden atlayarak, yanık ceset kokuları koklayarak ve o ölüm sillesinin yaptığı ecsad dağları üstünden tırmanarak geçtik ve geldik. Gelemeyeceklere, ruh âlemine kavuşanlara bakarak acır ve ağlardık. Eyvah diyerek... Dünyasını görmeden gitti, fakat şimdi onlar da bize bakıyor, acıyor ve ağlıyorlar. Eyvah diyorlar, ne kara günlere kaldık.

(Açıksöz, 15 Haziran 1919, sayı:1)

“Açıksöz” ilk sayısında okuyuculara böyle seslenmişti...

MESLEĞİMİZ

Beş yıllık didişmenin, çarpışmanın sinirlere verdiği gerginliğe, ruhlarda hâsıl ettiği yorgunluğa, uyuşukluğa bir soğuk su tesiri icra edecek sesleri her kulak bekliyor, her kalb fırkacılıktan, şahsî ihtiraslardan muarra hak ve hakikat sadâları işitmek, ateşlerini biraz teselli rüzgârıyla serinlendirmek ihtiyacını hissediyor.

Memleketimizin saf ve nezih kucağına kemal-i emniyet ve itimatla atılan gazetemiz, bu vazifeyi ifa etmek için çalışacaktır.

Sevgili hemşehrilerimize bütün saffet ve samimiyetle arz ederiz: *Gazetemiz bizim değil, sizin gönlünüzden doğan pâk duyguların, saf düşüncelerin bir aynası olmak, hayat nüsgunu umumun ruhundan almak istiyor. Umumdan göreceğimize mutmain olduğumuz rağbet, bizim şevk ve hevesimizi artıracak, gazetemiz tertip ettiği yolda daha emin, daha sağlam adımlarla yürüyecektir.*

Tanrı'nın yardımına sığınıyoruz, kari'lerimizin müzaharetine güveniyoruz. *Lisanımız açıktır. Gazetemiz ismini unutmamaya çalışacaktır. İstiyoruz ki, gazetemizi eline alan her kari' bizi anlasın.*

Açıksöz, 15 Haziran 1919, sayı:1

AÇIKSÖZ'ÜN YAYIN HAYATI

Anadolu basını arasında, *Ulusal Kurtuluş Hareketi*'ni destekleyen dört gazete daha vardı: Adana'da "**Yeni Adana**", Konya'da "**Babalık**", Balıkesir'de "**Doğrusöz**" ve Erzurum'da "**Albayrak**". Bu gazeteler, buldukları şehrin yıllardır yayımlanan yerel gazeteleriydiler.

Açıksöz ise, Kurtuluş Savaşı'nı desteklemek üzere yayın hayatına atılan ilk gazetesi idi Anadolu'nun.

Açıksöz gazetesi, bundan sonraki üç yıl içinde, üstlendiği görevi başarı ile yürüttü. 1922 Ağustos'unun son günlerinde, *Kastamonululara*, büyük bir coşku ile şu müjdeyi verdi; "**Düşman bozuldu!.. İzmir'e giriyoruz!..**"

Mehmet Âkif (Ersoy), Kastamonu'yu ziyaretinde, bazı şiiirlerinin ve henüz Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmamış olan İstiklâl Marşı'mızın, ilk olarak Açıksöz'de yayımlanmasını istemişti. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 25 Mart 1921 tarihinde oybirliği ile kabul edilen İstiklâl Marşı'mız, bundan bir ay kadar önce, "Açıksöz" gazetesinin 125. sayısında, 21 Şubat 1921 tarihinde yer aldı. Gazetenin birinci sayfasını kaplayan şiiirin başında şu satırlar vardı:

Şair-i muazzam ve muhterem Mehmet Âkif Beyefendi üstâdımız, "İstiklâl Marşı" ünvanlı bedia-I nefiselerinin ilk neşri şerefini gazetemize lütuf buyurdular. Her mısraında Türk ve İslâm ruhunun ulvi ve mübarek sesleri titreyen bu bedia-i sanat-ı kemâl-i mübâhât ile derceyiyoruz."

Başlangıçta haftada bir kez yayımlanmakta olan gazete, bir süre sonra haftada üç kez çıkmaya başladı; halk tarafından o kadar tutulmuştu ki 1921 yılından sonra, cumartesi günleri dışında, günlük olarak yayımlanmaya başladı ve 1932 yılına kadar aralıksız yayımlandı. Beş yıl aradan sonra, **Hüsnü Açıksöz**, gazeteyi 1937 yılında, "**Doğrusöz**" adıyla çıkartmaya başladı. Bu gazete, **Hüsnü Açıksöz**'ün, iki yıl sonra Kastamonu milletvekili seçilmesi ve aynı yıl içinde yaşama veda etmesi ile el değiştirdi, ancak yayını sürdürdü. **Açıksöz**'ü çıkartan üç arkadaştan **Ahmet Hamdi Çelen** de ileriki yıllarda Kastamonu milletvekili seçilecektir.

Açıksöz gazetesi, Kastamonu gibi İstanbul Hükûmeti'nin denetimi altında olan bir yörede, **Erzurum Kongresi**'nden otuz yedi gün önce, **Kurtuluş Savaşı**'mızın Anadolu'da sesini duyuran ilk gazetelerden biri olarak, *Türk Basın Tarihi*'nde seçkin bir yere sahiptir.

Üçüncü genç, **Tâhir Karauğuz** ise, daha sonra yerleştiği **Zonguldak**'ta, benliğinde yarıp tutuşan Kuvay-ı Milliye ruhu ve gazetecilik aşkı ile birçok “**ilklere**” imza attı: *Zonguldak*'ın ilk matbaasını kurdu, ilk gazetesini çıkardı, çeşitli yayınları ve çalışmaları ile uzun yıllar *Zonguldak* kentinin **aydınlanma** sürecinde, sosyal ve kültürel birçok etkinliği gerçekleştiren kişi oldu.

“Açıksöz” gazetesinin, *İstiklâl Marşı*'mızın yer aldığı 21.2.1921 tarihli 125. sayısı.

İSMAİL HABİB

SEVÜK

Tezatlarn ŐaŐırtıcı havasından, ilginç kıyaslamalardan, orijinal buluşlardan, geniş tarih kültüründen beslenen anlatımı ile gezi türünün de ilk güzel örneklerini o verdi.

İSMAİL HABİB SEVÜK'ÜN HAYATI

İsmail Habib Sevük 1892 yılında Edremit'te doğmuştur. Baba adı Mustafa Habib, anne adı Abide'dir. Kendisinden sonra kız kardeşi Nâkile dünyaya gelmiştir. Henüz dört beş yaşlarında iken annesini kaybetmiştir. Babasının ikinci evliliğinden Nevzat, Fahire ve Hüsnü doğmuştur. Çocukluğu Edremit, Sındırgı ve Balıkesir'de geçmiştir. Önce Edremit'te mahalle mektebinde, sonra rüştiyede okumuş, daha sonra Bursa İdadisi'ne devam etmiş ve burayı 1909 yılında bitirmiştir. İstanbul'a gelmiş, önce Mülkiye Mektebine kayıt yaptırmış daha sonra Hukuk Mektebine geçmiştir. İstanbul'da Türk Ocağı'nın etkinliklerinde bulunmuş, tanınmış yazar ve şairlerin derslerini dinlemiştir. 1328-1329 öğretim yılında *Hukuk Mektebini en yüksek derece ile bitirmiştir*. Diploma tarihi 13 Temmuz 1330'dur (26.7. 1914). **18 Şubat 1329 (3.3.1914) tarihinde Kastamonu Sultanîsi edebiyat öğretmenliğine atanmıştır.** *Kastamonu'ya gelmeden önceki düşüncelerini daha sonraki yazılarında anlatmıştır. Kısa sürede çevresindekilere kendini kabul ettirmiş, bu arada İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kulüp müdürlüğü görevini üstlenmiştir. Onun bu göreve gelmesinde ve ayrıca Köroğlu gazetesinin de yazı yazmaya başlamasında, o yıllarda Kastamonu'da İttihat Terakki Cemiyeti'nin Kâtip-i Mesulü olarak bulunan Hasan Fehmi Turgal'ın etkisi vardır.* Kendi imzasıyla yazdığı ilk yazısı **"Yeni Güneş"** adlı makaledir. *Bazen eski yazıda adının baş harfleri olan "elif" ve "ha" harflerini rumuz olarak kullandığı bilinmektedir.* O takdirde 21 Mayıs 1330 (3 .6.1914) günkü "Köroğlu" gazetesinin 261. sayısında yayımlanan "İtile Yolu" başlıklı yazısını ilk makale olarak kabul etmemiz gerekir. **Bu makalede Kastamonu'da kurulan İslam Teâvün Şirketi konu olarak işlenmiştir.** "Elif, ha" rumuzları ile yazdığı diğer iki makalesi şunlardır: "Sada-yı Davet, Büyük Gün."

"Köroğlu" gazetesinin mevcut sayılarında **"İsmail Habib"** ve **"Dündar"** mahlasıyla yazdığı elli yedi makalesinin olduğu görülmektedir. Buna yukarıda sözünü ettiğimiz üç makalesini de eklersek sayının altmışa ulaştığı görülür. Oysa onun bu gazetede kendi imzasıyla yüz yedi yazısının bulunduğu ileri sürülmektedir. Bu sayının nereden bulunduğunu bilemiyoruz. İmzalı makaleleri, "Dündar" mahlaslı ve "elif ha" rumuzlarının kullanıldığı tüm yazılarla topladığımızda bu sayıya ulaşmak mümkün değildir. Muhtemelen tefrika halinde yayımladığı "Hindenburg" tercümesi ile **"Mazide Kastamonu"** başlıklı tefrika yazısı sayısal olarak hesaplanmış olmalıdır. "Köroğlu" gazetesi 1918 yılında kapanmış, onun yerine **"Yeşil**

Ilgaz” çıkarılmıştır. Bu gazetede ilk makaleyi “Sermuharrir” mahlasıyla, son makaleleri kendi imzasıyla, hikâye tarzındaki küçük yazılarını da “Ebu'l-Ma'dum” mahlasıyla yayımlamıştır. Bunun yanında Köroğlu'nda başladığı "Mazide Kastamonu" yazısına burada da devam etmiştir.

*Mütareke sonrasında Kastamonu'daki ortam bozulmuştur. Kendisi İttihatçı olarak bilindiği için özellikle Hürriyet ve İtilafçıların hedefi haline geldiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle Vali kendisinin şehirden ayrılmasını tavsiye etmiştir. Bunun üzerine İzmir İdadisine tayin edilmiştir. Daha önce halef-selef oldukları Ahmet Talat Onay'la bu kez İzmir'de yeniden halef-selef durumunu yaşamıştır. **11 Temmuz 1919 günü Kastamonu'dan ayrılarak İstanbul'a hareket etmiş, böylece buradaki birinci görev dönemi sona ermiştir.** İzmir'deki görevine 22 Ekim 1919 günü başlamıştır. O günlerde siyasî ortam bozuktur; zira İzmir Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. O nedenle 1920 yılı Haziran başlarında buradan da ayrılmak zorunda kalmış; Balıkesir'e geçmiş, Mustafa Necati ve Vasıf Çınar'la buluşmuştur. Burada **“İzmir'e Doğru”** gazetesinin yayım yönetmenliğini üstlenmiştir. Ancak Balıkesir'in de işgali üzerine 2 Temmuz 1920 günü Bursa'ya gelmiştir. Burada elli gün kadar kaldıktan sonra önce İstanbul'a daha sonra da Anadolu'ya geçmiştir.*

*İsmail Habib Sevük 1 Haziran 1921 günü İnebolu'ya gelmiştir. 9 Haziran günü Kalkış Zirhlisi İnebolu'yu bombaladığında bu olaya tanık olmuştur. Daha sonra Kastamonu'ya gelmiş ve **“Açıksöz”**de yazı yazmaya başlamıştır. İlk yazısı 15 Haziran 1921 günü **“Kalkış'ın Hüneri”** başlığı ile yayımlanmış ve İnebolu'nun bombalanması konu edinilmiştir. **20 Ağustos 1921 tarihinden itibaren de Açıksöz'ün başyazarlığını üstlenmiştir. Zaten gazeteyi çıkaran Hüsnü Açıksöz ve Ahmet Hamdi Celen Kastamonu Sultanîsinden öğrencileridir. Yazarlığı yanında, okulda edebiyat derslerini de okutmuştur. Öğrencileri arasında Orhan Şaik Gökyay ve Arif Nihat Asya gibi Cumhuriyet Dönemi'nin saygın şairleri bulunmaktadır. İsmail Habib Sevük'ün Açıksöz gazetesinde 1921 - 22 yıllarında kendi imzasıyla yazdığı yüz yedi başmakalesi ve “Hikâyeci” mahlasıyla yazdığı altmış sekiz yazısı bulunmaktadır. Daha sonraki yıllarda onun kendi imzasıyla yazdığı dört makalesi daha vardır.***

Makalelerinde güncel siyasal, kültürel ve sosyal içerikli konuları işlemiştir. “Hikayeci” mahlasını kullandığı fıkra türündeki yazılarda ise ciddi gördüğü konuları daha

çok mizah tarzında ve daha basit üslupla ele almıştır. Özellikle Sakarya Savaşı günlerinde yazılan imzasız başmakalelerin onun kaleminden çıktığı konusunda görüşler vardır. Bunlar akla yatkın olmakla beraber yazının altına imza koymayışının sebebini de izah etmemiz gerekir. Diğer yandan 1921-22 yıllarında Kastamonu Sultanîsinde tarih öğretmenliği yapmış olan, İsmail Hakkı Uzunçarşılı bir yazısında Mustafa Necati'den söz ederken şunları yazmıştır: "Necati Kastamonu' da bulunduğu bir buçuk sene zarfında sahhartelkinleriyle bizleri Açıksöz gazetesi etrafında toplayarak durmadan, usanmadan geceleri bile çalıştırmıştır. Yıldız işareti ve Kılıçaslannam-ı müstearıyla en ateşli ve heyecanlı makalelerini, ateşinnutuklarını orada yazmıştır." Buradan da anlaşılıyor ki, yıldız işaretli yazılar Mustafa Necati tarafından da yazılmıştır. O bakımdan yıldız işaretli yazılar konusunda fazla belirleyici olmamak gerekir. İsmail Habib Sevük, 23 Şubat 1922 günü Ankara'ya gitmiştir. Bu konuda Açıksöz şunları yazmıştır: "Sermuharririmiz İsmail Habib Bey, gazetemiz namına Ankara'ya seyahat edecek ve azami bir iki ay orada kalarak bize hem hadisat hakkında telgraflar verecek hem de merkezde olan biten ahvali yakından takip ile ruhlu ve canlı makaleler gönderecektir. Her halde bir iki aydan fazla sürmeyecek olan bu tetkik seyahati esnasında gönderilecek makalelerden karilerimizin fevkalade memnun kalacaklarına eminiz." Ancak bir daha geri dönmemiş ve 1 Mart 1922 tarihinde Ankara Erkek Lisesine edebiyat öğretmenliğine tayin edilmiştir. Diğer yandan "Yeni Gün" gazetesinde yazılar yazmaya başlamıştır. Bu sürelerde Açıksöz'deki başyazarlık görevi devam etmiş; ancak günlük yazılar yerine Ankara'da yaptığı bazı mülakatları gazeteye göndermiştir. Fakat bu yazılarda da imza kullanmamıştır. Bu nedenle hangi yazıların ona ait olduğu konusunda kesin bilgi yoktur. 12 Ekim 1922 tarihinden itibaren Açıksöz'deki başyazarlığı sona ermiştir. Bu konuda gazetede şu bilgiye rastlanmıştır : "Sermuharririmiz İsmail Habib Bey, Ankara azimet etmiştir. İsmail Habib Bey, gazetemizden ayrılmakla beraber kıymettar muavenet-i fahriyelerini esirgememeyi vaat etmişlerdir. Kendilerine selametler temenni eyler, epeyce bir zamandır gazetemize ve memlekete hizmetlerinden dolayı teşekkürü bir vecibe biliriz." İsmail Habib Sevük'ün Açıksöz'le ilgisi devam etmiştir. Nitekim Atatürk'ün Adana seyahatine katılmış ve orada Gazi'ye Kastamonu'ya daveti hatırlatmıştır. Aldığı cevabı da gazeteye bildirmiştir.

Açıksöz gazetesinin kuruluşunun 10. yılı münasebetiyle Hüsnü Açıksöz'e bir mektup göndermiştir. Bu mektup gazetede aynen yayımlanmıştır. Mektupta şui fadelere yer vermiştir: "Azizim Hüsnü. Açıksöz 10 yaşına girdi, öyle mi? O, 10 yaş âtiye ilerleyince biz-

den de 10 yaş maziye gitti demek. İhtiyarladığımızı düşünmek hüznün verse de Açıksöz'in büyüdüğünü görmek çok zevkli. Siz ki benim talebeminiz. Açıksöz ki, sizin gazetenizdir, o gazete benim eserimin eseri olmuş oluyor; derler ki, dedeler torunlarını çok severlermiş. Açıksöz'ü çok sevdiğime emin olunuz. O, ne yalnız size bir evlat, ne yalnız bana bir torun değil o, hepimizin en heyecanlı senelerini kendi sinesine perçinledi, yaşamak elbet teneffüs etmek değil. Geriye bakınız, düzgünü görünmeyen günlerdir, hâlbuki Açıksöz bizim en şahikalı, en dalgalı zamanlarımıza ma'kes oldu. Mademki onun yaşı Milli Mücadelemizin yaşıdır. Aziz Açıksöz, bundan sonra da ömrünüzün, inkişafın mütezayit, hizmetin gürbüz olsun." İsmail Habib Sevük, 13 Nisan 1924 tarihinde Edirne Maarif Eminliğine (Millî Eğitim Müdürlüğü), 9 Ekim 1926'da Antalya Bölgesi Maarif Eminliğine, 1 Temmuz 1927'de Adana Maarif Eminliğine tayin edilmiş ve burada 2 Temmuz 1931'e kadar kalmıştır. 27 Ağustos 1931'de Galatasaray Lisesi edebiyat öğretmenliğine atanmış ve bu görevi 4 Mart 1943 tarihine kadar sürmüştür. 1943 yılında VII. Dönem Sinop Mebusu seçilmiş; 31 Aralık 1945 tarihine kadar TBMM'de bulunmuştur.

27 Aralık 1945 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığında emekli olmuştur. 17 Ocak 1954'te ölmüştür. İsmail Habib Sevük hakkında edebiyat tarihleri başta olmak üzere başka kaynaklarda da geniş bilgiler bulunmaktadır. Bu nedenle hayat hikâyesi konusunda ayrıntılı bilgi vermek gereğini duymadık; daha ziyade genel bilgilerle edinmeyi uygun gördük. Onun Köroğlu gazetesinde yazdığı makaleleri siyasî, sosyal, ekonomi, güzel sanatlar ve kültür gibi ana başlıklar altında toplayabiliriz. Siyasî konularda yazdığı yazılar o dönemin hükümet politikaları yani bir anlamda İttihat Terakki fikirleri doğrultusundadır. Dış politikada Almanya'yı överken; Rusya, İngiltere, İtalya gibi devletleri sert bir şekilde eleştiren yazılar yazmıştır. Zaten İsmail Habib Bey İttihat ve Terakki mensubu olduğu için hükümet yanlısı yazılar yazmasını da yadırgamamak gerekir. Almanya'nın yanında yer almayı bir anlamda zayıfa destek olarak nitelemiş ve bundan da övünç duymuştur. Ekonomi ile ilgili yazılarında millî iktisat anlayışını savunur. Üretimin artırılmasını, tasarrufa azamî ölçüde riayet edilmesini ister, savurganlığa şiddetle karşı çıkar.

Kültür ve sanat konularında özellikle Türk mimarîsinin önemi üzerinde durur. Siyasî gücümüzün en üstün olduğu zamanlarda mimarî sahasında da ileri gittiğimizi ve dünya çapında sanat eserleri vücuda getirdiğimizi söyler.

Eğitim konusu en fazla önem verdiği konudur. Milletlerin ilerlemesinin ancak çağdaş ölçüler içinde eğitim yapılması ve gençlerin bu doğrultuda yetiştirilmesiyle mümkün olabileceğini belirtir. Geçmişte yüksek bir eğitim ve kültüre sahip olduğumuzu; ancak zaman içinde eğitim alanında gerilediğimizi, bunun da çöküşümüzde en büyük etken olduğunu ifade eder.

İsmail Habib Sevük'ün yine en fazla üzerinde durduğu konuların başında kızların eğitimi ve kadınların durumu gelir. Cemiyetin yükselmesinde kadınların önemini her vesile ile dile getirir. Kadın - erkek eşitliğini savunur, çok eşliliğe karşı çıkar. *İslam dininin kadına büyük değer verdiğini; ancak zamanla dinin özünden ayrılınca kadına da yeteri kadar önem verilmediğini anlatır. "Kadın alçalırken erkek yükselmez."* sözüyle bu konudaki düşüncesini açıkça ortaya koyar. Ayrıca sağlıklı çocuklar yetiştirmek için hastalıklı insanların evlendirilmesini tenkit eder. Evlenmelerde kadın ve erkeğin sağlıklı olmasının yanında, yaşlarının da birbirine denk olmasını, aksi takdirde bunun başka olumsuz neticelere sebebiyet vereceğini ifade eder.

İsmail Habib Sevük zaman zaman ilçelere geziye gitmiştir. Safranbolu, Devrekâni, İnebolu ve Cide gezilerinde oralarda gördüklerini gazeteye yazmak suretiyle halkı bilgilendirmiş ve bugün bizlere güzel bir kültür mirası bırakmıştır. Ayrıca şehir içinde bazı kurumları ziyaret etmiş; izlenimlerini "Panorama" başlığı altında yazmıştır. Bu sayede bazı kurumların o günlerdeki işleyişi hakkında bugün bilgi sahibi olmamızı sağlamıştır. Hastane, Darüleytam, Sanayi Mektebi ve Vilayet Matbaası'nı ziyaretleri ve bu başlıklar altında yazdığı yazılar çok önemlidir.

Yazıları ve konuşmaları okunduğunda da görüleceği üzere daima **Türkçülük** fikrini işlemiş, tarihimizin parlak sayfalarından örnekler vermiştir. Geçmişle o günleri mukayese etmiş; niçin geri kaldığımızı irdelemiştir. Bilimden uzaklaştığımızı ve dünyadaki gelişmeleri yeteri kadar algılayamadığımız için geri kaldığımızı ifade etmiştir. Bir anlamda geçmişin parlak dönemlerine bir özlem duyduğunu söyleyebiliriz. **Osman Gazi, Fatih Sultan Mehmet** en çok hayranlık duyduğu şahsiyetlerdir. Devletin kurucusu Osman Gazi'den söz ederken onu tarih sayfalarına sığdıramaz,. "...Osman Gazi kahramandı, adil idi, dindar idi, diye niye sayıyorum? O bütün manasıyla bir insan-ı kâmil idi. Hayır, bu da kâfi değil; o, o kadar büyük ki bizzat büyük bir tarih yaptı. Tarih onu değil, o, tarihi büyüttü. Tarih Osman Gazi'nin evsaf

ve mezayasını metih için boşuna yoruluyor. Tarih onu methedeceğine, tarih, kendi sinesinde Osman Gazi gibi yüksek bir şahsiyet yaşadığı için kendisi müftechir olsun".

Yazılarında İttihat Terakki önderleri Paşalar için çok fazla iltifatkâr ifadeler kullandığı görülmektedir. Bu durumu dönemin özelliği olarak kabul etmek gerekir. Daha önce ifade edilmeye çalışıldığı gibi kendisi İttihat Terakki mensubudur ve yazı yazdığı *Köroğlu* gazetesi de bu kulübün yayım organıdır. Gazetenin ve yazarların bir görevi de o yıllarda mensubu oldukları siyasal kuruluş adına kamuoyu oluşturmaktır.*

**İsmail Habib Sevük'ün Kastamonu Yılları-Mustafa Eski sf.4-5-6-7-8*

İsmail Habib Sevük Eserleri

Dil Davası

Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi, 1925.

Edebi Yeniliğimiz, 1931-1932. (Türk Teceddüd Edebiyatı Tarihi'nin geliştirilmiş baskısıdır.)

Tanzimat'tan Beri, 1940.

Tuna'dan Batı'ya, 1935-1944.

O Zamanlar, 1936.(Kurtuluş Savaşı anıları)

Atatürk İçin, 1939.

Avrupa Edebiyatı ve Biz, 1940-1941.

Edebiyat Bilgileri, 1942.

Yurttan Yazılar, 1943.

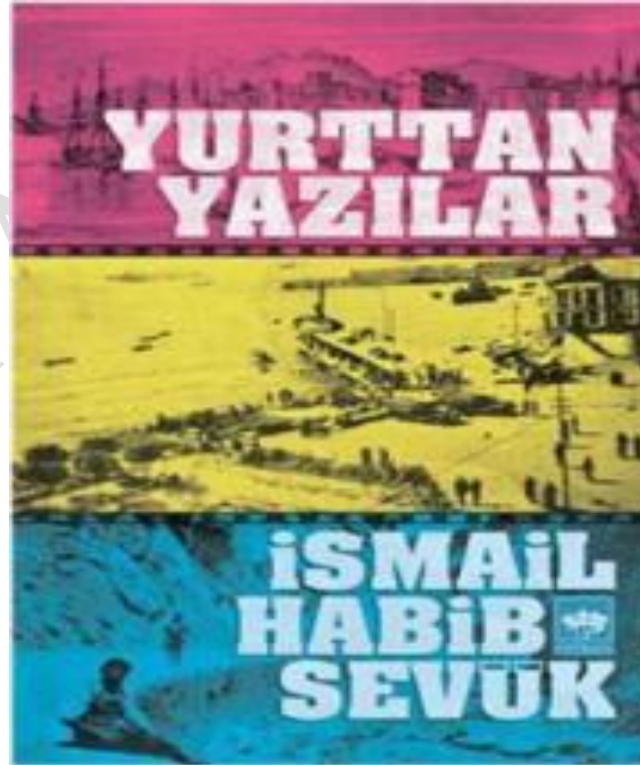
Türk Güreşi, 1946

Mevlana, 1954.

Yunus Emre, 1954.

Yurttan Yazılar

Carablus Köprüsü

MÜMTAZ TİFTİK
(RESSAM YAZAR)

“Yazmayı düşünen kimselerin yaşadığı zamanla ilgili ayrıntıları bir kenara not etmesi...”

İnci ARAL

SAYIN MÜMTAZ TİFTİK'LE SÖYLEŞİ

Babamın görevi nedeniyle bulunduğu Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesinde 15.01.1957 tarihinde doğdum.

Aslen Kastamonu'nun Daday ilçesi Elmayazı köyü nüfusuna kayıtlıyım.

İlkokulu Kastamonu Taşköprü ilçesi Atatürk ilkokulunda (1969),Ortaokulu yine aynı ilçenin ortaokulunda (1973) bitirdim. Bir yıl devam ettiğim Taşköprü Lisesinden ayrılarak Ankara Yapı Meslek Lisesine devam ettim. Ankara Yapı Meslek Lisesinden 1977 yılında mezun oldum.

Mezuniyet sonrası iş yaşamıma başladım. İnebolu TCK. 152. Şube Şefliğinde yedi sekiz ay kadar çalıştım.

1978 yılında girmiş olduğum Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş öğretmenliği sınavını kazandım. Üç yıllık eğitim sonunda buradan 1980 yılında mezun oldum.

Adıyaman Gerger Lisesi, Sivas Suşehri İmam Hatip Lisesi, Çankırı Ilgaz İmam Hatip Lisesi, Kastamonu Merkez Anadolu Öğretmen Lisesi, Kastamonu Göl Anadolu Öğretmen Lisesi, *Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesi (2011 – 2015)*, Kastamonu Seyit Burak Kapucuoğlu Ortaokulu ve Kastamonu Mehmet Akif Ersoy ortaokullarında Resim Öğretmeni ve Yönetici olarak görev yaptım.

Ağustos 2017 tarihinde kendi isteğimle emekliye ayrıldım.

Mümtaz TİFTİK; Kastamonu'nun yerli, Helvacı Kaşoğlu ailesinden Öğretmen Nurhan Hanım'la evli olup bir kız evlat sahibidir. Aile, yaşamını Kastamonu'da sürdürmektedir.

Öğretmenlik ve Yöneticilik görevlerimi sürdürdüğüm süreler içerisinde dört kez kişisel resim sergisi açtım. Üç kez karma resim sergisine katıldım.

SERGİLER:

Mayıs 1990 Çankırı DGS Galerisi (İl resamları ile karma sergi)

Mart 2003 Kastamonu Halk Eğitim Merkezi (1.Kişisel sergi)

Mayıs 2005 Kastamonu Belediyesi Sergi Salonu (2.Kişisel sergi)

Haziran 2006 Ankara-Gar. (Karma Sergi)

Şubat 2007 Ankara TCDD Sergi Salonu (3.Kişisel sergi)

Nisan 2008 Kastamonu DGS Galerisi

Mart 2010 Ankara Kültür Merkezi (4.Kişisel sergi)

YAZMA SERÜVENİNİZ NASIL BAŞLADI?

Belediye fen işleri memuru olarak çalışan babam, her akşam eve, abonesi olduğu gazetesıyla dönerdi. Sanırım ilkokul üçüncü sınıftaydım. Babamın, beni abonesi olduğumuz gazeteyi almak için bayiye gönderdiği bir gün gazeteyi alıp eve dönerken vitrinde “**Çocuk Bahçesi**” isminde haftalık bir dergi gördüm. Tahminim 1966 yılları... O dergiyi yayıma kim ya da kimler hazırlıyordu bilmiyorum. Ama içerik olarak dolu dolu bir çocuk dergisiydi. Diyebilirim ki iyi bir okur olmamda babamın eve sürekli bir gazete getirmesinin yanı sıra nitelikli bir çocuk dergisi ile tanışmış olmam göz ardı edilemez.

Yazma serüvenim, Ortaokul ikinci sınıfta şiirle başladı. Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinde haftalık yayımlanan “**Gökırmak**” isimli gazetede yayımlandı ilk şiirim. Sonra diğerleri...

Lise öğrenimimi Ankara Yapı Meslek Lisesinde sürdürürken Edebiyat Öğretmenim Sevim Hanım, soy ismini anımsamıyorum, yazdığım kompozisyonları beğenir, zaman zaman sınıfta okurdu. Ben yine şiir yazıyor, bunları bir dosyada saklıyordum. Ankara'da 70' yıllarda **İsmail KARAAHMEDOĞLU** tarafından “**İlgaz**” adında aylık düşünce, yazın dergisi yayımlanıyordu. Göndermiş olduğum şiirlerinden bazıları o dergide yayımlandı.

Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümünde eğitim görürken günümüz başarılı Türk öykücüsü ve romancısı **İnci ARAL** iki dönem öğretmenim oldu. Zaman zaman yazma konusunda kendisi ile görüşür, kendisinin önerilerini dinlerdim.

En önemli bulduğum önerisi şuydu: “**Yazmayı düşünen kimselerin yaşadığı zamanla ilgili ayrıntıları bir kenara not etmesi...**”

Öğretmen olduğumda Türkiye olağanüstü bir dönemden geçiyordu. O dönemde yazmak ve okumak başlı başına bir cesaretti. Hiç unutmam üç çuval dolusu kitabımı yaktığım gibi birçoğunu da sakladım. Şu an yaktığım kitaplardan birçoğunun baskısı yok.

Öğretmenliğim boyunca iyi bir okur olmaya özen gösterdim. 2005 yılının Ocak ya da Şubat ayıydı. Görev yaptığım okula MEB'e ait "**Aklın ve Bilimin Işığında Eğitim Dergisi**" ni incelerken öğretmenlerin, öğrencilerin, akademisyenlerin yazdığı şiirler, öyküler, eğitime ilgili makaleler dikkatimi çekti.

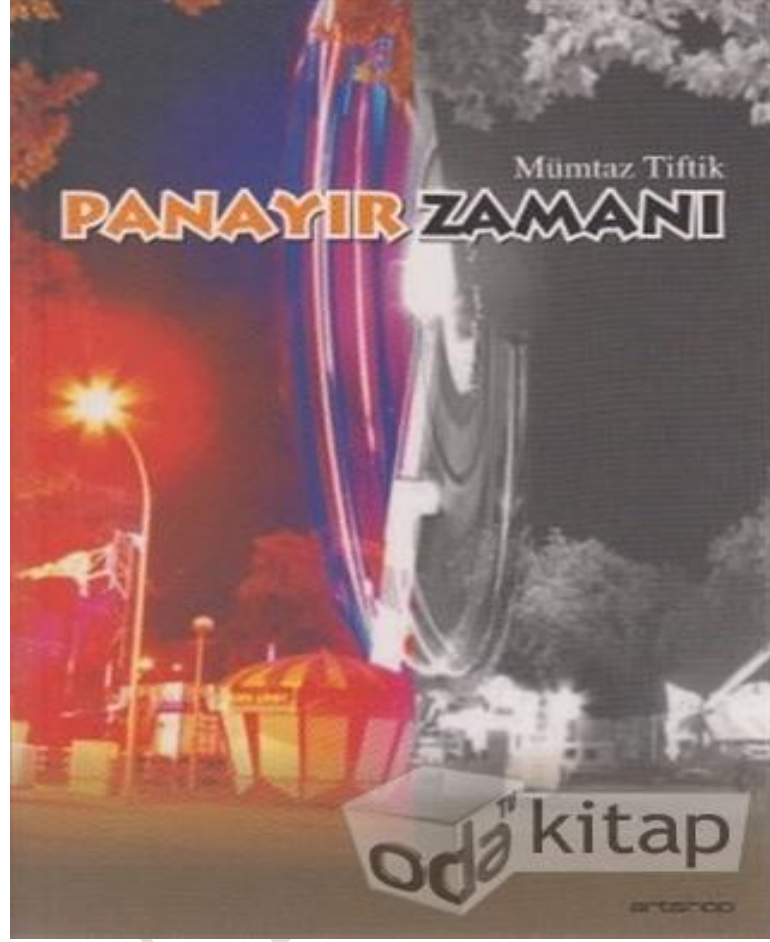
*Çocukluğumda, Taşköprü ilçesinde düzenlenen ve bir hafta süren panayırı anımsadım. Çocukluğumda yaşadığım panayırı "**Panayır Zamanı**" adı altında yazıya dökerek adı geçen dergiye gönderdim. Yazı, dergide bir yıl sonra yayımlandı. Yazının yayımlanmasından sonra çevremde yaşanan ve unutulmasına gönlümün razı gelmediği kültürel değerlerimiz; bayram gelenekleri, yöresel düğünler, yörede yaşayan ilginç kişilikleri, yöremizle ilgili oluşturduğum öyküleri yazarak naif bir dosya oluşturdum. "**Panayır Zamanı**" adını verdiğim bu dosya Kasım 2007 yılında İstanbul Art Shop Yayınevi'nde kitap haline getirildi.*

Bu ilk kitabımın arka kapak yazısını kaleme alan şair arkadaşım **Betül TARIMAN** şu yazıyı not düşer: "**Mümtaz TİFTİK, 'Panayır Zamanı'**nda insanın zamanda oluşturduğu kültür birikimine tanıklık ediyor. Ahşabın tuhaf kokusu, daha ilk sayfadan merhaba diyor okura. Sokaklar arasında geziyor, panayır yerinde gezinen çocuklarla sohbet ediyor. Pazar yerleri, çarşı esnafı, kapı önlerinde örgü ören kadınlar, öğrenciler en yakın dostlarınız... Sevgi Çayevinde içtiğiniz bir bardak çay içinizi ısıtıyor. Bir ebru ustasının el sürdüğü çeşmeden su içmek ya da Şemsi Paşa'nın yürüdüğü yoldan yürümek size iyi geliyor. Ahşap bir konağın merdiveninde soluklanan yaşlı bir amca en yakın komşunuz olabilir ya da bir ağacın gölgesinde dinlenen teyze...

Kitabı okudukça eskinin henüz bozulmamış, kent dokusu hemen sizi içine çekiveriyor.

*Hüzünlü ama bir o kadar da farklı yaşam öyküleri ile karşılaşılıyor insan bu kitabı okuduğumda. Çünkü bu kitapta insana dair olan her şey var. Bir de ahşabın gizemli ruhuna dokunmak türünden bir duygu. Bu nedenle, '**Panayır Zamanı**', düşünle şimdiyi birleştirmek için bir fırsat. Özellikle de değerlerin hızla önemini yitirdiği bir süreçte. Sanırız ki okuyanda derin izler bırakacak bu öyküler."*

Böylece on bir öykü toplamı olan ilk kitaba sahip olmanın mutluluğunu tattım. **“Panayır Zamanı”** nın raflarda yerini almasıyla kendime olan yazma güvenim bir kat daha arttı.

Üniversite yaşamımda ve ilk öğretmenlik yaptığım Adıyaman yöresinde edindiğim anıları yeni bir kurgudan geçirerek gün be gün kâğıda aktardım. Ürünler ortaya döküldükçe daha bir yazmaya yöneliyor insan. Yazıyordum. Okuldaki edebiyat öğretmeni arkadaşlarımın beğenisine sunuyor, eleştirilere göre tekrar gözden geçiriyordum.

“Gurbet” ismini verdiğim öykümde, Adana Ovası’na çalışmaya giden bir ailenin oradaki yaşamını sorguluyordum.

“Gurbet!” diye seslendim. Dinledim. Sesime ses yoktu. Yineledim. “Gurbet neredesin?” Kapı usuldan aralandı. “Neredesin Gurbet?” dedim. Sesime öfke bulaşmıştı. “Buyur ağam, ne istedin?” Gözlerini gözlerime verdiğinde öfkem sönuverdi. Çocuksu bir bakış kuşanmış, karşımda duruyordu. Yüreğimin titrediğini hissettim. “Hiç!” dedim. “Sen hâlâ gitmedin mi?”

Evimizin göz boncuğuydu o. Gözlerimiz ilkin onu arardı. Baharın nefesiyle nar ağaçları çiçeklenmiş, tüm kasabalı Çukurova'ya inmiştik. Gökyüzü masmavi, kırmızı topraklar yemyeşildi. Babam Halo Yusuf, ırgatbaşıyla anlaşmış boy atmış pamukların uçsuz bucaksız topraklarında çaba yapıyorduk. Güneş acımasız, ayaklarımızın altındaki toprak fırın kadar sıcaktı. Anamın sancısı tutmuş, Esmâ kadının kolunda ırgatlara aş pişirilen barakaya güç bela ulaşmıştı. Babam Halo Yusuf “İşittiniz mi? Gelen ses Gurbet'in sesi.” diyordu heyecanla.

Anam her bahar geldiğinde **“Gurbet, yeni yaşın çiçeklendi.”** derdi. Bu bahar on dördüne çiçeklenmişti Gurbet.

“Gurbet, Gurbet Yüklü Akşamlar, Sesler, Sazan, Kasabada Var Bir Savcı, Var Var Biraz Var ve Güz Bağı” ismini verdiğim yedi öykümle bir dosya hazırladım. Dosyama **“Güz Tutulmaları”** ismini veriyorum. İlk kitabımın baskısını yapan Art Shop Yayınevi 2010 tarihinde kitabımı yayımlıyor.

Son öykü kitabım, *“Düş İkindileri”* nde yine yaşadığım yörenin zengin kültürel varlıkları beni cezbediyor. Duyduğum olayları farklı bir kurgudan geçirerek yöreye mal ediyorum.

“Poyraz Rıza, Gazoz, Halime, Kıvrıcık” ve unutulmaz öykülerim arasında ilk sıraya yerleşen *“Sarı Öküz 1915”*.

Sarı Öküz 1915, Kastamonu Merkez Baltacı Kuyucağı köyünden Çanakkale Savaşı'na giden Satı'nın ilginç, bir o kadar da dram dolu öyküsüdür:

“Yer sofrasındaki içtikleri tarhana çorbasının birlikte içtikleri son çorba olduğunu hepsi de biliyordu. Belki bir iki kaşık almışlar, ardını hiçbiri getirememişti. Huriye Gelin eğreti oturmuş, lokmaları boğazında düğümleniyor, bir türlü yutamıyordu. Daha fazla direnemedi. Kalktı. Kendini çardağa dar attı. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Nefise Ana kendini güçlkle tutmuştu. Huriye Gelin'inin hıçkırıklarıyla kendini bırakıverdi. Mehmet Efendi ise için için ağlıyordu. Satı suskundu, tahta kaşığı birkaç kez çorbaya salladı. Dahası içinden gelmiyordu. Usulcana kalktı odasına geçti. Peşinden kapı aralandı. Baktı. Gelen Huriye Gelin'di. Akşam Nefise Ana'nın sandıktan çıkarıp verdiği bohçayı dört köşesinden titizlikle açtı. Satı'ya içlik, yün çorabı, fanila ne varsa verdi. Giyinsin istedi. Bir çift söz etmek geçti içinden, edemedi çardağa çıktı.

Satı, giyitlerini üstüne geçirmeden sabah namazı abdestini almaya çardağa çıktı. Nefise Kadın, cümle kapısı ardına hazırladığı torbayı bıraktı. Huriye Gelin ise ne yaptığını bilemez halde çardakta gezinip duruyordu.

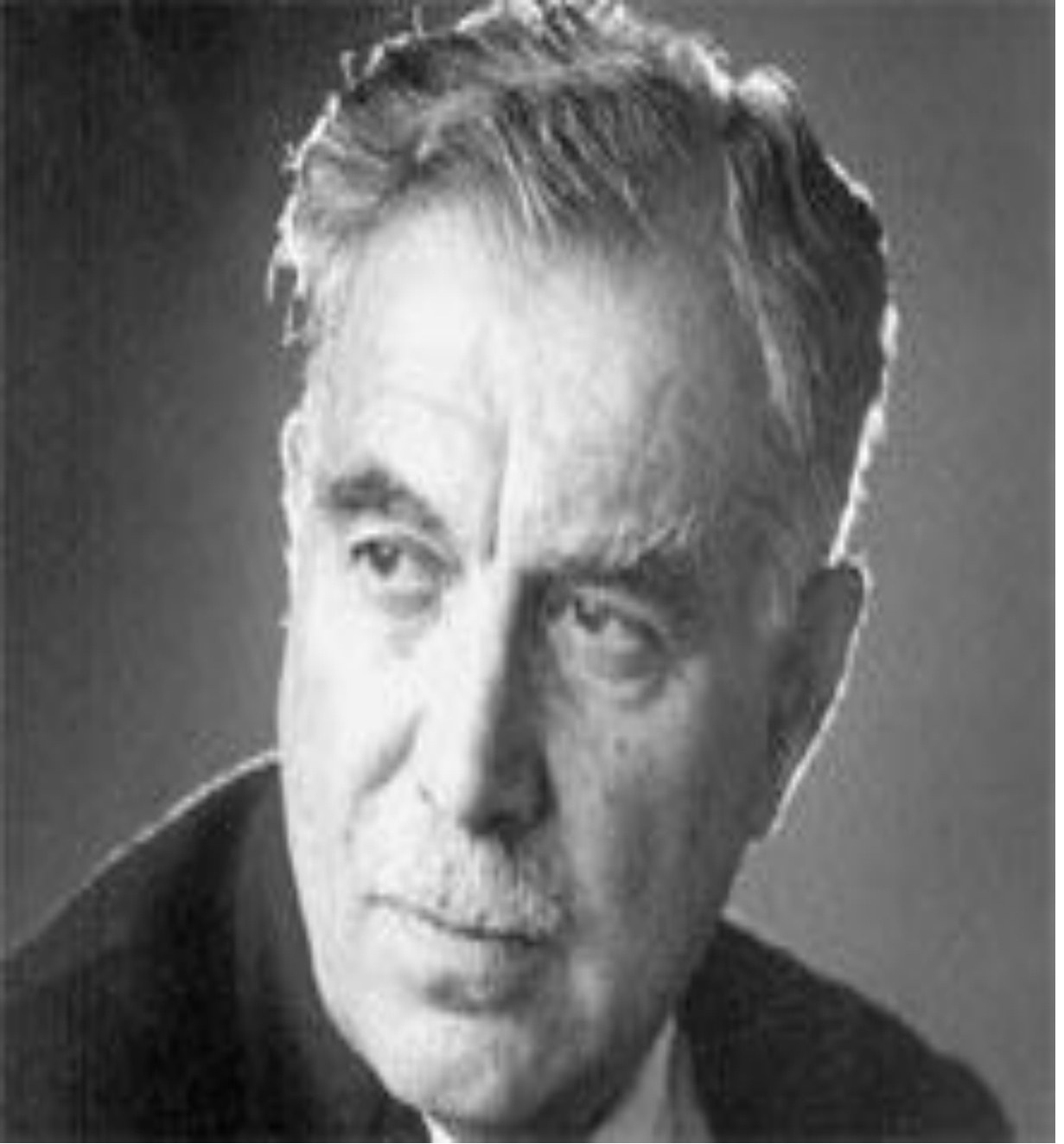
Mehmet Efendi camide kılacakları sabah namazı için abdestini almış, hazırlanıyordu. Odaya giren Nefise Kadın'a sordu: “Satı hazırlandı mı?” Nefise Kadın, usulcana odadan çıktı. Satıların odasına girdi. Satı, Huriye Gelin'e sarılmış, gözyaşlarıyla vedalaşıyordu (1915).”

“Panayır Zamanı”, “Güz Tutulmaları” isimli öykü kitaplarım tükenmiş olup *“Düş İkindileri”*, kitapevi raflarında bulunmaktadır.

Şu an ise *“Kantar Karakolu”* adını verdiğim bir anlatı / roman yazma uğraşısı içindeyim.

ORHAN ŞAİK
GÖKYAY
(Hocaların Hocası)

*“Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarıdır,
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir.”*

ORHAN ŞAİK GÖKYAY

1950'li, 60'lı yıllarda Türkiye genelinde ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin dillerinden düşmeyen iki şiir vardı. Bunlardan biri Arif Nihat Asya'nın "**Bayrağım**", diğeri de Orhan Şaik Gökyay'ın "**Bu Vatan Kimin?**" adlı şiirleriydi. Her iki şiir de Türk insanının ve bilhassa gençlerin millî duygularına çok iyi tercüman oluyor, o yüzden birçok genç tarafından ezberleniyor, her fırsatta da okunuyordu. Her iki şiir çok moda oldukları o yıllardan bu yana milli duyguların galeyana geldiği her konjonktürde yine aynı heyecanla okunmaya, Türk insanının hissiyatını ifadeye aracı olmaya devam ediyor. Bu iki şiiri duymamış ve okumamış olmak her Türk için gerçekten eksikliklerdir.

Orhan Şaik Gökyay, 20. yüzyılın neredeyse tamamını kaplayan hayatının yetmiş yıla ulaşan öğretmenliği döneminde Türk edebiyatı tarihinin ve bu tarihin eleştiri vadisinin rakipsiz bir otoritesiydi. Ölümünden sonra da onun otoritesine gölge düşürecek güç ve kapasitede yeni bir otorite ortaya çıkmış değil. Gökyay, eski edebiyatımızı çok iyi bildiği gibi günümüz edebiyatını da aynı ölçüde bilen, en iyi analiz eden ve yorumlayan bir edebiyatçı idi. İyi bir şair, iyi bir yazar, Türk edebiyatının dününün ve bugününün çok iyi bir öğretmeniydi. **Orhan Şaik Gökyay, 26 Temmuz 1902'de Kastamonu'nun ilçesi İnebolu'da doğmuş, 2 Aralık 1994'te İstanbul'da vefat etmişti.**

Orhan Şaik Gökyay, Yüksek Öğretmen Okulunun Türk dili ve edebiyatı bölümünü bitirdikten sonra öğretmen olmuş, Türkiye'nin değişik yerlerinde uzun yıllar öğretmenlik yaptıktan sonra 1967 yılında yaş haddinden emekli olmuştur. Öğretmenliği sırasında İngiltere'de üç yıl (1951-1954) öğrenci müfettişliği ve kültür ataşeliği yapmıştır. Ayrıca iki yıl da (1960-1962) Londra Üniversitesinde Türk dili ve edebiyatı dersleri vermiştir. Emekli olduktan sonra İstanbul'daki bazı üniversitelerde ölünceye kadar hocalığa devam etmiştir. Hocalığa devam ederken Türk kültür ve edebiyatının birçok temel eserini de en güvenilir şekilde yayına hazırlamıştır.

Orhan Şaik Gökyay; okul hayatında öğrendiklerini çok iyi özümsemiş olmanın yanında başka kaynaklardan da kendini çok iyi yetiştirmiş; bilgili, birikimli ve yetenekli bir edebiyatçı ve edebiyat tarihçisiydi. Eski edebiyat metinlerini okumada, anlamada ve yorumla-

mada gerçek bir uzmandı. “*Destursuz Bağa Girenler*”, “*Eski Yeni ve Ötesi*” gibi kitaplarında, bu alanda anlı şanlı ve iddialı birçok edebiyatçının, yazarın, edebiyat akademisyeninin yaptığı yanlışları ortaya çıkardı. *Dede Korkut Hikâyeleri*’ni ve Kâtip Çelebi’nin eserlerini, *Kabusnâme*’yi daha birçok eski eseri anlaşılır bir dil ve güvenilir bir hüviyetle baskıya hazırladı. Bir kısmı başkaları tarafından da hazırlanan bu kitapların en çok tutulanı Orhan Şaik’in hazırladıklarıdır.

Orhan Şaik Gökyay’ın, eski Türk edebiyatını ve bu edebiyatın metinlerini Latin harfli bugünkü Türkçeye aktarma işine girişip de bunu yüzüne gözüne bulaştıranlara hiç tahammülü yoktu. Bunun ciddîye alınması gereken bir iş olduğunu bildiği için, yeterli bilgidен, ehliyetten yoksun edebiyatçıların, akademisyenlerin bu konuya el atmalarını asla affetmez; kıyasıya eleştirir; yaptıkları işi “*destursuz bağa girmek*” olarak görür ve bu konuda polemige girmekten de asla kaçınmazdı. Bu vadede at oynatmaya kalkışan adı sanı bilinen birçok yazarın, akademisyenin epeyi tozunu çıkarmıştır.

Edebiyat öğretmeni, şair, yazar merhum Rüştü Şardağ, “*Şair Sultanlar*” adıyla hazırladığı bir kitapta Orhan Şaik’in tepkisine neden olan birçok yanlış yapmış. Rüştü Şardağ’ın aktardığı eski metinde şairin sevgilisine hitaben söylediği “*saçı varım*”ın aslı “*saçı mârım*” (yılan saçlım) imiş. Gökyay; şair, “*Saçı olmayan sevgili mi varmış da ‘saçı varım’ diye hitap ediyor*” diyor.

Şardağ yine aynı kitapta, “*Câm-ı İskender*”i, “*İskender’in kadehi*” diye anlamış. Hâlbuki “*Câm-ı İskender*”, “*İskender’in aynası*” na denirmiş; İskender o aynadan dünyayı seyredermiş.

Şardağ’ın “*İsa’ın kanı*” diye çevirdiği “*Dem-i İsa*”nın doğru çevirisi de “*İsa’nın ölüleri diriltен nefesi*” demekmiş. Bu örnekleri yazarın “*Eski Yeni ve Ötesi*” adlı kitabından aldık. Kitapta bunlar gibi nice örnekler bulunuyor.

Orhan Şaik Gökyay, *Destursuz Bağa Girenler* adındaki daha hacimli kitabında, eski Türkçe, dil ve edebiyat üzerine yazıp çizen Ahmet Kabaklı, Muharrem Ergin, Necmeddin Hacıeminoğlu, İlhan Arsel gibi birçok yazar ve akademisyenin eski metinleri okumada ve yazdıkları telif eserlerde yaptıkları çok sayıda yanlış ortaya çıkarmış; acımasız bir şekilde de

kendilerini eleştirmiştir. Bizim tespitimiz, eski eserleri okuyup anlamada, liyakatine onay verip takdir ettiği bir isim İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Hocalarından Prof. Dr. İsmail Erünsal'dır.

Yazımızı onun uzmanı olduğu alanda kendisine ne kadar güvendiğiyle ilgili bir anekdotla bitirelim:

Orhan Şaik'in emeklilik yıllarında, Devlet adına Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nin herkesin yararlanabileceği, güvenebileceği popüler bir yayınının gerçekleştirilmesi için kendisinin de içinde bulunduğu tanınmış edebiyatçı ve akademisyenlerden oluşan bir komisyon oluşturulmuş. Bu komisyonda konuyla ilgili birçok şey konuşulmuş; işin zorluğundan, hacimli bir eser olduğu için hazırlığının uzun zaman alacağından bahsedilmiş. Fakat dişe dokunur somut bir karara varılamamış. Komisyon bir sonuca varmadan dağılmak üzere iken Orhan Şaik Gökyay, *"Bir dakika beyler"* demiş ve devam etmiş: *"Türkiye'de bu işi doğru dürüst yapacak sadece üç isim vardır!"* Herkes acaba bu üç isim kim olabilir, kendisi de bunlardan biri midir, diye merak ve dikkatle Orhan Şaik Gökyay'a bakmış. Orhan Şaik Gökyay, toplantıya katılanları daha fazla meraklandırmadan üç ismi açıklamış:

"Bu üç isim, 1 Orhan, 2 Şaik, 3 Gökyay'dır!"

İsmail Özcan

16 Temmuz 1902'de Kastamonu İnebolu'da doğan sanatçı, ortaöğrenimini Aydın ve Kastamonu'da tamamlamış ve 1922'de Ankara Muallim Mektebini bitirmiştir. Kısa bir süre ilköğretim öğretmenliği yapmış ve 1927'de Kastamonu Lisesinden, 1930'da İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olmuştur. Değişik liselerde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra 1939'da Ankara Musiki Muallim Mektebine müdür olarak atanmıştır. Daha sonra İngiltere'de öğrenci müfettişliği ve kültür ataşeliği, Londra Üniversitesinde Türk Dili okutmanlığı, Marmara ve Mimar Sinan Üniversitelerinde Divan Edebiyatı dersi hocalığı gibi görevlerde bulunmuştur. 1994'te İstanbul'da yaşamını yitirmiştir.

Edebi Kişiliği:

1. Halk şiiri geleneğinden etkilenerek yazdığı içten, samimi şiirleri ile tanınmış, özellikle ulusal konularda yazdığı lirik-epik tarzdaki şiirleri ile sevilmiş bir sanatçıdır. **“Bu Vatan Kimin?” lirik-epik tarzdaki şiirlerinin en tanınmış olanıdır.**
2. İlk şiirlerini aruzla kaleme almış olan sanatçının dili duru, pürüzsüz ve son derece sadedir.
3. 1940 yıllarından itibaren folklor ve halk edebiyatı çalışmalarına yönelen sanatçı, özellikle **Dede Korkut** üzerine yaptığı çalışmalarla dikkat çekmiştir.
4. Şiir ve inceleme alanında eser veren sanatçı şiirlerini kitaplaştırmamış, sadece beş şiirini İngilizce olarak **“Birkaç Şiir-Poems”** kitabına almıştır.

ESERLERİ :

Şiir :

Birkaç Şiir-Poems (1976)

Sadeleştirme – Düzenleme :

Dede Korkut (1938)

Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları (1939)

Dedem Korkut'un Kitabı (1973)

Kâtip Çelebi Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri (1957)

Kâtip Çelebi'den Seçmeler (1938)

Kâbusnâme (1944, Mercimek Ahmed'in Keykâvus'undan çeviri)

Eşkâl-i Zaman (1969, Ahmet Rasim'den)

Ferah-Cerbe Fetihnâmesi (1975, Zekeriyazâde'den)

Mevâ-idü'n Nefâis fi Kavaidi'l Mecâlis (Görgü ve Toplum Kuralları Üzerinde Ziyafet Sofraları) (2 cilt, 1978, Gelibolulu Mustafa Âli'den)

Hâlâtü'l Kahire mine'l Adâti'-z Zâhire (1984)

Eleştiri :

Destursuz Bağa Girenler (1982)

BU VATAN KİMİN

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarıdır,
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir.

Tutuşup kül olan ocaklarından,
Şahlanıp köpüren ırmaklarından,
Hudutta gaza bayraklarından
Alnına ışıklar vuranlarıdır.

Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan,
Huduttan hududa yol bulup koşan,
Cepheden cepheyi soranlarıdır.

İleri atılıp sellercesine
Göğsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine
Şu kara toprağa girenlerindir.

Tarihin dilinden düşmez bu destan,
Nehirler gazidir, dağlar kahraman,
Her taşı yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir.

Gökyay'ım ne yazsan ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil,
Sencileyin hasmı rüyada değil,
Topun namlusundan görenlerindir.

Orhan Şaik GÖKYAY

Mustafa ESKİ Hoca'mızla Röportaj

Mustafa ESKİ: Orhan Şaik Hoca liseyi burada –şimdiki Abdurrahmanpaşa Lisesinde-okumuş. Lise ikiden ayrılmış yalnız. Orhan Şaik Hoca aslen İneboluludur. Bulgaristan kökenli bir aileden... Bunlar altı kardeş annesi de İnebolu'dayken ölmüş. Orhan Şaik Hoca, annesinin mezarını bulmak için 1981 veya 82'de buraya geldi ama bulamadı, tespit edemedi.

Babası almış gelmiş buraya ortaokulu ve liseyi burada okumuş. Oradan Ankara Öğretmen Okuluna gitmiş. Ortaokul ve Lise arasında tahsile bir süre ara vermiş. Çünkü o sıra Özel İdarede katiplik yapıyor, o kadar kolay değil yani beş altı tane çocuk babasının sorumluluğunda... Bir ara Aydın'a abisinin yanına gitmiş. Lisenin bir kısmını orada okumuş. Tekrar gelmiş buraya. Onun üzerine Ankara Öğretmen Okuluna gitmiş son sınıf olmuş işte. Mezun olmuş gitmiş. Giresun'da, Samsun'da öğretmenliği var. Tabi üniversite tahsili yapmak istiyor ama öğretmen okulu diplomasıyla üniversiteye gidemezsiniz. 1926'da Kastamonu'ya tekrar geliyor. *Bizim lisede yine okuyor* veya dışarıdan bitirmiş. 1927'de diplomayı almış, ondan sonra edebiyat fakültesine gitmiş, dört senede orayı bitirmiş. Mezun olunca İnebolu'ya gelmiş. *Beş altı ay da bizim lisede hocalığı var.* Ondan sonra demek ki ihtiyaç fazlası var, Malatya Okuluna tayin etmişler hocayı ve Malatya'da başlamış çalışmaya. Sonra oradan Edirne'ye, Eskişehir'e, Bursa'ya falan derken Ankara'da konservatuar okulu var. Sonra İngiltere'ye gitmiş öğrenci müfettişliği, Galatasaray Lisesinde hocalık yapmış en son İstanbul Eğitim Enstitüsünde hocalığı var. Oradan emekli olmuş.

94'te de rahmetli oluyor.

ORHAN ŞAİK GÖKYAY'IN KASTAMONU'DAKİ GAZETE VE
DERGİLERDE YAYIMLANAN ŞİİRLERİ'nden...

AÇIKSÖZ GAZETESİ

Açıksöz gazetesi 15 Haziran 1919 günü *Hüsnü Açıksöz* ve arkadaşları tarafından çıkarılmaya başlanmıştır. Anadolu'da Milli Mücadele'yi destekleyen en önemli yayın organlarından biridir. 1931 yılında kapanmıştır.

MELÂL-İ HİLÂL

Bu şiir Orhan Şaik Gökyay'ın ilk şiiridir. 27 Kasım 1919 günü yazmış. 7 Aralık 1919 tarihli Açıksöz gazetesinde şu övücü sözlerle yazıya sunulmuş:

'Nesl-i âti dediğimiz sınıf-ı münevverin muhid-i tefeyyüzü şüphesiz mekteplerdir. Pür-zekâ ve irfân-ı güzide gençler yetiştirmekte pek semih olan *Şehrimiz Sultânîsinin* onuncu sınıfı müdavimlerinden muallim Cevdet Efendi mahdumu Vehbi Efendi'nin* bir şiirini neşrediyoruz. Hassas bir muhayyilenin mahsulü olan bu eser, sahibinin âti-i irfanı hakkında bizi pek çok ümitvar etmektedir. Vehbi Efendi'yi muvaffakiyetlerinden dolayı tebrik ederiz.'" * Orhan Şaik Bey'in gerçek adı *Hüseyin Vehbi*'dir.

-Yurdumun İniltilerinden-

Neden siyaha bürünmüş acep o nazlı hilâl?

O şanlı çehre-i haşmet, o kanlı reng-i zafer?

Neden mi? Ah, onu sorma, sakın! Bu reng-i melâl

Fezâ-yı kalbimi hep intikam ile süsler.

Zafer nidâları örterdi âsmânı bütün,

O reng-i lâl ile sancak temevvüç eylerdi;

Fakat bugün yere düşsün, o reng-i al sönsün,

Yazık! Bugün yine ruhum gamınla ürperdi!

Bütün bu reng ile bir mâcerâ-yı şandın sen,

Yarın güneş doğacakken hilâl ve necminden

Bugün çamurların altında inlesin mi sesin?

Yeter, yeter, yine yüksel, senin bu şâhikalar;

Yeter yeter, seni gördükçe Türklüğüm sızlar;

Hilâl, bu reng-i hüznünle ağlıyor gibisin.

27 Teşrinisani 335. Vehbi Şâik . Açıksöz, 7 Kânun-ı evvel 1 335, sayı:24.

DOĞU DERGİSİ

Doğu dergisi, 1 Ocak - 15 Nisan 1921 tarihleri arasında çıkarılmıştır. *Her ne kadar sahibi Abdülehad Nuri gözükse de derginin asıl sorumluluğunu Kastamonu Sultanisi Tarih Öğretmeni İsmail Hakkı Uzunçarşılı üstlenmiştir.*

Türbe

Uyandım, uykuda her yer, akarsular durmuş
Beyaz kar örtülü yollarda yâdi sonbaharın
Dumanlı dağlara baktım uzaktan ay vurmuş
Dağıldı her yere rüyâsı karşı yaylaların.
İçimde bir acı his var da ben de bir derviş
Bu karlı kışları görmüş geçirmiş bir ihtiyarım
Ki öyle gördüğü her şüha bir gönül vermiş
Fakat bu yoldaki her aşkım öyle hepsi yarım.
Bu yol, bu kar, bu buz üstünde ben de çok kaydım
Fesânele yârâ derdim kasvetli bir naydım
Ki her karanlığa, her kalbe aks ederdi sesim.
Bu yolda kendime her gözde bir bakış sezdim
Fakat bakış ne, muhabbet ne belki bilmezdim
Bir ihtiyar gibiyim şimdi sâde (son nefesi)m.
Ben şimdi buzlu yolların üstünde yalnızım
Bildim, bu karlı yollara düşmüştü yıldızım
Gezdim bir arzu koptu içimden de yolları
Bin gizli yâd var acı, mehtâbı var sarı
Bilmem acep tanır mı o mehtâbı sorsam ay!
Yollarda eski derdimi andım elimde nay,
Gezdim elimde yorgun o şimşir, uzun a'sâm
Hiç dönmesem bu yerden uzak kalsam ağlasam
Yâdın yeter figânım için sevgilim inan
Varsın bulunmasın beni kızlardan ah anan!
Gezdim bu bembeyaz yolu, âvâre, serseri

Tâ karşılıarda zannederim ağlıyor biri
Irmaklar aktı bağlara bir yas sürünmeden
Bir kız yavaşça geçti yanımdan görünmeden
Etrafa baktı, daldı hemen bir harâbeye
Kandillerin ziyâları düşmüştü türbeye
Gittim uzun a'sâmı bıraktım da dinledim
Gördüm o kızın hâlini birden benilledim
Son mumların ziyâsı erirken o ağladı
Altın saçından ağlayarak kesti bağladı
Aldım uzun a'sâmı dönerken içimde bir
Ölmek için büyük hevesim vardı kim bilir?
Hâlâ o türbeden geliyor bu uzun fıgan
Ölsem de bâri ben de sen arkamdan ağlasan.

16 Kânun-ı evvel 337,O.Şâik. Doğu Mecmuası, 15 Kânun-ı sâni 337, sayı:2.

ORHAN ŞAİK GÖKYAY'IN KALEMİNDEN BAZI MEKTUPLARI...

ORHAN ŞAİK GÖKYAY
KAYIŞDAĞI CAD. 124/1
GÖZTEPE - İSTANBUL

23 Eylül, 1981

Oğlum,
Senden Şeker Bayramında ses çıkmadı, durumunu merak ediyorum. Kurban Bayramında biz Kastamonu ve Ineboluya bir gezi yapmak istiyorum. Ben, eşim ve çok sevdiğim bir aile bfraber gelmeyi düşünüyoruz. Mümkünse okullardan birinde, otel masrafını düşünerek, kalmak istiyoruz. O aile, ana, baba ve iki kızları olacak, biz de iki kişiyiz. Grupta dört hanım ve iki erkek olacak. Sen vaktin olursa bize temiz bir otelin oda fiyatlarına da yazarmısın? Bize üç oda lâzım olacak, üç gece Kastamonuda kalmak istiyoruz. Ama bu gezi asıl, havaların müsaadesine bağlı. Havavalar elverişli olmazsa gelmeyiz. Gerekirse telefon ederim, bizim numaramız 55 32 09 dur.

Ama ben önceden Kurban Bayramınızı da şimdiden kutlamak istiyorum. İki-
miz de evcek bayramınızı kutlar, daima esenlikler, mutluluklar içinde olma-
nızı içten dileyerek sevgilerimizi sunuyoruz.

Orhan Şaik Gökyay

ORHAN ŞAİK GÖKYAY
KAYIŞDAĞI CAD. 124/1
GÖZTEPE - İSTANBUL

8. VII. 1983

Oğlum,
Güzel kitabını, Milli Mücadele'de Mehmet Akif Kastamonu'da'ya, İzmir'den döndüğünde, beni buldu. Seni kutlarım ve bu yolda hayata geçirmen için devamlı dilerim.

Şeker Bayramını da şimdiden kutla, daima gön-
lünce ferahlikler, esenlikler ve hayırlı çalışmalar
içinde olmanı diler, sevgi ile föğlünden öğrenim.

Orhan Şaik Gökyay

α

13 ağustos, 1983

Oğlum Mustafa,

Dün Kastamonu valisinden güzel bir mektup aldım. Benden 23-31 ağustos tarihleri arasında Kastamonu'da Şapka inkılabı dolayısıyla düzenlenecek haftaya katılmaklığımı istiyor. Ayrıca bu inkılap, ya da Kastamonu tarihi üzerinde bir konuşma rica ediyor. Ben zamanı göz önünde tutarak 'Kastamonudan yetişen birkaç divan şairi' konulu bir konuşma hazırlamayı düşünüyorum. Bunun uygun olacağını umarım.

Bundan başka senin okulunda da münasip düşerse 'Divan Edebiyatı Kimin?' ve 'Saray ve Şair' adlı iki konuşma yapabilirim, bunlar hazırdır. Başkaca orada kararlaştıracağımız başka sohbetlerimiz de olur elbet. Zamana ve duruma bağlı.

Ben eğer gelemez gerçekleşirse, ben eşimle birlikte geleceğim. Kesin tarih belli olunca Vali Beye yazacağım. Asıl sana bildireceğim ve senden cevap bekleyeceğim, nerede kalabiliriz, başkaca uyacağımız yanları var mı bunun, onları bana sen yazarsın.

Benim Kastamonuya Ankara üzerinden gelmekliğim ihtimali de var. Çünkü Tarih Kurumunun benden hazırlamaklığımı istediği bir kitap üzerinde onlarla görüşmekliğim lazım. Onlardan alacağım yazıya göre sana kesin tarihi bildireceğim. Sen bu mektubumu alınca bana, beni hemen bulabileceğim bir telefon numarası verirsen haberleşmemiz daha çabuk ve kolay olacaktır.

Zaman çok dar, işlerimse çeşit çeşit ve bunaltacak kadar çok, acele. Onun için bu kadarla kesiyorum. Gelince uzun uzun konuşmak üzere gözlerinden, yanaklarından sevgilerle öpüyorum ve en temiz dileklerimi sunuyorum. Hoşça kal, oğlum.

P. C. Arslan / Konyalı

α

19. Ağustos, 1983

ORHAN ŞAIK GÖKYAY
KAYSDAĞI CAD. 124/1
GÖZTEPE - İSTANBUL

Oğlum,

Big Allah kismet ederse 25/Ağustos/1983 Perşembe sabahı Topallah Kastamonu'da olacağız. Bir takiri ile Doğu Eğitim Enstitüsüne geleceğiz, benimle birlikte. Sindi Vali Beye de bir mektup yazdım ve geleceğimiz günü bildirdim. Geldiğimde uzun uzun görüşmek üzere sözü kesiyorum. Sevgilerle yanaklarından öper, daima hüznünüzde olanı Allah'tan niyaz ederim.

P. C. Arslan / Konyalı

ORHAN ŞAIK GÖKYAY

KAYISDAĞI CAD. 124/1
GÖZTEPE - İSTANBUL

17 Kasım, 1983

Oğlum Mustafa,

Dün Ferit Taşlıova telefon etti ve 25 Kasım, cuma günü Kastamonu'da olacağını bildirdi. Umarım ki geri kalan dört aşkıktan da mektup almışsındır, onlar da geleceklerini sana bildirmişlerdir.

Ben 20. Kasım pazar günü tirenle Mersin'e gidiyorum. 25. Kasım sabah uçağıyla Adana'dan Ankara'ya geleceğim. Eğer o gün vasıta bulursak Nail Tan Beyle, yahut o gelemezse yardımcısı Hayrettin İvgin Beyle geleceğiz. O gün olmazsa ertesi cumartesi günü ilk vasıta ile Kastamonu'ya gelmiş olacağız. Sen ikimiz için de Toprak-su'da ayrı ayrı olmak üzere iki o da ayırtabilirsen seviniriz. Benim Mersin adresini yazıyorum, icap ederse oraya bana yazarsın.

Sayın Kudret Ünal eliyle
Anadolu Lisesi Müdürü

Mersin

İkimizden de evcek hepinize pek çok selâmlar, sevgiler. Daima esenlikler ve hayırlı başarılar içinde olmanı dileyerek gözlerinden öperim.

O. Ş. Gökyay

ORHAN ŞAIK GÖKYAY

KAYISDAĞI CAD. 124/1
GÖZTEPE - İSTANBUL

7 Mart, 1984

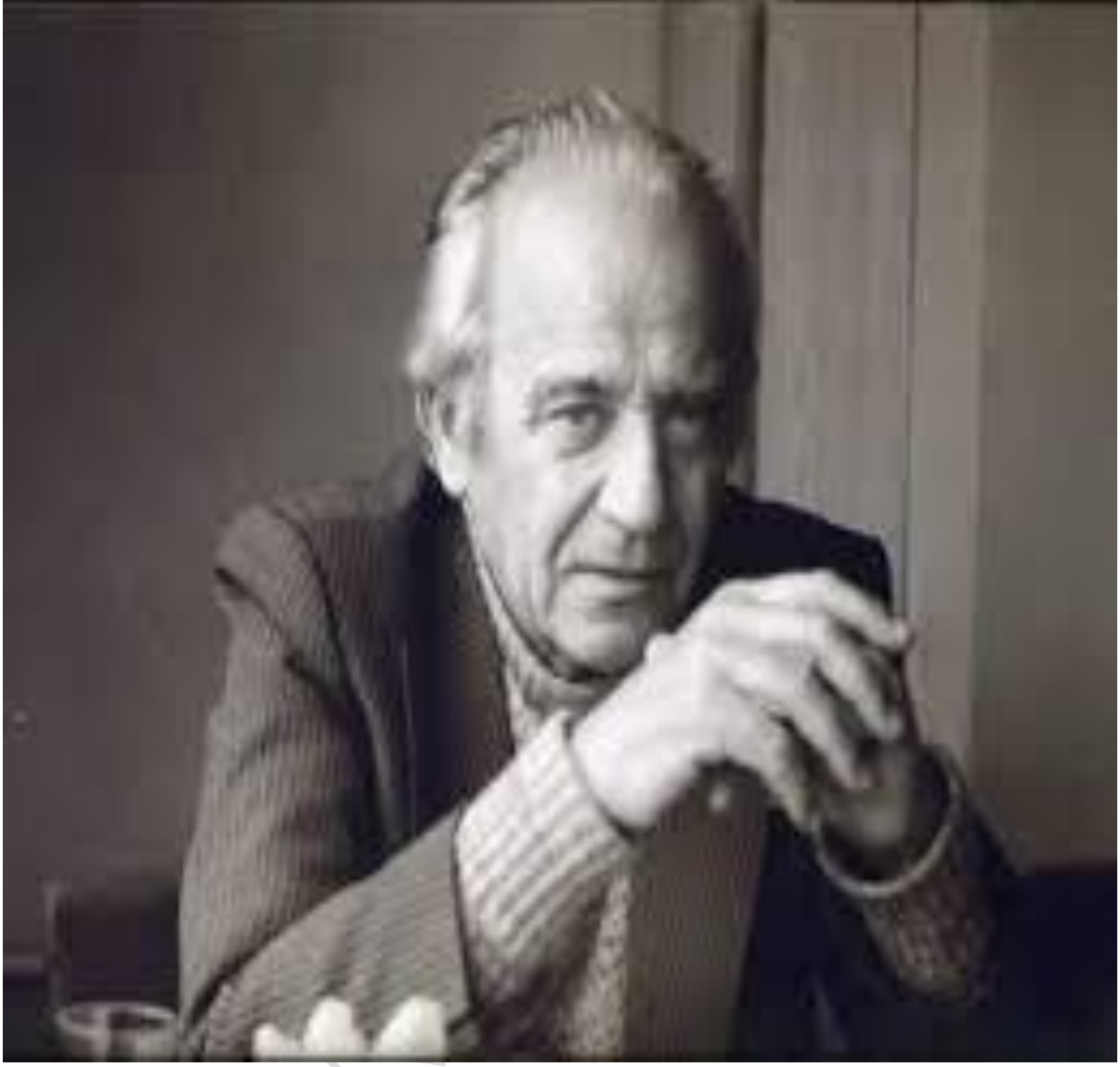
Sevgili , vefâkâr oğlum,

Kastamonu'da arada bereberce geçirdiğimiz güzel günlerin hatırası olan gazeteleri ve albümü aldım, sağ ol, var ol. Yazılırlarında da zevkle okudum. İnşallah yüce Tanrı yine o güzel günleri beraber yaşamak nasip eder. ~~Kepirdi~~ Daim esenlikler ve hayırlı çalışmalar içinde olmanı yürekten diler, evcek hepinize selâm ve sevgilerimi sunar, senin ayrıca yanaklarından, gözlerinden öperim, oğlum.

O. Ş. Gökyay

RIFAT ILGAZ

(Edebiyatımızın Koca ınarı)

TÜRKÇESİZ

“ Annenden öğrendiğinle yetinme
Çocuğum, Türkçeni geliştir.
Dilimiz öylesine güzel ki
Durgun göllerimizce duru,
Akarsularımızca coşkulu...
Ne var ki çocuğum,
Güzellik de bakım ister.

Önce türkülerimizi öğren,
Seni büyüten ninnilerimizi belle,
Gidenlere yakılan ağıtları...
Her sözün en güzeli Türkçemizde,
Diline takılanları ayıkla,
Yabancı sözcükleri at...”

RIFAT ILGAZ KİMDİR?

Mehmet Rıfat Ilgaz, 1940'ların toplumcu-gerçekçi şairlerindedir. *1911 yılında Kastamonu Cide'de doğdu.*

Şiir yazmaya ortaokul öğrencilik yıllarında başladı. İlk şiiri 1927'de, günlük Nazikter gazetesinde yayımlandı. Ayrıca; "*Açıkgöz*" (Kastamonu), "*Güzel İnebolu*" ve "*Güzel Tosya*" gazetelerinde şiirleri ve yazıları yayımlanmaya başladı.

Yatılı olarak Kastamonu Muallim Mektebi'nde öğrenim gördü. 1930 yılında mezun oldu. Altı yıl süreyle Gerede, Akçakoca, Gümüşova'da ilkokul öğretmenliği yaptı.

Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünü 1938'de bitirdi ve Adapazarı Ortaokulu Türkçe Öğretmenliğine atandı. 1939'da İstanbul Karagümrük Ortaokulunda Türkçe Öğretmenliğine başlayan Ilgaz'ın, yazı ve şiirleri büyük dergilerde yayımlanmaya başladı.

1940'ta "*Gırgır*", "*Oluş*", "*Ulus*", "*Güneş*", "*Yücel*", "*Varlık*", "*Hamle*" ve "*Yeni İnsanlık*" dergilerinde şiirleri çıktı ve aynı yıl Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne girdi.

Hasan Tanrıkut, Sabahattin Kudret Aksal, Salah Bırsel'le tanıştı. Ömer Faruk Toprak ile 9 Eylül 1942'de "*Yürüyüş*" dergisini çıkardılar. Bu dergide Orhan Kemal, Sait Faik, Cahit Irgat, A. Kadir, Nazım Hikmet (İbrahim Sabri) ile birlikte çalıştılar.

1943'te ilk kitabı "*Yarenlik*"i yayımladı. Şiirleri olağanüstü bir ilgi gördü. Ocak 1944'te "*Sınıf*" adlı şiir kitabı çıktı. Sıkıyönetim kararı ile toplatıldı.

Pertev Naili Boratav "*Sınıf*" için: "*Yeni Türk şiirine inanmayanlara, Rıfat Ilgaz'ın kitabını okuyup anlamalarını dilemekten başka yapılacak bir şey yoktur.*" diye yazdı.

1945'te "*Gün*" dergisi çıktı. Ilgaz bu dergide sekreterdi. Bu dergide yazıları yayımlandı. Aziz Nesin'in "*Cumartesi*" dergisine ortak oldu. Seçici kurulda çalıştı. 1946'da Esat Adil, Sabahattin Ali ve Aziz Nesin ile birlikte "*Gerçek*" gazetesini çıkardılar. 1946 Ekim ayında "*Yığın*" dergisini Esat Adil ve Adil Yağcı ile birlikte çıkardılar.

Öğretmenliğe yeniden döndükten sonra Boğazlayan-Yozgat'a tayini çıktı. Hastalığı nedeniyle Validebağ Sanatoryumunda yattı. Şubat 1947'de Sabahattin Ali, Aziz Nesin ve Mim Uykusuz'un çıkardığı **“Markopaşa”** kadrosuna girdi. Sık sık kapatılan bu derginin daha sonraları sorumlu müdürlüğünü üstlendi. **“Malum Paşa”, “Merhum Paşa”, “Hür Markopaşa”** gibi dergilerin de sık sık adı değişiyordu.

1950'li yıllarda Ilgaz gazetecilik yapmaya başladı. Sakıncalı olduğundan, gazeteler ve dergiler imzalarına pek yer vermediler. 1952-1960'ta **“Tan”** gazetesinde dizgici-düzeltilmen ve röportaj yazarı olarak çalıştı. **Turhan Selçuk ve İlhan Selçuk'un** çıkardığı **“Dolmuş”** dergisinde **“Stepne”** takma adıyla yazılar yazdı. **“Hababam Sınıfı”, “Pijamalılar” (Bizim Koğuş), “Don Kişot İstanbul'da”** bu dergide dizi olarak yayımlandı. **Hababam Sınıfı'nı** da, isminin sakıncalı olması nedeniyle **“Stepne” (Yedek Lastik)** takma adıyla yazdı. Ocak 1953'te **“Devam”** adlı şiir kitabını çıkardı ve bu kitap da toplatıldı.

1961 Anayasası yürürlüğe girdikten sonra kendi adıyla yazı ye şiir yayımlayabilme olanağına kavuşan Rifat Ilgaz; **“Demokrat İzmir”, “Akbaba”, “Vatan”, “Yeni Gün”, “Yeni Ulus”** gibi yayın organlarında ve kimi edebiyat dergilerinde yazı yazabildi. Sınıf Yayınları'nı kurdu ve kendi kitaplarını yayımlayabildi. **1970'te Basın Şeref Kartını aldı.**

1974'te emekli oldu. Doğum yeri olan Cide'ye yerleşti. 12 Eylül 1980 Dönemi'nde gözaltına alındı. 70 yaşında gerekçesiz sorguya çekildi ve gözaltında kaldı. Tutukluluğu sona erince İstanbul'da, oğlu Aydın Ilgaz ile birlikte ölümüne kadar yaşamaya başladı. Bu olaylar **“Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra”** adlı kitabında anlatılır.

Onu hepimiz **“Hababam Sınıfı”**nın yazarı olarak bildik. Altmış yayımlanmış kitabı olmasına karşın onun şairliğini, romancılığını ve öykü yazarlığını unutmamamız gerekir. Kitaplarında; çağdaş, ileri görüşlü, ulusumuzdan yana birlikteliği önerir.

Rifat Ilgaz, 7 Temmuz 1993 günü aramızdan ayrılmıştır.

Rıfat Ilgaz'ın Eserleri

Şiir

- Yarenlik (1943)*: 1946'da ikinci basımı yapıldı.
Sınıf (1944): Kovuşturmaya uğradı. 6 ay hapis yattı.
Yaşadıkça (1947): Toplatıldı.
Devam (1953): Toplatıldı.
Üsküdar'da Sabah Oldu (1954)
Suluk Soluğa (1962): Yeni şiir çok azdır, genellikle derleme.
Karakılçık (1969)
Uzak Değil (1971)
Güvercinim Uyur mu (1974)
Kulağımız Kirişte (1983)
Ocak Katırı Alagöz (1987)
Çocuk Bahçesi (1995): Çocuklar için şiirler
Bütün Şiirleri (1983): 9 cilt olarak
Bütün Şiirleri: 1927-1991 (2004)

Romanları

- Hababam Sınıfı (1957)*: Önce dizi hikâye olarak "Dolmuş" dergisinde yayımlandı. Sonradan roman olarak toplandı. Film uyarlamalarına esin kaynağı oldu. Ayrıca tiyatrodada sahnelendi.
Pijamalılar (Bizim Koğuş) (1959): Önce *Bizim Koğuş* adıyla yayımlandı. Daha sonra 1973'te *Pijamalılar* olarak çıktı.
Karadenizin Kıyıcığında (1969)
Halime Kaptan (1972)
Meşrutiyet Kırathanesi (1974)
Karartma Geceleri (1974)
Sarı Yazma (1976)
Yıldız Karayel (1981)
Apartıman Çocukları (1984)
Hoca Nasrettin ve Çömezleri (1984)
Hababam Sınıfı İcraatın İçinde (1987)

Anı

Yokuş Yukarı (1982)

Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra (1986)

Dördüncü Bölük (1992): Damian Croft tarafından İngilizce'ye çevrildi, Milet Publishing tarafından yayımlandı.

Köşe Yazıları

Nerde Kalmıştık

Cart Curt

Öykü

Radarin Anahtarı (1957)

Don Kişot İstanbul'da (1957)

Kesmeli Bunları (1962)

Nerde O Eski Usturalar (1962)

Saksağanın Kuyruğu (1962)

Şevket Ustanın Kedisi (1965)

Garibin Horozu (1969)

Altın Ekicisi (1972)

Palavra (1972): Önceden Don Kişot İstanbul'da adıyla yayımlandı.

Tuh Sana (1972)

Çatal Matal Kaç Çatal (1972)

Bunadı Bu Adam (1972)

Keş (1972)

Al Atını (1972)

Hababam Sınıfı Uyanıyor (1972)

Hababam Sınıfı Baskında (1972)

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı (1972)

Rüşvetin Alamancası (1982)

Sosyal Kadınlar Partisi (1983)

Çalış Osman Çiftlik Senin (1983)

Şeker Kutusu (1990)

Çocuk Edebiyatı

Bacaksız Kamyon Sürücüsü

Bacaksız Okulda

Bacaksız Paralı Atlet

Bacaksız Tatil Köyünde

Bacaksız Sigara Kaçakçısı

Öksüz Cıvıv

Küçük Çekmece Okyanusu

Cankurtaran Yılmaz

Kumdan Betona

Çocuk Bahçesi(Şiir)

Tiyatro Oyunları

Hababam Sınıfı Uyanıyor: Filme çekildi.

Hababam Sınıfı Baskında

Hababam Sınıfı Sınıfta kaldı: Filme çekildi.

Türk Çocukları Türk Çocukları: Çatalzeytin Festivalinde öğrenciler tarafından sahnelendi.

Çatal Matal Kaç Çatal (1972): Daha sonra “*Uzun Eşek Oyunu*” olarak yeniden yazıldı. “*Çatal Matal*” 1972'de Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu tarafından, “*Uzun Eşek*” ise Cide'de sahnelendi.

Abbas Yola Giden: 1993'de Kartal Rıfat Ilgaz Sahnesi Oyuncuları tarafından sahnelendi.

Ödülleri

1982 Yıldız Karayel ile Madaralı Roman Ödülü

1982 Yıldız Karayel ile Orhan Kemal Roman Armağanı

1987 Ocak Katırı Alagöz ile Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü

1993 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü.

Hababam sınıfının yazarı Rıfat Ilgaz, daktilo alacak parası olmadığı için, Hababam Sınıfı'nı eliyle yazmıştır

ABDURRAHMANPAŞA LİSESİ VE RIFAT ILGAZ

Türk edebiyatının önemli mihenk taşlarından biri olarak kabul edilen ***“Hababam Sınıfı”***nın yazarı Rıfat Ilgaz’a, kendi okul hayatının da geçtiği Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesinde arkadaşlarının ***“Güçük Necmi”*** dedikleri ortaya çıktı.

BİNADA UĞUR VAR

Babası Rıfat Ilgaz'ın okuduğu Abdurrahmanpaşa Lisesinin Türkiye'nin en saygın eğitim kurumlarından biri olduğunu vurgulayan Aydın Ilgaz, ***“O bina bugün Kastamonu Üniversitesinin oluyor. O okulun varlığı sayesinde Cide'ye de Rıfat Ilgaz Meslek Yüksek Okulu kuruldu. Bütün bu mesele Abdurrahmanpaşa Lisesinin uğurundan geliyor. Demek ki Abdurrahmanpaşa Lisesinin eski binasının, Kastamonu Üniversitesinin açılmasında ve oranın rektörlük binası olmasının içinde bir gizem var.”*** dedi.

RIFAT ILGAZ GÜDÜK NECMİ OLDU

Rıfat Ilgaz'ın doğum gününün 7 Mayıs'ta olduğunu hatırlatan Aydın Ilgaz, babasının kendisini **“Hababam Sınıfı”**ndaki **‘Güdük Necmi’** olarak tanımladığını belirtirken, **‘İnek Şaban’**ın ise aslında **‘Safranbolulu Öküz Ahmet’**, **‘Kel Mahmut’**un Kastamonulu Öğretmen **‘Nihat Dicle’** olduğunu söyledi. **“Hababam Sınıfı”** karakterlerinden **‘Tulum Hayri’**nin gerçekte var olduğunu ve Rıfat Ilgaz'ın sınıf arkadaşı olduğunu bildiren Aydın Ilgaz, **Tulum Hayri’ye** her öğün iki porsiyon yemek çıktığını, babasının anlattığını söyledi.

HABABAM BU OKULDA YAZILDI

Dönemin Kastamonu Valisi Abdurrahman Paşa tarafından Anadolu’da ilk lise olarak 1885 yılında kurulan Kastamonu Lisesi, daha sonraki yıllarda kurucusun ismini aldı. 1927 yılında Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesine ‘65’ kayıt numarası ile başlayan Rıfat Ilgaz, sınıfında yaşadıklarını **“Hababam Sınıfı”** isimli romanında yazdı. Abdurrahmanpaşa Lisesi’ndeki sınıfında hocalarına ve arkadaşlarına taktıkları lakapların bazılarını değiştirerek **“Hababam Sınıfı”**nı oluşturan Rıfat Ilgaz'ın haylazlıklarla dolu sınıfı, yıllar sonra üniversiteli oldu. 1920’li yılların sonunda 4 yıllık lise eğitiminin 3 yılını Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesinde tamamlayan Ilgaz, daha sonra 1930 yılında Muallim Mektebi’ne kaydolarak oradan mezun oldu.

“Hababam Sınıfı”ndaki birçok olayın yaşandığı tarihi Abdurrahmanpaşa Lisesi, daha sonra yeni yapılan binaya taşınınca, eski bina yıllarca defterdarlık olarak kullanıldı. Defterdarlığın Yalçın Caddesi’nde yeni yerine taşınması sonucu bir süre atıl ve harabe durumda kalan tarihi bina, Kastamonu Üniversitesine devredildi. Kastamonu Üniversitesi tarafından restore edilen tarihi bina, yıllar sonra tekrar eğitim kurumu olarak hizmet vermeye başladı.

Haylazlıkları nedeniyle sınıfta kalan “Hababam Sınıfı” öğrencileri, mezun olamayınca üniversiteye gidememişti. “Hababam Sınıfı”nın gerçek kahramanlarının yaşadığı sınıflar bugün Kastamonu Üniversitesinde öğrencilere hizmet ediyor. Nisan ayında resmi açılışı planlanan eski Abdurrahmanpaşa Lisesi, bugün Kastamonu Üniversitesi Rektörlük binası, restorasyon çalışmaları sonucu eğitime olduğu kadar yöre turizmine hizmet ediyor. Aslına uygun olarak restore edilen bina, yöre halkının takdirini topladı.

SİYAMİ ÖZEL

İRFAN MEHMET ALESİ

Ah kardeşcağımız kötü değil bu dünya
Lakin yaşamasını bilmeli
Kendince değil, başkalarınca
Biraz kardeşlik, biraz sevgi..
Ondan sonra ölmeli..

HAYATI - SANATI

Siyami Özel, 27 Ocak 1927'de, subay olan babasının görev yaptığı Tekirdağ'da dünyaya geldi. Babası, 1800'lerin sonlarında yaşanan göç olayı içerisinde Kafkasya'dan Anadolu'ya gelmiş ve zamanın idaresince önce Bursa'ya, ardından da Diyarbakır'a yerleştirilmiş bir ailenin çocuğu olan Miralay Ahmet Cemil Bey, annesi ise Üsküdarlı Süvari Yüzbaşı İsmail Bey'in kızı olan Nazire Hanım'dır.

Balkan, Birinci Dünya ve Kurtuluş savaşlarına katılan, ömrünün büyük bölümü cephelerde geçen Ahmet Cemil Bey'in mesleği gereği, çocukluğunu çeşitli kentlerde yaşayan Siyami Özel, ilkokulu Pınarhisar, İstanbul Kadıköy ve Bandırma'da okur. On bir yaşında annesini, on dört yaşına geldiğinde ise babasını kaybeder. Siyami Özel ile kardeşleri Erdoğan Özel ve Rüçhan Özel'in(Utku) bundan sonraki hayatları, ablaları olan Nebihe Eryılmaz ve Leman Bakanay'ın yanında geçer.

Ortaokul'a Bandırma'da başlayan, ikinci sınıfı ise İstanbul Kumkapı Ortaokulu'nda okuyan Siyami Özel'in edebiyata olan ilgisi bu yıllarda filizlenir.

Özellikle Kumkapı Ortaokulunda görev yapan Türkçe öğretmenin ilgisini ve yönlendirmesi, bunda etkili olur. Ortaokulu bitirdiği Bandırma'da Türkçe dersine ünlü edebiyatçı **Enver Naci Gökşen**'in giriyor olması, Siyami Özel'in sanatçı kişiliğinin gelişmesinde çok önemli bir faktör olur. Ortaokul'u bitirdikten sonra Bursa Işıklar Askerî Lisesine giren Siyami Özel, bir yıl okuduktan sonra bu okuldan ayrılır. Buna sebepse, edebiyata olan ilgisini geliştirmek isteğidir. 1930'lu yıllarda Kastamonu'da da görev yapan eniştesi Dr. Seyfi Eryılmaz'ın vefatı ve 2. Dünya Savaşı'nın kızışması, Türkiye'yi de tehdit eder hale getirmesi, Bandırma'dan bir süre için ayrılmalarını zorunlu kılar. **Ablası Nebihe Hanım'ın ve merhum eniştesinin dostları olan İzmitli Ailesi'nin daveti, Siyami Özel'i hayatının bundan sonraki bölümünü geçireceği ve bir tutkunluk ölçüsünde seveceği Kastamonu'yla tanıştır. Öğrenim hayatını Kastamonu Lisesinde devam ettirir. Kastamonu Lisesinin o yıllardaki niteliği, edebiyatçı yanını geliştirmesinde etken olur.** Lise'yi ve yedek subay olarak Erzurum'da görev yaptığı askerliğini bitirdikten sonra, "İki üç aylığına" diye geldikleri ve artık yerleştikleri Kastamonu'ya dönüp Vilayet Tahrirat Kâtipliğinde işe başlar.

Siyami Özel'in yayımlanan ilk yazıları, 1951 yılında Yeni İstanbul gazetesinde çıkan röportajları olur. 1952 yılından itibaren Kastamonu'daki *"Yenises"* ve *"Doğrusöz"* gazetelerinde aralıklarla yazıları çıkmaya başlar.

1956 yılından itibaren hem Kastamonu yerel basınında düzenli olarak yazmaya, hem de ilk şiirleri ve hikâyeleri çeşitli edebiyat dergilerinde çıkmaya başlar. 1965'ten sonra yoğunluk kazanan şiir ve hikâyeleri *"Varlık"*, *"Yeditepe"*, *"Hisar"*, *"Güney"*, *"Son Çağ"*, *"Yansım"*, *"İlgaz"* gibi önde gelen edebiyat dergilerinde yayımlanır, antolojilerde yer alır. Bu arada önce *"Ulus"*, ardından da *"Akşam"* gazetelerinin Kastamonu muhabirliğini yapar. Bu gazetelerde haber dışında röportajları yer alır. Sanat hayatında ayrı bir yeri olan mizah alanındaki çalışmaları, iki büyük dergide, *"Akbaba"* ve *"Pardon"* da yayımlanır. "Pardon" dergisinin açtığı *Nasrettin Hoca Yarışması*'nda, taşlama dalında Türkiye birinciliğini kazanır. Anadolu Basını Özendirme Yarışmaları'nda da 1974 ve 1981 yıllarında *"fıkra"*, 1975 yılında da *"TürkDili"* dalında birinci olur.

O dönemin en çok satan gazetesi durumundaki "Akşam"da köşe yazarlığı yapması teklif edilir. Ne var ki, Kastamonu'ya olan tutkunluğu yüzünden bu teklife olumsuz cevap verir.

Siyami Özel, Yeni *"Kastamonu"* gazetesinde ve ardından da yerel üç gazetenin birleşmesiyle 1968 yılında kurulup 1974'te ismi *"Kastamonu"* olarak değiştirilen *"Karadeniz"* gazetesinde Yazı İşleri Müdürlüğü görevini yürütür. Gazetenin hemen hemen tüm yazılarını hazırlayan Siyami Özel, *"Doğrusöz"* gazetesinde iken *"Serpintiler"*, diğer gazetelerde ise *"Köşebaşı"* sütunlarında yazar. *"Antenimize Çarpanlar"* köşesinde *"Necati Öz"*, Gerçek köşesinde ise *"Sami Özeyli"* takma adını kullanır. 1969 yılından itibaren, otuz bir sayı yayımlanacak olan *"Yeni Kastamonu Sanat"*, 1979'dan vefat ettiği 1981'e kadar da *"Sanat Dizeler"* dergilerini çıkartır. Gerek edebiyat ve mizah dergilerinde çıkan şiir ve hikâyeleri, gerekse yayımladığı bu dergilerle edebiyat dünyası ile Kastamonu arasında köprü kurar.

Sanat hayatı boyunca ürettiği çok sayıda çalışma olmasına karşın, Siyami Özel yalnızca iki kitap yayımlar. Her ikisi de 1970 yılında Kastamonu'da basılan kitaplarının ilki olan *"Bu Çağın Türküleri"* nde toplumcu şiirleri yer alır. İkinci kitabı olan *"Sosyal Adalet"* te ise, Akbaba ve Pardon dergilerinde yayımlanan mizah şiirlerini ve taşlamalarını bir araya getirir.

Siyami Özel'in, Nihat Adlim tarafından bestelenen güfte çalışmaları da olur.

Siyami Özel, 5Mart1981'de geçirdiği bir kalp rahatsızlığı sonucu elli dört yaşındayken aramızdan ayrılır.

**Kaynak: MetinARABACI / Tez, Haziran-2001*

Rıfat Ilgaz ile Hababam Sınıfı Üzerine Bir Söyleşi

Rıfat Ilgaz bir kaç yıldır “Karadeniz’in Kıyıcığında” yaşıyor. Kastamonu'nun Cide ilçesinde, denize bakan Pembe Konak'ta, kendi deyimiyle “Güneş doğandan batana dek” çalışıyor, düşünüyor, yaşıyor... Cide onun doğum yeri... Cideliler ona “Yazar” diyorlar. Yazar aşağı, yazar yukarı... Yazar demek Rıfat Ilgaz demek... Rıfat Ilgaz demek yazar demek Cidelilere göre...

“Rıfat Ilgaz nasıl?” diye sorduğumuzda ilkin bir durup düşünüyorlar. Sonra yüzleri birden aydınlanıp “Ha” diyorlar, “Yazar mı?.. İyidir. Çalışıyor”...

1976'nın Nisan sonlarında Germeç Pazarı'nın Boyundurcak köyünde, Mustafa Yılmaz'ın evinde konuyoruz. (Germeç, Kastamonu'ya bağlı Taşköprü ilçesinin bir bucağı... Zorlu kabadayıları ile ünlüdür.) Bizden başka, sendikacı milletvekili Sabri Tıgılı, Kastamonu Belediye Başkanı Mustafa Kasım ve daha birkaç kişi var.

Sofradan kalktığımızda saat 23.00 olmuştu...

Gündüz yarım kalan bir konuyu sürdürdüm:

– Hababam Sınıfı'ndaki olayların Galatasaray Lisesinde geçtiğine dair yaygın bir kanı var. Oysa bu olayların Kastamonu Öğretmen Okulunda geçtiğini söylüyorsunuz.

– Evet öyle... Yıllarca önce Kastamonu Öğretmen Okulunda, o zamanki adıyla Muallim Mektebinde öğrenciydim. Hababam Sınıfı'ndaki bütün tipleri orada tanıdım. Hepsisi de hocamdı, arkadaşımdı...

– Peki ya Galatasaray Lisesi?..

– O bir yanılgıdır. “Metod Alge” yüzünden. Hababam Sınıfı’nda “Metod Alge”den söz edilir. O zamanlar sadece Galatasaray’da uygulanırdı bu sistem ya da öyle olduğu sanılırdı. Oysa Kastamonu Öğretmen Okulunda da uygulanırdı. İşte, yanlış kanının uyanmasının nedeni budur.

– Şu halde Hababam Sınıfı gibi büyük bir üne kavuşmaya hak kazanmış, Kastamonu Öğretmen Okulundaki eski hoca ve sınıf arkadaşlarınızı tanıtır mısınız bize?.. Sakıncası yoksa..

– Tabii... İşe Tulum Hayri’den başlayalım isterseniz. Sınıf arkadaşım Taşköprülü Kel Cemal ile Safranbolulu yüz yirmi kiloluk Fehmi’nin bir harmanıdır bu tip.

İnek Şaban, Safranbolulu İnek Ahmet’in tâ kendisidir ve İnek Ahmet hâlâ yaşamaktadır... Safranbolu’da.

– Ya Güdük Necmi?

– O bendenizim..

– ?!.

Bayağı uzun boylu olan Rifat Ilgaz şaşkınlığımı görünce güldü.

– O zaman boyum kısaydı azizim. 1.30 falan... Sonra bir mevsim içinde selvi kavağı gibi uzadık. 1.75’e fırladım. Ama nedense Güdük Necmi tipini kendime uygun görmüştüm.

– Diğerleri?

– Hababam Sınıfı Jimnastik Öğretmeni Badi Ekrem, Kastamonu Öğretmen Okulunda o zaman jimnastik öğretmeni olan Rahmi Bey’dir. O Badi Ekrem ki, öğrencileriyle okul binasından şimdiki İnönü Polis Karakolu yanında jimnastikhane haline getirilen Mevlevî Tekkesine uygun adım gelirken müze karşısında oturan sevgilisine caka satmak için, tam o noktada “kıt’a dur!” komutunu vererek hepimizi kıs kıs güldürdü. Size bir sır: Badi Ekrem, yani gerçek adıyla Rahmi Bey, halen İstanbul’da Anadolu Lisesi müdürüdür.

– Ya meşhur Piyale İhsan?.. Ahmet Haşim hayranı edebiyat hocası?

– O da, daha sonra Hatay’da öğretmenlik yapan Necdet Evrimen’dir.

– Hababam Sınıfı’nın unutulmayan tiplerinden biri de müdür muavini Kel Mahmut’tur.

– Kel Mahmut’un aslı ise Kastamonu eski milletvekillerinden rahmetli Hacer Hanım’ın (Dicle) kocası Nihat Bey’dir. Nihat Bey seksen yaşında, geçenlerde yeniden evlenmiştir.

– Bir de Sidikli Turan vardı Rıfat Bey?

– Haa, onu da anlatayım. Yatılı liselerde ve öğretmen okullarında daima rastlanan iltimaslı bir tipi canlandırır o. Açıkçası bir prototip...

Rıfat Bey bir soluklanıp devam etti:

– Dans meraklısı Refüze Ekrem, Kastamonu’nun İsfendiyar Mahallesi’ndendir. Asıl adı Mahmut’tur. Hikmet diye de bir kardeşi vardı. Mahmut nereden bulmuşsa bulmuş, bir gün bir redingot edinmiş olarak geldi. İşte Refüze Ekrem tipi buradan belleğime yerleşti. Biraz efemine bir tipti...

Ve Ilgaz’ın ilginç bir özelliğini yakalıyoruz şu anlattıklarında:

“İşte azizim, ben tiksinti duyduğum bu Refüze Ekrem tipi yüzünden tüm hayatım boyunca danstan nefret ettim. Öğrenmedim bile. Beş kez evlendim. Her seferinde komparsitaya dahi kalkmadım.

Son olarak ekledi:

“Kitabımda bir de Sarı Seniha tipi vardır. O da Kastamonuluların ‘Seyek’ diye tanıdıkları bir hanımın kendisidir. (Seniha Hanım öğretmenlikten emekli olmuştur. Halen Ankara’da yaşamaktadır.)

Görülüyor ki, Hababam Sınıfı, kırk elli yıl öncesi Kastamonu'daki öğretmen öğrenci yaşamından bir kesitin, mizah dünyamıza usta bir elle yansması oluyor.

** Siyami Özel'in bu söyleşisi, 1976 yılında Kastamonu gazetesinde yayımlanmıştır...*

25 Haziran 1957 Salı, Yenises / 2104, KÖŞE BAŞI

İKİ TABLO

I

SABAH

Sabahın erken saatlerinde Tefser'desiniz.

“Sulu Ceviz” in üzerinde fecrin ilk parıltıları ile menevişlenmiş şeffaf bir bulut duruyor... Erkenci horozlar çoktan susmuş... Ortalıkta çıt yok. Öylesine sesiz ve sakin bir an. Derken bir kağının uzaktan belli belirsiz duyulan sesi... Ama kulak tırmalayıcı, ama insanı rahatsız edici bir ses değil bu... Bir çoğalıp bir hafifleyen ahengi ile ninni tesiri yapıyor adeta... Gıcır da gıcır, gıcır da gıcır.”

Sabahın alaca karanlığında sadece silueti seçilen minarelerden aynı anda ezan sesleri yükseliyor.

Sokaklarda hareket: Günün ilk namazını eda için cami yolunu tutan beli bükülmüş, saçı ağarmış pirifâniler, kendi halinde orta yaşlılar, temiz yüzlü gençler..

Uzaktan uzağa yine bir su sesi... Hangi şadırvan veya çeşmenin türküsüdür, bilemezsiniz...(Kastamonu'nun neresinde olursanız olun, günün hangi saatinde bulunursanız bulunun, bu sesi aziz bir varlık gibi size refakat edecektir.)

Bakınız, gün nasıl perde perde ağarmada .. Biraz önce ufukta çakılı gibi duran menevişli bulut müphem bir çizgiyi inkılâp etmiş.

Aşağı İmaret tarafı uykudan silkinmek üzere ..

Güneş, ilk şuamı kalenin bayrak direğine gönderiyor.. Sonra tatlı bir pembelik burçlara doğru iniyor... Bütün bu şehre yayılıyor...

Yıldızlı bir aydınlık... Toprak kokulu rüzgar... Zambakların yaprakları üzerinde inci gibi parıldaayan çiğ taneleri...

İşte Kastamonu'da sabah...

ÖZEL

**2 ŞUBAT 1962 Cuma / 4635, Bana Göre, Deneme, DOĞRUSÖZ
SESSİZ MUCİZE**

Farkındayım, çoğu yazılarım tenkit mahiyetinde... Hatta bu tenkitlerin dozunun da bir hayli yüksek olduğunu kabul ederim. Ne yapayım, benim yaradılışım böyle yapmakta? Emin olun hiçbir şey... Yalnız tenkidimin muhatapları yanımdan geçerken hışımlı hışımlı bakıyorlar, yahut da bana öyle geliyor. Açıkçası Kastamonu gibi küçük bir muhitte dost edinmek için hiç de elverişli olmayan bir yol seçmişim. Ama ne zararı var, ben memnunum ya... Tenkitlerimde haklı olduğuma inanıyorum. Bazı eş dost cesaret veriyor. Faydası olmasa da içimi dökmüş oluyorum. İnsan bayağı ferahlıyor.

Lakin hiç mi methodilecek şey yok etrafta?..

Var. Bugün işte onlardan biri karşınızda...

Kastamonu'da sessiz sessiz bir yeşil mucize hazırlanıyor. Bu mucizeyi hazırlayanlar sizin benim gibi insanlar. Mütevazi, kendi halinde kişiler...

Görmüş olacaksınız, şehrin güney tepelerinde bir süre karınca gibi insanlar çalıştı. Toprağı kazdılar, ektiler, biçtiler. Şimdi kar yağdı, kış bastırdı. O tepelerde kimseler yok ama bahar gelip de ilk filiz ilk güneş ışığına gülümserken o sessiz mucize yavaş yavaş vücut bulacak.

Ve sonra... Çocuklar büyüyecekler, bizler yaşlanacağız, yaşlıların bir kısmı göçüp gi-

decek belki. Allah ömürlerini uzun etsin. Bu işe önyak olanların bir kısmı da ellerini eteklerini bu dünyadan çekecekler ve on, on beş yıl sonra o çıplak tepeler yeşil bir orman haline gelecek.

Bu mucizeyi meydana getirenlere sade bizim duamız değil eserleri olan abidenin, binlerce ağacın duası bir ömür boyunca, hatta ondan sonra yeter de artar bile.

SIYAMI ÖZEL

**9 Ocak 1958 Perşembe / 2266, KÖŞE BAŞI, Deneme /YENİSES
YÜZÜ KARALI ADAM**

*“Yüz karası değil, kömür karası
Böyle kazanılır ekmek parası...” O.V*

Her işten yüzünün akı ile çıkan insanları cemiyet bağrına basar. Zira bunlar toplumun saygıdeğer tipleridir. Geçen gün ben yüzü karalı bir adam gördüm. Ne var ki gene de en azından diğerleri kadar saygıdeğer bir kimse idi. Yüzünün karasına rağmen alınının teri ile hayatını kazanıyordu. Bunu yaparken de çok önemli bir vazife görüyor, muhtemel facia ve felaketleri önlüyordu.

Bu adam kimdi?

Söyleyeyim

Bu adam bir baca temizleyicisi idi. Yüzündeki kara ruhunun dışına vurmuş maskesi değil, kömür karası idi, Ve bu işi birkaç lokma ak ekmek için yapıyordu. Alnı böylesine kara kimseler önünde hürmetle eğilmesini bilelim. Ne yazık ki bizler bu vazifeyi çoğu zaman dışı ak pak fakat ruhu kara kimseler karşısında yerine getiriyor ve sıra diğerlerine gelinceye kadar da bu yoldaki bütün enerjimizi tüketiyoruz.

SIYAMI ÖZEL

14 Ocak 1974 Pazartesi, KASTAMONU GAZETESİ, BAŞYAZI
KASTAMONU'YA BORÇLUYUZ

Bugün yeni bir hızla, yeni bir hamle ile yayın hayatına atılıyoruz. Amacımız bu güzel kentin bu güzel ilin sesini duyurmak.

Sadece duyurmak değil.

Kastamonu'nun dert ve sorunlarına eğilinmesini sağlamak.

Kentimiz hızla büyüyor.

Kastamonu ili henüz arzuladığımız kadar olmasa da gelişme yolunda.

Bu hızı daha da hızlandırmak, gelişme kanallarını genişletmek gerek.

Dertlerimiz çok.

Sorunlarımız çok.

Çözüm bekleyen iş çok.

Bunların üzerinde ısrarla duracağız.

Şimdi kendimize soralım:

Niçin çıkıyoruz?

Kastamonu'ya borçluyuz da ondan.

Sadece biz değil, sen, ben, o, hepimiz Kastamonu'ya bu güzel ve değerli ve cömert ile alabildiğine borçluyuz.

Gelin bu borcumuzu ödemeye çalışalım.

Kastamonu...

SIYAMI ÖZEL

**14 Temmuz 1967 Cuma, GERÇEK
GAYEYE YÖNELMEK**

Karıncaya “Nereye gidiyorsun? “ diye sormuşlar.

- Hicaz’a, demiş.

- Sen bu yürüyüşle Hicaz’a varamazsın demişler.

- Yolunda ölürüm ya, diye cevap vermiş.

Görünüşe göre bir çoklarımız için bu karıncadan alınacak nice ibret dersleri var.

İçimizden kaç, bütün bir hayat boyunca belirli bir gayeye yönelmiştir?

Kaçımız plânsız, programsız bir gidişten yakamızı kurtarabilmiş, delice akan nehir misali heder olup giden ömrümüzü dört başı mamur bir mecraya sokabilmişizdir?

Bizi korkutan asil ve yüce gayelerin uzaklığı galiba. Kuş uçmaz, kervan geçmez menzillerde yol almak çoğumuzu ürkütüyor.

Velhasıl aslanlar yatağı kalbimizde bir karıncanın sabır, sebat ve cesaretinden eser yok.

Ey insanoğlu.. Küçücük varlığı ile mucizeler yaratan o sevimli mahlûk için heykeller diksen yeridir.

SİYAMİ ÖZEL

İRFAN MESSİALESI

**TAHİR
KARAUĞUZ**

*Garp Cephesi Kumandanlığı'na bağı Zonguldak Askerî Polis Müdürü Tahir (Karağuz)
Bey (1921).*

Tahir Karauğuz'un "Devlet-i Âliye-i Osmaniye Maarif-i Umumiye Nezâreti "Kastamonu Mekteb-i Sultanîsi"nin Kısım-i Tâli Edebiyat Şahadetnâmesi, 12.7.1335 (1919)

SAFRANBOLULU MEHMET TÂHİR

Tâhir Karauğuz, 1898 yılında Safranbolu'da doğdu. Babası, aile adı "**Karakullukçuoğlu**" nâmıyla bilinen Saraç Mehmet Usta (Mehmet Hilmi Gürol), annesi ise oranın tanınmış ailelerinden **Emin Efendi**'nin kızı **Şükriye Hanım**'dı.

Tâhir, annesini çok küçük yaşta kaybetti. Okumaya, öğrenmeye meraklı, çok duygulu bir çocuktur. İlk şiirini annesi için yazdı. *Rüştiye'yi Safranbolu'da okuduktan sonra, orta ve lise öğrenimi için, ailesi tarafından Kastamonu'ya gönderildi. Ancak o yıl, Kastamonu idâdisi (orta okulu) doğrudan sultâniye (liseye) çevrilmişti. O da Kastamonu Mekteb-i Sultâni'sine yazıldı.*

O yıllarda Kastamonu Lisesi, bugünlerin bir üniversitesi gibiydi; Hoca Ziya, Ahmet Talât (Onay), İsmail Hakkı (Uzunçarşılı), Hasan Fehmi (Turgal), İsmail Habib (Sevük) gibi değerli hocalar vardı. Özellikle Edebiyat Hocası İsmail Habib, her derste Ziya Gökalp'in bir şiirini okur, öğrencilerinin duygularını coştururdu. Lisede, dil bilgisini güçlendiren, sanat anlayışını geliştiren bu hocalarla karşılaşan Karauğuz'un önünde yepyeni bir dünya açılıverdi: Bu dünya, şiir ve yazım dünyasıydı.

O yıllar, Osmanlı'nın zor günler yaşadığı **Balkan Savaşı** yıllarıydı. Yüreği vatan ve millet sevgisi ile dolu olan genç Tâhir şiirler yazmaya başladı. Bu sırada, Kastamonu'daki **İttihat ve Terakki Cemiyeti** bünyesinde kurulan **Türk Gücü**'ne kaydoluşu ona manevî bir destek sağladı; kısa zamanda okulda ve bu Cemiyet'te yaptığı konuşmalar ve şiirleri ile tanınmaya başladı. Öyle ki, okuldaki hocaları ve arkadaşları artık onu ismiyle çağırıyor, ona sadece "**Şâir**" diyorlardı.

*İlk yazısı yayımlandığında on beş yaşındaydı. Safranbolulu hemşehrilerinin donanma yardımında gösterdikleri fedakârlığı öven bu makalesi, 23 Aralık 1913 tarihinde, "**Donanma İanesi - Hemşehrilerime**" başlığı ve "**Safranbolulu Mehmet Tâhir**" imzası ile, Kastamonu'da **İttihat ve Terakki Cemiyeti**'nin çıkardığı **Köroğlu** gazetesinde çıktı. Bir süre sonra, aynı gazetede, "**Bayrağımız**" adındaki şiiri yer aldı. Bu sırada, donanmaya ait bir şiiri de, İstanbul'da, **Donanma** dergisinde yayımlandı. Daha sonra, yazı ve şiirleri, ülkenin çeşitli gazete ve dergilerinde görülmeye başladı.*

"İŞTE BEN DE ASKER OLDUM!"

Birinci Dünya Savaşı'nın kara günleri yaşanıyordu. *Arkadaşları birer ikişer askere alınmaya başlamıştı. O da, 1916 yılında, gönüllü olarak askere gitti. On sekiz yaşındaydı. Yola çıkarken, Kastamonu'nun o günkü tek gazetesi olan Köroğlu'nda son bir yazısı çıktı: "İşte Ben De Asker Oldum!"*

Karauğuz'un, Kastamonu Lisesindeki Beden Eğitimi Hocası ve sonradan yakın arkadaşı Refet Güneş, o günleri şöyle anlatıyor:

"Tâhir'in Kastamonu Lisesinde İdman Hocası idim. Halûk, çalışkan ve yaşlılarından üstün bir öğrenci idi. İttihat-ı Terakki Cemiyeti, onu, milliyetçi bir şair olarak yetiştiriyordu. O, 'Safranbolu'nun Tâhir'i, Kastamonu'nun Şâiri' idi. Millî günlerde şiirler söylüyor, heyecanlı nutuklar veriyordu. Herkes: 'Kastamonu'dan bir yıldız yükseliyor' diyordu. Karauğuz vaktinden önce geliştirdi. Birinci Dünya Savaşı'nda hemen hemen gönüllü gibi harbe gitti. Firarî ve eşkiya takibinde 'Yıldırım Bey Müfrezesi' diye şöhret alan kıtası ile, askerlik görevini nâmuskârâne ve cansiperâne ifa etti. Tâkibatta bulunduğu diyarın hafızasında, eminim ki menkıbeleri halâ yaşar."

Tâhir, 1918 yılında teğmen rütbesi ile terhis oldu. Terhis olur olmaz, okulunu bitirmek üzere *Kastamonu Lisesine* geri döndü. Küçük yaştan beri aklında hep öğrenimini tamamlayıp iyi bir gazeteci olma tutkusu vardı.

"Ey Anadolu vilayetleri, şehirleri, köyleri! İstanbul'u doğru yola getirmeliyiz; İstanbul'daki bütün fırka (parti) gürültülerine nihayet verdirerek onları millî ittihât ve intihaba (birleşmeye ve seçime) dâvet etmeliyiz. Türkleri kurtaracak, İstanbul'u irşâd edecek (doğru yolu gösterecek), bütün milleti ittihadâ (birleşmeye) dâvet edecek Anadolu'dur. Uyan ey Anadolu ahalisi!. Uyan! Uyan! Uyku devresi çoktan geçmiştir."

Okuyanların birdenbire irkildikleri bu yazının altında bir imza vardı: *"Nidâ!"*. Kimdi acaba bu *Nidâ*? Tek yapraklı gazetenin geldiği şehir: *Kastamonu*; adı: *"Açıksöz"*; tarihi: **15 Temmuz 1919** idi.

Mustafa Kemal Samsun'a çıkalı daha iki ay olmamış, **Erzurum Kongresi** henüz toplanmamıştı. **Sivas Kongresi**'ne ise daha bir buçuk ay vardı. Durum böyle iken, Anadolu'nun göbeğinde bir gazete, bütün Anadolu'yu, İstanbul'a karşı isyana dâvet ediyordu. Bu cesareti nereden almışlardı? Kimler çıkarıyordu acaba bu gazeteyi?

Açıksöz'ü çıkaranlar, **Kastamonu Lisesi** son sınıf öğrencisi, yürekleri vatan sevgisi ile çarpan, 19-20 yaşlarında üç gençti. Adları: **Hüsni** (Açıksöz), **Ahmet Hamdi** (Çelen) ve **Tâhir** (Karauğuz) idi.

Aslında, gazetenin ilk sayısı, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından tam yirmi yedi gün sonra, **15 Haziran 1919** tarihinde yayımlanmıştı. Bu tarihte, Sivas Kongresi'nden hemen sonra yayımlanan **İrâde-i Milliye** gazetesinin basımına daha üç ay, Ankara Hükümeti'nin organı **Hâkimiyet-i Milliye** gazetesinin yayımlanmasına ise altı buçuk ay vardı. *Anadolu basını arasında Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen ilk gazetelerden biri olma onurunu taşıyordu Açıksöz.*

AÇIKSÖZ YAYININI SÜRDÜRÜYOR

Açıksöz'ün yayımlanması **Kastamonu**'da bir olay oldu. Gazeteye ruhsat verilmesini sağlayan **Vali İbrahim Hakkı Bey** bile bu kadarını beklemiyordu; **İstanbul Hükümeti** yanlıları şaşkına dönmüşlerdi. Ancak, gazeteyi susturmaya güçleri yetmeyecekti. **Vali** gazeteye olan desteğini sürdürüyordu; **Kastamonu** gençliği, yedek ve muazzaf genç subayları ise gazeteye dört elle sarılmışlardı. O sıralarda, **İstanbul**'da **Vakit**, **Akşam**, **Yeni Gün** ve **İleri** gazeteleri **Kuvay-I Milliye**'yi destekliyor, ancak baskı altında tutulduklarından her şeyi açık açık yazamıyorlardı. *Açıksöz*'de ise her şey açıkça yazılmıştı. Öyleyse, bu gazete yayını sürdürmeliydi. **Kastamonu'nun tüm vatanseverleri gazeteye arka çıkmışlardı.**

1919 Ağustos 'unda, **İstanbul** basınında bir "**Amerikan mandasından**" söz ediliyor, bu konuda yazılar yayımlanıyordu. O sırada, *Açıksöz* gazetesinde, "**Manda Değil, İstiklâl**" başlığı altında şu yazı yayımlandı: "**İstiklâlimize yan gözle bakan bir müzahiri, velev bizi hazinelere gark etse ve şu bir iki asırlık uzun sürecek terakki yolunu bize beş on senede kat ettiriverecek bile olsa, istiklâlimizden zerre kadar fedakârlığa râzı değiliz.**"

KARAUĞUZ'UN VATAN ŞİİRLERİ

*Tâhir Karauğuz, yüreğindeki vatan ve millet sevgisini, Kuvay-ı Milliye ruhunu şiirlerine yansıtan ve bu şiirleri ile **Kurtuluş Savaşı**'mızı canlandıran ilk şairlerden biridir.* Henüz **Birinci İnönü Savaşı**'nın olduğu günlerden başlayarak düşmanın Anadolu'da yaptığı zulmü ve ordumuzun kahramanlıklarını konu eden şiirleri, Anadolu'nun çeşitli gazete ve dergilerinde yayımlanmıştı. Bunların başlıcaları, Kastamonu'da: **Köroğlu** ve **Vilâyet**; Ankara'da: **Hâkimiyet-i Milliye**, **Yeni Gün** ve **Öğüt**; Sivas'ta **Gâye-i Milliye**; Konya'da: **Babalık**; Giresun'da: **Giresun**; Bolu'da: **Bolu**, **Dertli** ve **Türkoğlu**; İzmir'de **Cumartesi**; İstanbul'da: **Türk Sözü**, **Donanma**, **İkdam**, **Vakit**, **Son Posta**, **Cumhuriyet** ve **Büyük Gazete** idi.

Karauğuz, çeşitli şiirlerini kitap halinde bir araya getirerek 1922 yılında "**Orduya Armağan**" adıyla yayımladı. Bu eser, 44 sayfa ve 15 şiirden oluşuyordu. *Kitabın en sonunda yer alan "**Destan**" adlı şiiri, **Garp Cephesi Kumandanlığı**'nce ayrıca bastırılıp ordulara dağıtılmıştı.*

"**Ordu'ya Armağan**"ın **Hâlîde Edip** (Adıvar) tarafından kaleme alınan önsözünde şunlar yazılıydı:

*"**Oğuz Bey'in şiirleri, ilk defa tamamen mevzuunu Anadolu'nun bugünkü kanayan kalbinden almak istediği için hakikî ümitler veriyor. Kim bilir, belki bu genç şair, bir gün Anadolu'yu olduğu gibi terennüm edecek ilk Türk'tür.**"*

Karauğuz, aynı yıl içersinde, "**Orta Anadolu'da Yunan Fâciâları**" adıyla bir şiir kitabı daha yayımladı. Bu kitap, 96 sayfa ve 20 bölümden oluşuyordu.

Bir süre sonra, her iki kitap için, Ankara'dan bir mektup aldı. Ankara Hükümeti'nin en yoğun günlerinde gönderilen bu mektupta şunlar yazılıydı:

“Zonguldak İstihbârat Müdürü Tâhir Karauğuz Bey’e,

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 3. sene-i devriyesi münasebetiyle yazılan şiirleri have 23 Nisan 1338 tarihli mektubunuzu ve “Orduya Armağan” ve “Orta Anadolu’da Yunan Fâciâları” ünvanlı iki kitabınızla beraber 1 Mayıs 1338 tarihli mektubunuzu memnuniyetle aldım. Hissiyat-I vataniyyelerinize teşekkür eder ve hidemat-ı milliyede mazhar-ı muvaffakiyet olmanızı temenni ederim.”

Ankara, 9.5.1338 (1922)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi,

Başkumandan M. Kemal

Ünlü şair **Abdülhak Hâmid** (Tarhan) ise, bir yazısında şöyle yazmıştı:

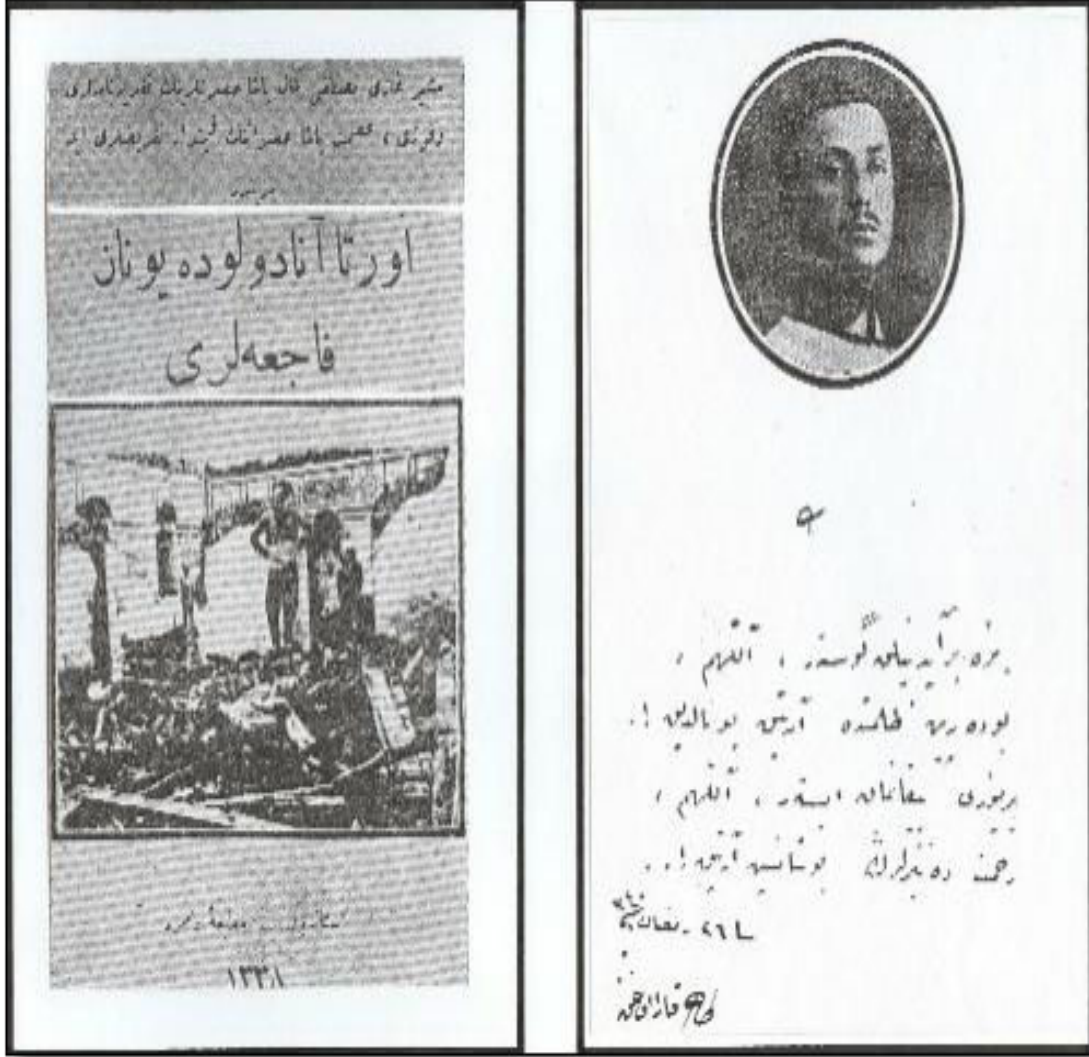
“Anavatanın yaralı kalbinden bir sedâ doğacak olsa, Tâhir Karauğuz’un eserleriyle aynı anlamda ve ruhta olurdu.”

KARAUĞUZ'A İSTİKLÂL MADALYASI VERİLİYOR

Tâhir Karauğuz'a, "**Mücadele-i Milliye'de Asar-ı Hamâset ve Fedakârisinden** (Millî Mücadele'de Gösterdiği Yiğitlik ve Fedakârlıklardan)" dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin **23 Mayıs 1926** tarihli oturumunda alınan kararla, **beyaz şeritli İstiklâl Madalyası** verildi. Bu madalyanın **beratında**, kırmızı kalemle atılmış **Gazi Mustafa Kemal** imzası vardır.

Daha sonra, "**Zonguldak Müdafaa-i Hukuk Aza-i Sabıkasından** (Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Üyelik Sicilinden)" dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin **30 Mayıs 1926** tarihli kararı ile, **İstiklâl Madalyası'nın** şeridi **kırmızıya** çevrildi.

Tahir Karauğuz'un "Orta Anadolu'da Yunan Faciaları" adlı şiir kitabının kapağı ve ilk sayfası:

**"Bize bir aydınlık göster Allah'ım
Bu derin zulmetten artık bunaldık
Yeryüzü yıkanmak ister Allah'ım
Rahmet denizlerin boşansın artık!"**

DOĞU DERĐİSİ

Doğu dergisi, bünyesinde yer alan, ÷lke çapında pek çok yazar, şair ve sanatçı ile ve onlara katılan Zonguldaklı gençlerle, **1942-1951** yılları arasında ÷lke k÷lt÷r÷ne damgasını vurmuş, sadece Zonguldak ve çevresinde değil, Ankara, İstanbul gibi büyük illerimizde okurları olan bir **Doğu ekol÷** yaratmıştı.Zonguldak'ın k÷lt÷rel yaşamına büyük katkıları olan bu dergi için, Karauğuz: "**Doğu'da ustalarla gençler yan yanadır; o benim değil, içersinde yazıları olan kalemlerin eseridir.**" demişti.

*Doğu'da yazıları yayınlanan o g÷n÷n seçkin yazarlarından bazıları şunlardı: **Behçet Kemal ağlar, Abd÷lkadir Karahan, Orhan şaik G÷kyay, Aka G÷nd÷z, Enver Behnan şapolyo, Yusuf Ziya Orta, İsmail Habib Sev÷k, Mehmet Emin Yurdakul, Peyami Safa, Necdet R÷řt÷ Efe, Zeki Vel÷di Togan, Kazım Nami Duru, H. Ferit Cansever, Ali Nihat Tarlan, Cafer S. A. Kırmir, Orhan Seyfi Orhon, Z. Fahri Fındıkoğlu, Halim Yağcıoğlu, İbrahim Zeki Burdurlu, Halil Soyuer, Ahmet Naim ıladır ve diğerleri...***

ARAMIZDAN AYRILIŐI

Tâhir Karauğuz, **4 Haziran 1982** tarihinde aramızdan ayrıldı. Kabri, İstanbul'da, *Aşiyân Kabristanı* 'nındadır.

<http://tahirkarauguz.com/yasami.html>

VASFİ MAHİR
KOCATÜRK

İRFAN MEŞUR

Yurt Türküsü

Güzel yurdum, dağlarım
Uzaktan göresim gelir
Keskin esen yellerine
Kendimi veresim gelir.

Gözümde tüter damların,
Sakız kokulu çamların,
Türkü söyler akşamların;
Bana kendi sesim gelir.

Su içtim kaynaklarından,
Gölgelerinde uyudum,
Kuşlarının söylediği
Şen türkülerle büyüdüm.

Ninniyle salladın beni,
Şefkatle kolladın beni,
Sevginle bağladın beni;
Güzel yurdum, güzel yurdum...

*Yedi Meşaleciler Hareketi** içinde yer alan Vasfı Mahir Kocatürk, halk şiirlerinin biçimsel özelliklerinden yararlanarak hece ölçüsüyle ulusal, epik, lirik şiirler yazmış bir şairdir. Manzum oyunlar da denemiş olan Kocatürk, bir sanatçı olmaktan çok, edebiyatla ilgili kitap ve araştırmalarıyla tanınır.

1907 yılında Gümüşhane'de dünyaya geldi. Babası, Gümüşhane'nin yerlilerinden Arif Efendi idi. Memur olan babasını I. Dünya Savaşı sırasında kaybetti. Çocukluğu Gümüşhane'de geçti, ailecek İstanbul'a göç ettikleri için ilköğrenimini İstanbul Koca Mustafa Paşa Numune Mektebi'nde tamamladı. 1921 yılında Darüşşafaka'ya girdi ve lise öğrenimini bu okulda tamamladı. Mülkiye'de yüksek öğrenimi gördü ve 1930 yılında mezun olarak öğretmenliğe başladı.

Hayatı boyunca ülkenin değişik şehirlerinde edebiyat öğretmenliği, okul müdürlüğü, milli eğitim müfettişliği yapan sanatçı politika ile de uğraşmış ve Demokrat Parti Gümüşhane milletvekili olarak 9. dönem TBMM'de görev almıştır.

Ankara, Edirne, Kastamonu, Malatya ve Eskişehir Liselerinde edebiyat öğretmenliği, Malatya ve Eskişehir Lisesi'nde okul müdürlüğü yaptı. 1944'te İstanbul'a yerleşti. Haydarpaşa Lisesinde öğretmenlik, Darüşşafaka'da okul müdürlüğü yaptı. 1948'de Milli Eğitim Bakanlığı'nda müfettiş oldu, ertesi sene İzmir'e tayin edildi.

1950 yılında Gümüşhane milletvekili seçilen Kocatürk, 1954'te seçimi kaybedince siyaseti bıraktı, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı. Türk edebiyat tarihi alanında çalışmalara yoğunlaşan Kocatürk, *“Türk Edebiyat Tarihi”* adlı yapıtı üzerinde çalışmaktayken 17 Temmuz 1961 günü Ankara'da kalp krizi geçirerek hayatını yitirdi.

Edebiyat yaşamı, 1926 yılından itibaren dergilerde yayımlanan şiirleriyle başladı. 1928 yılında *Yedi Meşaleciler'e* katıldı ve bazı şiirleri *“Yedi Meşale”* adlı ortak kitapta yayımlandı. Daha sonraki şiirleri, *“Tunç Sesleri”*, *“Geçmiş Geceler”*, *“Bizim Türküler”* ve *“Ergenekon”* adlı şiir kitaplarında yayımlandı. Son şiirlerini ve bütün kitaplarından seçtiği bazı şiirleri *“Hayat Şarkıları”* adlı kitapta topladı.

Şairin, 1915-1930 yılları arasındaki şiirlerinde daha çok ‘*vatanseverlik ve kahramanlık*’ duygularını işlediği görülür. Şiirlerinde işlediği ikinci konu ‘*kırsal kesim insanının günlük hayatta karşılaştığı meseleler*’dir. Şiirlerini genelde *hece ölçüsü* ile yazmıştır.

Kocatürk şiir kitaplarının yanı sıra liseler için edebiyat ders kitapları, dünya edebiyatını tanıttıcı kitaplar, çocuk yayınları ile bazı tercüme eserler yayımladı. Öğretmenlik mesleğini konu edinen “*Öğretmenin Ruhunu*”, padişahların hayatlarını, kahramanlıklarını anlatan “*Osmanlı Padişahları*” adlı kitapları; deneme yazıları, hikâyeleri, makaleleri, vardır. Son yıllarını tamamen edebiyat tarihi alanındaki çalışmalara ayırmış ve tüm Türk edebiyatı ürünlerini topuca ele alan “*Türk Edebiyat Tarihi*” adlı dev bir eser yaratmaya girişmiştir. *Eser, edebiyat tarihini biyografi değil, edebi eser ve tahlile ayrılmış bir tür olarak değerlendirir.*

Kısaca özetleyecek olursak;

- Halk şiiri biçim özelliklerinden yararlanarak hece ölçüsüyle vatan, millet sevgisi, ulusal bilinç, kahramanlık, fedakârlık konularını işledi. Epik şiirleriyle tanınmıştır.
- Manzum oyunlar da yazmıştır.
- Bir sanatçı olmaktan çok edebiyatla ilgili kitap ve araştırmalarıyla tanınmıştır.

Eserleri:

Şiir:

Tunç Sesleri (1935)
Geçmiş Geceler (1936)
Bizim Türküler (1937)
Ergenekon (1941)
Hayat Şarkıları (1965)

Manzum Oyunları:

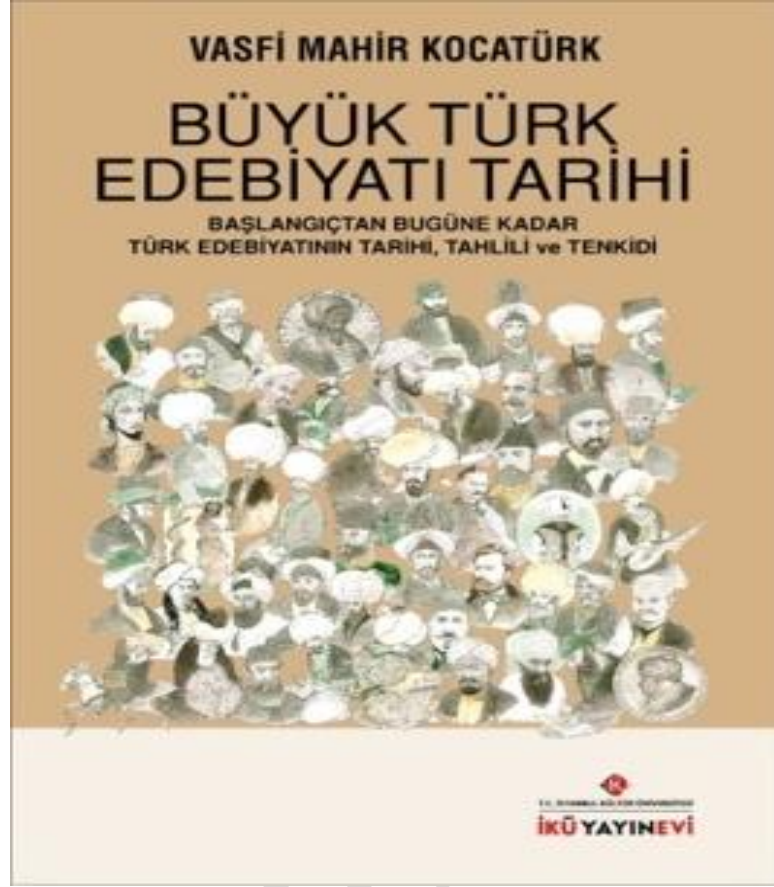
Yaman (1933)
Sanatkâr (1965)
On İnkılâp

Araştırma-İnceleme:

En Güzel Türk Manileri (1933)
Lafonten Hikâyeleri (1934)
Fransız Edebiyatı (1934)
Şâheserler Antolojisi (1 cilt, 1934-1939)
Yeni Türk Edebiyatı (1936)
Divan Şiiri Antolojisi (1947)
Osmanlı Padişahları (1949)
Metinlerle Türk Edebiyatı I, II, III (1952)
Türk Edebiyatı Şâheserleri (1955)
Tekke Şiiri Antolojisi (1955)
Metinlerle Edebiyat (1955)
Namık Kemal (1955)
Şiir Defteri (1958)
Hikâye Defteri (1958)
Namık Kemal'in Şiirleri (1959)
Ziya Paşa'nın Şiirleri (1959)
Saz Şiiri Antolojisi (1963)
Türk Nesri Antolojisi (1963)
Meşhur Beyitler (1963)
Türk Edebiyat Tarihi (1964)
Türk Edebiyatı Antolojisi (1967)

Çevirileri

La Fontaine'den Hikâyeler (1934)
Şarkılar Kitabı (1948)
Elem Çiçekleri (Baudelaire, 1957)

**Yedi Meşaleciler ve Özellikleri*

Fecriâtî edebî topluluğundan sonra 1928 yılında *Yaşar Nabi Nayır, Sabri Esat Siyavuşgil, Muammer Lütfi Bahşi, Kenan Hulusi Koray, Ziya Osman Saba, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret Solok* gibi biri hikâyeci diğerleri şair olan yedi gencin bir kitap çıkararak başlatmak istedikleri edebî harekettir.

Yedi Meşaleciler hareketini başlatan gençlerin kimi lisede kimi üniversitede öğrencidir. Topluluğa ad olarak *Yedi Kollu Şamdan, Yedi Dağın Çiçeği, Yedi Veren Yedi Ses, Yedi Yıldız* gibi isimler düşündükten sonra **“Yedi Meşaleciler”** ismine karar verirler. **“Servetifünun”** dergisinin 22 Mart 1928 tarihli sayısında “Yedi Meşale” isminde bir kitap çıkaracaklarını ilan ederler. Kitap nisan ayında piyasaya çıkar ve büyük ilgi görür. Kitaba yazılan önsözde edebî alanda neler yapacaklarını anlatılır. Kitapta her ismin bir bölümü bulunmaktadır:

Sabri Esat Siyavuşgil: Kukla Oyunu

Yaşar Nabi Nayır: Şairin Bahçesi

Vasfi Mahir Kocatürk: Dağların Derdi

Ziya Osman Saba: Sebil ve Güvercinler

Cevdet Kudret Solok: Cenaze İlahisi

Kenan Hulusi Koray : Denizın Zaferi (grubun tek hikâye yazarı)

Muammer Lütfü Bahşi: Dante'nin Ruhuna

Ahmet Haşim, iki ay sonra çıkan **“Meşale”** dergisinde onları destekler. 1935'lere kadar hemen hemen aynı düşünceleri sürdüren Yedi Meşaleciler daha sonra kendi sanatsal kimlikleri doğrultusunda ilerlemişlerdir. *Yedi Meşalecilerin ortak bir kitap yayımlamalarının nedeni "Memleketimizde son edebî cereyanları gösterecek toplu bir eser vücuda getirmek" arzusudur.* Yedi Meşaleciler, eski kuşağın kendilerini küçümsemesine başkaldırmak istemişlerdir. ***Türk edebiyatının asırlarca Doğu edebiyatını, Tanzimat'tan sonra da Batı edebiyatını taklit ettiğini öne sürerek artık kendine dönme vaktinin geldiğini öne sürerler.*** *Yedi Meşalecilere göre Türk edebiyatındaki asıl eksiklik “canlılık, samimiyet ve yenilik”tir.* Ferdî duygulardan uzaklaşılması gerektiğini savunan Yedi Meşaleciler bunları eserlerine yansıtamadılar.

Yedi Meşaleciler, Milli Edebiyat şairlerine ve Beş Hececilere tepki olarak bu akımı oluşturmuşlardır. Yalın, kolay anlaşılır, düz anlatımlı, millî temalarla dolu bu şiir anlayışına karşı çıkmışlardır. Yedi Meşalecilerin şiir beğenilerine Faruk Nafiz Çamlıbel ve Necip Fazıl Kısakürek hâkimdir.

Yedi Meşalecilerin Edebiyat Anlayışları Özet

1928'de kurulmuştur.

"Canlılık, samimiyet ve daima yenilik" sloganıyla hareket etmişlerdir.

"Sanat, sanat için olmalı." anlayışını benimsediler, konuları alabildiğine genişletmek istediler.

Olaylara daha gerçekçi yaklaştılar; iç dünyalarına, eşyaya **izlenimci bir ressam** gibi baktılar.

Sürekli yenilik için buluş adını verdikleri yeni söyleyişlerin arayışı içine girdiler.

Şiirlerde **duygu ve hayalden çok gözlemi** dile getirdiler.

Heceyi geliştirmeyi amaçladılar.

Verlaine, Mallerma gibi Fransız şairleri örnek aldılar.

Anadolu'yu yurtseverlik anlayışıyla anlatmayı düşünmüşlerdir; ancak pek başarılı olamamışlardır.

Temsilcileri: Sabri Esat Siyavuşgil, Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır, Muammer Lütfi, **Vasfi Mahir Kocatürk**, Cevdet Kudret, Kenan Hulusi Koray.

ZEKİ ÖMER

DEFNE

(Şair Öğretmen veya Öğretmen Şair)

Ilgaz

Yıldızlar çamlara değer de geçer,
Gün burdan başını eğer de geçer.
Sular dizlerini döğer de geçer.
Bir Ilgaz, er Ilgaz, yar Ilgaz!..

Başında bir tavus tuğ gibi çamlar,
Yollara dizilmiş tığ gibi çamlar,
Karşıdan bir zümrüt çığ gibi çamlar.
Bir Ilgaz, er Ilgaz, yar Ilgaz!..

Dalı var; göklere yeşil direktir,
Gölü var; dağlara düşmüş yürektir,
Yolu var; içinde yitsem gerektir.
Bir Ilgaz, er Ilgaz, yar Ilgaz!..

Zeki Ömer Defne

Denizden Çalınmış Ülke, s. 41-42

1903 yılında Çankırı’da doğdu. Çankırı Ertuğrul İptidaisi ve Çankırı İdadisinde okudu. Öğrenimine Ankara Muallim Mektebinde devam etti. Ankara Muallim Mektebini 1921’de birincilikle bitirdi. Burayı bitirdikten sonra ilkokul öğretmeni olarak çalışmaya başladı. O zamanlar bir köy olan Korgun’da ve Çankırı İdadisi ilk kısmında ilkokul öğretmenliği, müdür muavinliği ve müdür vekilliği görevlerini yürüttü. Yeterlik sınavını vererek ortaokul öğretmeni oldu. **1925–1935 arasında Türkçe edebiyat öğretmeni ve yönetici olarak Kastamonu Lisesi’nde görev yaptı.** Bu arada dışarıdan bitirme sınavlarına girip lise diploması aldı (1931). 1935’te İstanbul’a, Kabataş Lisesine atanınca, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1939). O tarihten başlayarak Alman Lisesi, Şişli Terakki Lisesi, Galatasaray Lisesi, Yıldız Harp Akademisi gibi okullarda hocalık yapan Zeki Ömer Defne, 1970 yılında emekli olmuştur. Bazı kaynaklarda tarih 1969 olarak verilmiştir.

Zeki Ömer Defne’nin, çocukluk yıllarında, özellikle anne ve babasının sanatçı ve kültürlü kişiliğinden etkilenmiş olduğu anlaşılır. Babasının hattat olduğunu ve **“Hulusi”** mahlası ile şiirler yazdığını, yine annesinin de **“Ahmediye”, “Muhammediye”, “Kuddusi”** gibi eserleri okuduğunu bizzat kendisi mülakatla anlatmıştır.

“Mûsikî” ismini taşıyan ilk şiiri, Çankırı’da yayımlanmakta olan **“Hak Yolu”** gazetesinde çıktı (1923). Daha sonra **Çınaraltı** (1941), **Ün** (Isparta, 1943), **Hareket** (1948 – 1949), **Şadırvan** (1949), **Zeytin Dalı** (1950), **İstanbul** (1953–1956), **Edebiyat Dünyası** (1956), **Çağrı** (1959), **Galatasaray** (8 Mayıs 1964, 12 şiir) ve **Varlık** gibi dergilerde görüldü.

Ömer Bedrettin Uşaklı, **Ahmet Kutsi Tecer** çizgisinde bir sanatçı olarak değerlendirildi. **Yeni bir şiir dili aradı; kendi deyişiyle “henüz üzerine eğilmediğimiz atalardan miras kalan hazinelerini, bugünün imkânları, bugünün aydınlığı içinde yaşayan, sıcak, bizden, samimi ve tatlı canım Türkçenin şiirdeki yerini denemek ve sesini, teneffüsünü duymak ve duyurmak” başlıca kaygısı oldu.** Bunu da büyük ölçüde başardı; **“Saz şiir geleneklerine bağlı şiirinde yerli motifleri, işlenmiş ince bir halk diliyle kullandı. Ölçülü-uyaklı, özgün bütün şiirlerinde duyarlılığın gücü, dilinin yoğunluğu ile saz şairleri dünyasından modern şiirin estetiğine göre, en iyi yararlanmasını bilen şairlerimizden oldu.”** (Necatigil).

İlk şiirini yayımladığı zaman Defne, yirmi yaşındaydı. Kırk yaşına kadar yayımladığı şiirlerin sayısı yirmiye bulmaz bile. Ama ona bu da yetiyordu. 1948'de "Resimli Türk Edebiyatı Tarihi"nde Nihat Sami Banarlı tarafından ilk kez değeri belirtildi. Bu dönemlerde şiirlerini bir kitap haline toplamış olmakla beraber, çeşitli dergilerde yayımlanan aşık tarzı şiirleriyle ve bilhassa büyük Erzincan depremi felaketi için yazdığı "Bu Memleket Böyle Ağlar" isimli bir ağıtıyla haklı bir sevgi ve şöhret kazanmıştır. Zeki Ömer Defne'nin âşık tarzı söyleyiş ilkesi ile başlangıçta yazdığı "İlgaz, Gül Ey Isparta'nın Pembe Gülleri ve Bu Memleket Böyle Ağlar" isimli şiirleri dahi, onun halk ve saz şiiri geleneğimize yoğun bir biçim verişinin, yeni bir rota çizişinin ispatlarıdır.

Yine şiirlerini bir kitap halinde toplamamış olmakla beraber muhtelif mecmualarda yayınlanan âşık tarzı şiirleriyle ve bilhassa, büyük Erzincan zelzelesi felâketi için söylediği bu memleket ağlar isimli bir ağıtı ile haklı bir sevgi ve şöhret kazanan Zeki Ömer Defne de âşık tarzı söyleyişine yeni değerler katan münevver Türk şairlerindedir. Zeki Ömer'in şiirlerinde yalnız sırrına iyi varılmış bir halk söyleyişinin değil, Türk halkının, Türk köy kızlarının eliyle işlenmiş bütün güzel şeylerin ve bunların hepsinin üstünde halkın en güzel eseri olan öz Türk dilinin ince ve sıcak halk tabirlerinin; saz şiirinin çeşitli ve hünerli nin, yarım kafiyeleri, rediflerinin, kaffiyelerinin; Yüksek zümrenin zevkine ve hatırasına arz edilmiş, zengin bir resmi geçidi vardır. Onun bu tarz manzumelerinin bir parça uzun oluşu, şairin, halk söyleyişinin yardımcı ses unsurlarından, kafiye ve rediflerinden aldığı ilhamın bolluğunda ve hisli ruhunun her duyguyu dile getirmek isteyen coşkunluğundadır. İsmi biraz iddialı olmasına rağmen Bu memleket böyle ağlar şiiri, bu iddialı

Metin Yılmaz Arşivi

Zeki Ömer Defne.

TÜRK EDEBİYATI TARİHİ

başlığa yakışacak ve hak verdirecek bir güzelliktedir :

Karışam sulara çağrışan: âh oy!
Katılam kurtlara böğrüşem: âh oy!
Kopam boralarla, baırışam: âh oy!
Yurdu birbirine katam Erzincan!
Hangi ses makbulün vatan Erzincan?

Oy akar uykumu durduramadım,
Oy kara düşlerim yorduramadım,
Saate sabahı vurduramadım,
Yer tatlı demlerim bastı Erzincan
Gök kara düşlerim yastı Erzincan!

Ucu gönle çıkan yollar nerede?
Yazı yâre çeken dallar nerede?
Avcu meyve kokan eller nerede?
Daldırma gül mü oldu kollar Erzincan
Gelin mi verecek güller Erzincan?

Defne! Dağlar deli, bağlar bereli,
Umutlar tezgâhta kaldı gerili,
Mekikler candadır, nakış yaralı,
Gözlerde kalmadı merhem Erzincan
Arzun can değil mi verem Erzincan!

Şiirlerini genel olarak hece vezninde yazar şair tabiat, vatan, millet ve aşk temalarını işledi. Şairin ilk eğitimlerini Çankırı, Ankara ve Kastamonu gibi Anadolu'nun el değmemiş şehirlerinde almış olması şiirlerine yansımıştır. Çünkü eserlerini incelediğimizde milli nazım şeklimiz olan hece ölçüsüne bağlılık ve vatan millet gibi insanımızın yüreğine temas eden konuları işlediğini görüyoruz.

Zeki Ömer Defne, diğer şiiirlerinde de görüldüğü üzere günlük hayata ait hadiselerden ve eşyalardan hareket eden bir şairdir. Yolda rastladığı yıkık bir tiyatroya, muhtelif kitapları bir araya getiren “Bir Telli Kitap”, “Radyo Dolabı”, gazetelerde sık sık bahsi geçen “Erozyon” hadisesi, “Katakomp”, “Arefe”, vb. onun için bir şiir konusu olabilir. Bastırmadığı şiirler arasında da alelade hayat ve aktüaliteden ilham alan birçok şiirler vardır.

*Erzincan'dan Isparta'ya, İstanbul'dan Konya'ya kadar... Vatandaki acıları, sevinçleri ve güzellikleri, modern mahalli bir üslupla ele aldığını, sembolik, fakat sırrını bu memleketin evladına açan bir lezzet ile verdiğini görürsünüz. Zeki Ömer Defne'nin neredeyse bir asra yaklaşan hayatının büyük bir kısmı, aşk derecesinde bağlı olduğu iki varlığa adanmıştır: **Şiirleri ve öğrencileri...** Bu yüzden ona “**Şair Öğretmen veya Öğretmen Şair**” sıfatlarından her ikisi de yakıştırılmıştır.*

Şiirlerinde hayata bakış tarzı genellikle olumsuzdur. Şairin hayat karşısında almış olduğu tavır acaba yaşının icabı mıdır? Savaşa rağmen eserlerinde yaşama sevincini terennüm eden Orhan Veli-Cahit Sıtkı neslinden sonra gelen Türk şairlerinin çoğu umumiyetle hayata menfi bir gözle bakmışlardır. Bunda sosyal şartlar kadar Marksist edebiyatçıların ortalığa yaydıkları her şeyi kara gösteren davranışlarının da büyük rolü vardır.

***İlhamını günlük hadise ve eşyalardan alan Zeki Ömer Defne'nin şiirlerinde kendisini hissettiren belirli bir ideoloji yoktur.** Çok ağır şartlarda bile şairlerin kendilerini mesut edecek şeyler bulabildikleri göz önüne alınacak olursa, bunu devrin müşterek hassasiyet tarzı ile izah etmek mümkündür.*

Kendisini, Güney Amerika'da yetişen ve altmış yetmiş yılda bir defa çiçeğini veren Puya bitkisine benzeten büyük şairimiz, çocukluk yıllarını ve meslek yıllarının bir kısmını geçirdiği Çankırı'yı hiçbir zaman unutmamış, Çankırı için de şiirler yazmıştır. “Çankırı, Ilgaz, Çankırı Alacası, Yeğen, Eskipazar'ın Taşları” bunların en tanınmış olanlarıdır. Zeki Ömer Defne, eserlerinde “**Asri Baba**” mahlasını da kullandı.

Ülkemizin değerli şairlerinden olan Zeki Ömer Defne, 2 Aralık 1992 tarihinde bu dünyadan göçmüştür.

Edebi kişiliğini kısaca özetleyecek olursak;

- *Halk şiirinin geleneğinden yararlanan Defne, son şiirlerde serbest tarza yönelmiştir.
- *İlhamını çevresindeki eşya ve olaylardan alan sanatçı; sözcüklere derin, sembolik bir anlam yükler.
- *Halk şiir geleneği ile modern dünyayı kucaklayan bir şair olarak değerlendirilir.
- *Erzurum, Eğin, Isparta, Bursa, İstanbul, Konya üzerine yurt güzellemeleleri yazdı.

Eserleri:

Şiir : Denizden Çalınmış Ülke, Sessiz Nehir, Kardelenler

Araştırma: Dede Korkut Hikâyeleri Üzerine Edebi Sanatlar Bakımından Bir İnceleme

***İlk şiirini 1923 yılında yazmasına rağmen, şiirlerini “Denizden Çalınmış Ülke” adıyla ancak 1971 yılında kitap haline getirmiştir.*

ZİYA GÖĞEM

Ziya Göğem, 1912'de Daday'da doğmuştur. *Kastamonu Lisesinin 1931 mezunlarındadır*. Askerî Tıbbiye'de okumuş, çeşitli yerlerde doktorluk yapmış ve 1965'te emekli olmuştur. “*Tıp Fakültesi ve Tıp Talebeleri, Millet Hakimiyeti Her Şeyden Üstündür, Beş Gün Humması*” gibi küçük çaplı yazıları yayımlanmıştır. “*Murat Dağlarında*” adlı romanı ve “*İçten Gelenler*” adlı şiir kitabı vardır. Asıl önemli eseri, “*Dadaylı Miralay Halit Bey**” adlı iki ciltlik biyografi araştırmasıdır.

2 Nisan 1981’de ölmüştür.

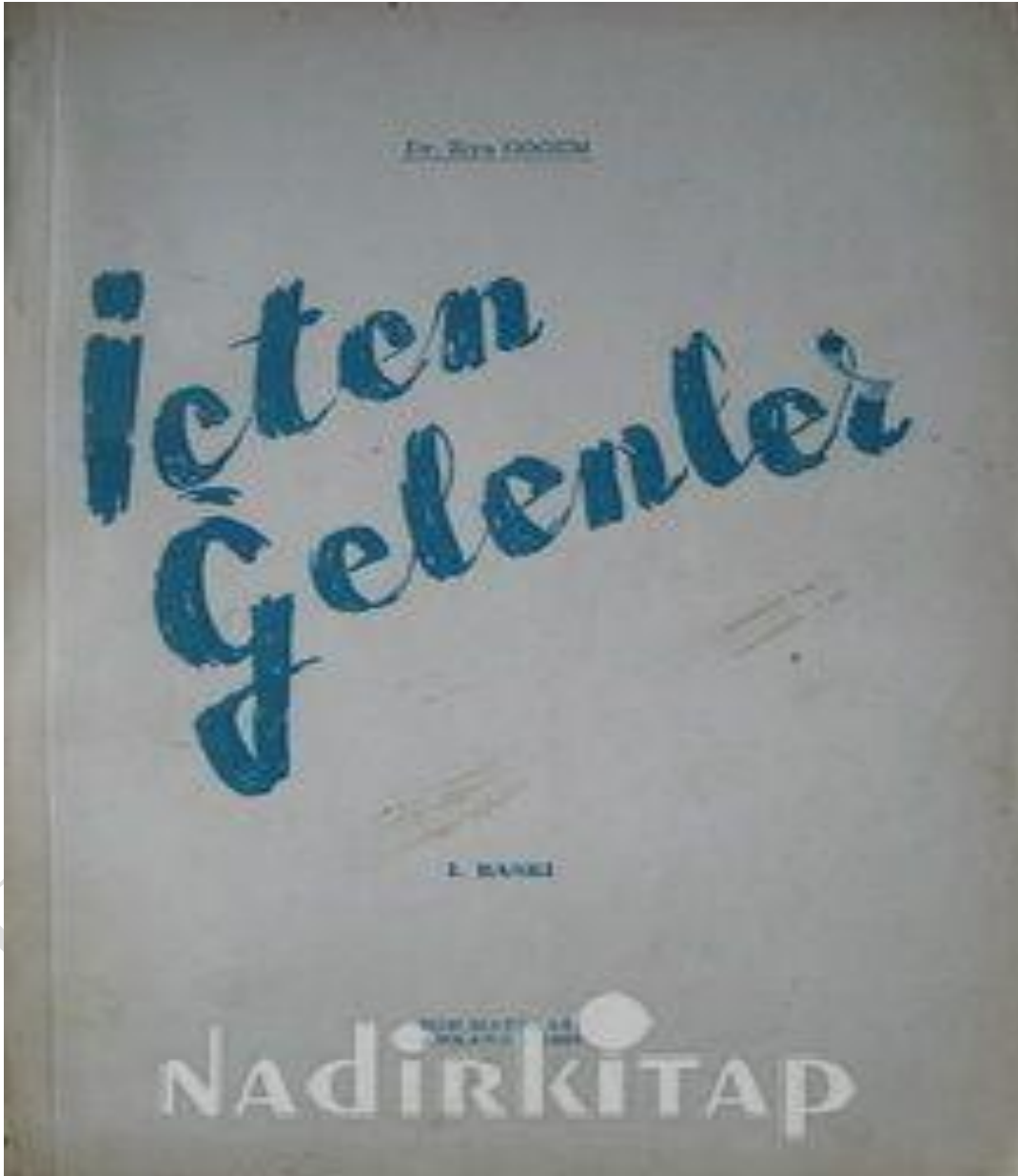
* HALİT AKMANSÜ

1884 yılında Kastamonu'nun Daday ilçesinin Kelebek köyünde doğdu. *Kastamonu Askerî Rüştiyesi* ve *Bursa Işıklar Askeri İdadisi'nden sonra 1903-1906 yıllarında Mekteb-i Harbiye'yi başarı ile bitirdi*.

Halit Akmansü, (1884 – 10 Şubat 1953) Türk asker ve siyaset adamı. *Dadaylı Halit Bey* olarak da tanınır. Sivas Kongresi'ni engellemek isteyen Elazığ Valisi Ali Galib'i durdurması onun Millî Mücadele'ye önemli katkılarından birisidir. Kurtuluş Savaşı sırasında Kurmay Albay rütbesiyle önemli askerî harekâtlar yönetti. *Dumlupınar Meydan Muharebesi'nden sonra Yunan başkomutanı Trikopis' i esir aldı*. II. TBMM'de *Kastamonu milletvekili* olarak görev yapmıştır.

Mebusluk görevi 1927'de sonra erdikten sonra emekli oldu. Hayatını İstanbul'da sürdüren ve ekonomik sıkıntı çeken Akmansü, kendisine yapılan mebusluk tekliflerini de kabul etmedi. 10 Şubat 1953'te İstanbul'da hayatını kaybetti. Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilen naaşı, 1988'de Ankara'daki Devlet Mezarlığı'na nakledilmiştir.

IREAN MEŞ'ALESI